

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԳԻՐԸ

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԳԻՐԸ

1

Սկիզբէն «Աստուած երկինքն ու երկիրը ստեղծեց: 2 Երկիրը ամայի ու դատարկ էր, անդունդին մակերեսին վրայ խաւար կար, եւ Աստուծոյ Հոգին ջուրերուն մակերեսին վրայ կը սաւառնէր: 3 Աստուած ըսաւ. «Լոյս ըլլայ», ու լոյս եղաւ: 4 Աստուած տեսաւ թէ լոյսը բարի էր, եւ Աստուած լոյսը խաւարէն զատեց: 5 Աստուած լոյսը “ցերեկ” կոչեց. խաւարն ալ “գիշեր” կոչեց: Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ առաջին օրը եղաւ:

6 Աստուած ըսաւ. «Ջուրերուն մէջտեղը ^բհաստատութիւն ըլլայ, եւ ջուրերը ջուրերէն զատէ»: 7 Աստուած հաստատութիւնը ըրաւ, ու հաստատութեան տակ եղած ջուրերը զատեց հաստատութեան վրայ եղած ջուրերէն. եւ այդպէս եղաւ: 8 Աստուած հաստատութիւնը Երկինք կոչեց: Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ երկրորդ օրը եղաւ:

9 Աստուած ըսաւ. «Երկինքի տակ եղած ջուրերը մէկ տեղ ժողվուին, ու ցամաքը երեւնայ». եւ այդպէս եղաւ: 10 Աստուած ցամաքը Երկիր կոչեց. ժողվուած ջուրերն ալ Ծով կոչեց, եւ Աստուած տեսաւ թէ բարի էին: 11 Աստուած ըսաւ. «Երկիրը դալար արտադրէ, **Գաւ** սերմ ^գկրող բոյս, ու իր տեսակին համեմատ պտուղ տուող պտղաբեր ծառ, որ իր մէջ իր սերմը ունենայ երկրի վրայ». եւ այդպէս եղաւ: 12 Երկիրը դալար արտադրեց, **Գաւ** իր տեսակին համեմատ սերմ կրող բոյս, ու պտուղ տուող ծառ, որուն մէջ էր իր սերմը՝ իր տեսակին համեմատ. եւ Աստուած տեսաւ թէ բարի էին: 13 Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ երրորդ օրը եղաւ:

14 Աստուած ըսաւ. «Երկինքի հաստատութեան մէջ լուսաւորներ ըլլան, որպէսզի ցերեկը գիշերէն զատեն, ու նշաններու, եղանակներու, օրերու եւ տարիներու համար ըլլան. 15 ու երկինքի հաստատութեան մէջ անոնք իբր լուսաւորներ ըլլան, որպէսզի երկիրը լուսաւորեն». եւ այդպէս եղաւ: 16 Աստուած երկու մեծ լուսաւորներն ըրաւ. մեծ լուսաւորը՝ ցերեկը ^դկառավարելու համար, ու պզտիկ լուսաւորը՝ գիշերը կառավարելու համար: Աստուած ալ **ըրաւ**: 17 Աստուած երկինքի հաստատութեան մէջ դրաւ զանոնք, որպէսզի երկիրը լուսաւորեն, 18 ցերեկը եւ գիշերը կառավարեն, ու լոյսը խաւարէն զատեն. եւ Աստուած տեսաւ թէ բարի էին: 19 Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ չորրորդ օրը եղաւ:

20 Աստուած ըսաւ. «Ջուրերը կենդանութեան շունչ ունեցող գեռուններ ^աառատութեամբ արտադրեն», եւ թռչունները երկրի վրայ թռչին՝ երկինքի հաստատութեան «մէջ»: 21 Աստուած ստեղծեց մեծ ^բկէտերը, բոլոր շարժող շնչաւոր կենդանիները՝ որ ջուրերը առատութեամբ արտադրեցին իրենց տեսակին համեմատ, ու բոլոր թեւաւոր թռչունները՝ իրենց տեսակին համեմատ. եւ Աստուած տեսաւ թէ բարի էին: 22 Աստուած

^ա Եբր.՝ Էլոհիմ

^բ Եբր.՝ տարածութիւն

^գ Եբր.՝ արգասաւորող

^դ Կամ՝ տիրելու

^ե Եբր.՝ վխտացնեն

^զ Եբր.՝ մակերեսը

^է Կամ՝ վիշապները

զանոնք օրհնեց՝ ըսելով. «Աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք, ու լեցուցէ՛ք ծովերուն մէջ եղող ջուրերը- թռչուններն ալ երկրի վրայ բազմանան»։ **23** Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ հինգերորդ օրը եղաւ։

24 Աստուած ըսաւ. «Երկիրը շնչաւոր կենդանիներ արտադրէ՛ իրենց տեսակին համեմատ, **ընտանի** անասուններ, սողուններ ու երկրի գազաններ՝ իրենց տեսակին համեմատ»։ Եւ այդպէս եղաւ։ **25** Աստուած երկրի գազանները՝ իրենց տեսակին համեմատ ըրաւ, **ընտանի** անասունները՝ իրենց տեսակին համեմատ, ու գետինի բոլոր սողունները՝ իրենց տեսակին համեմատ. եւ Աստուած տեսաւ թէ բարի էին։

26 Աստուած ըսաւ. «Մեր պատկերով, մեր նմանութեան պէս մարդ ընենք, որ տիրապետեն ծովու ձուկերուն, երկինքի թռչուններուն եւ **ընտանի** անասուններուն, ամբողջ երկրին, ու երկրի վրայ ^Բսողացող բոլոր սողուններուն»։ **27** Աստուած իր պատկերով ստեղծեց մարդը. Աստուծոյ պատկերով ստեղծեց զայն, արու եւ էգ ստեղծեց զանոնք։ **28** Աստուած զանոնք օրհնեց, եւ Աստուած անոնց ըսաւ. «Աճեցէ՛ք ու բազմացէ՛ք, երկիրը լեցուցէ՛ք եւ զայն նուաճեցէ՛ք, ու տիրապետեցէ՛ք ծովու ձուկերուն, երկինքի թռչուններուն ու երկրի վրայ շարժող բոլոր կենդանիներուն»։

29 Աստուած ըսաւ. «Ահա՛ ձեզի տուի ամբողջ երկրի մակերեսին վրայ եղող ամէն սերմ կրող բոյս, եւ ամէն ծառ՝ որուն պտուղը իր մէջ ծառի սերմ կը կրէ. **ասոնք** ձեզի կերակուր պիտի ըլլան։ **30** Իսկ երկրի բոլոր գազաններուն, երկինքի բոլոր թռչուններուն, ու երկրի վրայ բոլոր սողացողներուն՝ որոնք կենդանութեան շունչ ունին՝ ամէն կանաչ բոյս **տուի** կերի համար. եւ այդպէս եղաւ։

31 Աստուած իր ամբողջ ըրածին նայեցաւ, ու ահա՛ շատ բարի էր։ Իրիկուն եւ առտու ըլլալով՝ վեցերորդ օրը եղաւ։

ԵՂԵՄԻ ՊԱՐՏԷՋԸ

2

Եւ ակարտեցան երկինքն ու երկիրը, եւ անոնց բոլոր ^Մգարդերը։ **2** Աստուած իր բոլոր գործերը եօթներորդ օրը ակարտեց, ու եօթներորդ օրը հանգստացաւ իր ըրած բոլոր գործերէն։ **3** Աստուած եօթներորդ օրը օրհնեց, ու սրբացուց զայն. որովհետեւ անոր մէջ հանգստացաւ իր բոլոր գործերէն՝ որ Աստուած ստեղծած եւ ըրած էր։

4 Ահա՛ւասիկ երկինքի ու երկրի ծնունդները՝ անոնց ստեղծուած ատենը։ Այն օրը՝ երբ ^ԲՏէր Աստուած երկիրն ու երկինքը ըրաւ, **5** դաշտի որեւէ տունկ դեռ երկրի վրայ եղած չէր, եւ դաշտի որեւէ բոյս դեռ բուսած չէր, քանի որ Տէր Աստուած երկրի վրայ **տակաւին** անձրեւ տեղացուցած չէր, ու հողը մշակող մարդ չկար. **6** հապա երկրէն ^Գշոգի կը բարձրանար ու գետինին ամբողջ մակերեսը կը ջրէր։ **7** Տէր Աստուած գետինի ^Դհողէն ձեւակերպեց ^Եմարդը, անոր ունեցերէն կեանքի շունչ փչեց, եւ մարդը ապրող անձ եղաւ։

^Բ Կամ՝ շարժող

^Մ Եբր.՝ գօրքը

^Բ Եբր.՝ Եհովա, **այսինքն՝ Ա՛ն՝** որ է, **կամ՝** Յաւիտենական

^Գ Կամ՝ աղբիւր

^Դ Կամ՝ փոշիէն

^Ե Եբր.՝ ադամ, **այսինքն՝** հողէն **առնուած**

8 Տէր Աստուած արեւելեան կողմը՝ Եդեմի մէջ՝ պարտէզ տնկեց ու իր ձեւակերպած մարդը հոն դրաւ: 9 Տէր Աստուած գետինէն բուսցուց՝ երեւոյթով ցանկալի եւ ուտելիքի համար լաւ ամէն ծառ, ու պարտէզին մէջտեղը՝ կեանքի ծառը, եւ բարիին ու չարին գիտութեան ծառն ալ: 10 Պարտէզը ջրելու համար՝ գետ մը՝ «կը բխէր»՝ Եդեմէն, եւ անկէ չորս ճիւղի կը բաժնուէր: 11 Մէկուն անունը Փիսոն է. ասիկա Եփլայի ամբողջ երկրին շուրջը կը դառնայ, ուր ոսկի կայ 12 եւ այդ երկրին ոսկին լաւորակ է. քարխունկ ու եղնգնաքար կայ հոն: 13 Երկրորդ գետին անունը Գեհոն է. ասիկա Քուշի ամբողջ երկրին շուրջը կը դառնայ: 14 Երրորդ գետին անունը Տիգրիս է. ասիկա Ասորեստանի արեւելեան կողմը կ'երթայ: Չորրորդ գետը Եփրատն է: 15 Տէր Աստուած առաւ մարդը ու Եդեմի պարտէզին մէջ դրաւ, որպէսզի զայն մշակէ եւ պահէ: 16 Տէր Աստուած մարդուն պատուիրեց. «Պարտէզին բոլոր ծառերէն համարձակ կեր, 17 բայց բարիին ու չարին գիտութեան ծառէն մի՛ ուտեր. որովհետեւ այն օրը երբ անկէ ուտես, Բանշո՛ւշտ պիտի մեռնիս» ՝»:

18 Տէր Աստուած ըսաւ. «Լաւ չէ որ ԲԱդամ մինակ ըլլայ. անոր օգնական մը ընեմ՝ իրեն յարմար»: 19 Եւ Տէր Աստուած դաշտին բոլոր գազաններն ու երկինքի բոլոր թռչունները կամ՝ հողէն ձեւակերպեց եւ Ադամի առջեւ բերաւ, որպէսզի տեսնէ թէ ի՛նչպէս պիտի կոչէ գանոնք: Ի՛նչպէս Ադամ կոչեց ամէն շնչաւոր կենդանի, ա՛յն եղաւ անոր անունը: 20 Ադամ բոլոր ընտանի անասունները, երկինքի թռչուններն ու դաշտին բոլոր գազանները կոչեց իրենց անուններով, բայց Ադամի օգնական մը չգտնուեցաւ՝ իրեն յարմար: 21 Եւ Տէր Աստուած խորունկ քունի մը մէջ ձգեց Ադամը, եւ ան քնացաւ: Անոր կողոսկրներէն մէկը առաւ ու անոր տեղը միս լեցուց: 22 Տէր Աստուած Ադամէն առած կողոսկրէն կին մը՝ ձեւակերպեց, եւ զայն Ադամի բերաւ: 23 Ադամ ըսաւ. «Այս անգամ ասիկա ոսկորէս՝ ոսկոր, ու միսէս՝ միս է. ասիկա ի կին պիտի կոչուի, քանի որ Վարդէն առնուեցաւ»: 24 Ատոր համար մարդը հայրն ու մայրը պիտի թողու, եւ իր կնոջ պիտի յարի, ու մէկ Խմարմին պիտի ըլլան: 25 Ադամ եւ իր կինը՝ երկուքն ալ մերկ էին, ու չէին ամչնար:

ՄԱՐԴՈՒՆ ԱՆՇՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

3

Տէր Աստուծոյ ըրած դաշտին բոլոր գազաններէն աւելի խորամանկ էր օձը: Ան կնոջ ըսաւ. «Իրա՞ւ Աստուած ըսաւ թէ “պարտէզին որեւէ ծառէն մի՛ ուտէք□»: 2 Կինը օձին ըսաւ. «Պարտէզին ծառերուն պտուղէն կ'ուտենք: 3 Բայց պարտէզին մէջտեղը եղող

^գ Եբր.՝ դուրս կ'ելլէր
^է Տեսակ մը անուշահոտ ռետին
^ը Եբր.՝ մահով պիտի մեռնիս
^բ Կամ՝ մարդը
^զ Եբր.՝ կառուցանեց
^ի Եբր.՝ իշա
^լ Եբր.՝ իշ
^խ Կամ՝ միս

ԾՆՈՒՆԴԵՐՈՒ ԳԻՐԸԸ

ծառին պտուղին մասին՝ Աստուած ըսաւ. «Անկէ մի՛ ուտէք եւ անոր մի՛ դպչիք, որպէսզի չմեռնիք»⁴։ Օձը կնոջ ըսաւ. «Ո՛չ թէ “անշուշտ պիտի մեռնիք”⁵։ Որովհետեւ Աստուած գիտէ թէ այն օրը երբ անկէ ուտէք՝ ձեր աչքերը պիտի բացուին, եւ աստուածներու պէս պիտի ըլլաք՝ բարին ու չարը գիտնալով»։

⁶ Կինը՝ տեսնելով թէ ծառը լաւ էր ուտելիքի համար, փափաքելի՛ աչքերուն, եւ ցանկալի՛ «ուշիմ ըլլալու» համար, առաւ անոր պտուղէն ու կերաւ։ Նաեւ իրեն հետ **եղող** իր ամուսինին տուաւ. ա՛ն ալ կերաւ, ⁷ եւ անոնց երկուքին աչքերը բացուեցան, ու գիտցան թէ մերկ էին։ Ուստի թգեցի տերեւներ կարեցին եւ իրենց գօտիներ ըրին։ ⁸ Երբ օրուան զով **աստեղը** պարտէզին մէջ շրջող **Տէր Աստուծոյ** ձայնը լսեցին, Ադամ ու իր կինը՝ **Տէր Աստուծոյ** ^բներկայութենէն պահուըտեցան պարտէզին ծառերուն մէջ։ ⁹ **Տէր Աստուած** Ադամը կանչեց եւ անոր ըսաւ. «Ո՛ր ես »։ ¹⁰ Ան ըսաւ. «Պարտէզին մէջ քու ձայնդ լսեցի ու վախցայ, որովհետեւ մերկ էի, եւ պահուըտեցայ»։ ¹¹ **Աստուած** ըսաւ. «Ո՞վ իմացուց քեզի թէ մերկ էիր. արդեօք կերա՞ր այն ծառէն, որուն մասին քեզի պատուիրեցի՝ որ անկէ չուտես»։ ¹² Ադամ ըսաւ. «Այն կինը՝ որ ինձի հետ **ըլլալու** տուիր, ա՛ն ինձի տուաւ ծառէն, ու ես կերայ»։ ¹³ **Տէր Աստուած** կնոջ ըսաւ. «Ի՞նչ է այս ըրածդ»։ Կինը ըսաւ. «Օ՞ձը գիս հրապուրեց, ու ես կերայ»։

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

¹⁴ **Տէր Աստուած** օձին ըսաւ. «Ասիկա ընելուդ համար՝ բոլոր **ընտանի** անասուններէն ու դաշտին բոլոր գազաններէն անիծեա՛լ ըլլաս. փորի՛դ վրայ պիտի երթաս, եւ կեանքիդ բոլոր օրերը ^գհո՛ղ պիտի ուտես։ ¹⁵ Զու ու կնոջ միջեւ, քու զարմիդ եւ անոր զարմին միջեւ թշնամութիւն պիտի դնեմ։ Ան քու գլուխդ պիտի ^դջախջախէ, իսկ դուն անոր կրունկը պիտի ^եխայթես»։ ¹⁶ Եւ կնոջ ըսաւ. «Զու յղութեանդ ցաւերը մեծապէս պիտի շատցնեմ. տքնելով որդի պիտի ծնանիս։ Ամուսինիդ պիտի ^զբաղձաս, բայց ինք պիտի տիրէ քու վրայ»։ ¹⁷ Եւ Ադամի ըսաւ. «Որովհետեւ դուն կնոջդ ^կխօսքը մտիկ ըրիր, ու կերար այն ծառէն՝ որուն մասին քեզի պատուիրեցի. “Անկէ մի՛ ուտեր”^ա, ^բգետինը քու պատճառովդ անիծեա՛լ ըլլայ։ Կեանքիդ բոլոր օրերը ցաւով պիտի ուտես անկէ. ¹⁸ փուշ ու տատասկ պիտի բուսցնէ քեզի, եւ դաշտին բոյսը պիտի ուտես։ ¹⁹ Դէմքիդ քրտինքով պիտի ուտես **քու** հացդ, մինչեւ գետինը վերադառնալի՛ ուրկէ առնուեցար. քանի որ դուն ^զհող **էիր**, ու հողին պիտի

---

^ա Կամ՝ տեսնելու

^բ Եբր.՝ երեսէն

^գ Կամ՝ փոշի՛

^դ Եբր.՝ ճգմէ

^ե Եբր.՝ ճգմես

^զ Կամ՝ հնազանդիս

^կ Եբր.՝ ձայնը

^ը Կամ՝ հողը

^բ Կամ՝ փոշի

վերադառնա»:

20 Ադամ իր կնոջ անունը ^ժԵւա կոչեց, որովհետեւ ա՛ն էր բոլոր ապրողներուն մայրը:

21 Ու Տէր Աստուած Ադամի եւ անոր կնոջ կաշիէ հանդերձներ շինեց ու անոնց հագցուց:

ԱԴԱՄ ՈՒ ԵՒԱ ԴՐԱԽՏԷՆ ԿԸ ՎՌՆՏՈՒԻՆ

22 Տէր Աստուած ըսաւ. «Ահա՛ Ադամ մեզմէ մէկուն պէս եղաւ՝ բարին ու չարը գիտնալու համար. հիմա ձեռքը թող չերկարէ՝ որ կեանքի ծառէն ալ առնէ, ուտէ ու յաւիտեան ապրի»:

23 Ուստի Տէր Աստուած Եդեմի պարտէզէն վտարեց զայն, որպէսզի հողը մշակէ՝ ուրկէ առնուեցաւ:

24 Այսպէս վռնտեց Ադամը. Եդեմի պարտէզին արեւելեան կողմը քերովբէներ դրաւ եւ ամէն կողմ դարձող բոցավառ սուրը՝ կեանքի ծառին ճամբան պահելու համար:

ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱԲԷԼ

4

Ադամ գիտցաւ իր Եւա կինը, եւ ան յղացաւ, ^աԿայէնը ծնաւ ու ըսաւ. «Մարդ ստացայ Տէրոջմէն»:

2 Վերստին անոր Աբել եղբայրը ծնաւ. Աբել ոչխարներու հովիւ եղաւ, իսկ Կայէն հողը կը մշակէր:

3 Ժամանակէ մը ետք՝ Կայէն գետինի պտուղէն Տէրոջ ընծայ բերաւ:

4 Աբել ինք ալ՝ իր ոչխարներուն առջիմեկներէն եւ անոնց ^բպարարտներէն բերաւ: Տէրը նայուածքը դարձուց Աբելի ու անոր ընծային, **5** բայց Կայէնի եւ անոր ընծային նայուածքը չդարձուց. ուստի Կայէն շատ բորբոքեցաւ ու երեսը ^գկախեց:

6 Տէրը Կայէնի ըսաւ. «Ինչո՞ւ բորբոքեցար, եւ ինչո՞ւ երեսդ կախեցիր. **7** եթէ բարիք ընես, ընդունելի չ'ըլլար: Եթէ բարիք չընես, ^դմեղքը դրան քով պառկած է. ^եան քեզի կը բաղձայ՝, բայց դուն տիրէ՛ անոր վրայ»:

8 Կայէն իր Աբել եղբոր հետ խօսեցաւ, ու երբ անոնք դաշտն էին, Կայէն իր Աբել եղբոր վրայ ^զյարձակեցաւ եւ սպաննեց զայն:

9 Տէրը Կայէնի ըսաւ. «Ո՞ւր է քու եղբայրդ՝ Աբելը»:

Ան ալ ըսաւ. «Չեմ գիտեր. միթէ ես իմ եղբորս պահապանն եմ»:

10 Տէրը ըսաւ. «Ի՞նչ ըրիր. քու եղբորդ արիւնին ձայնը՝ գետինէն ինծի կ'աղաղակէ:

11 Հիմա դուն անիծեալ ես գետինէն, որ իր բերանը բացաւ՝ եղբորդ արիւնը քու ձեռքէդ ստանալու: **12** Երբ հողը մշակես, ասկէ ետք իր ^էբերքը պիտի չտայ քեզի. երկրի մէջ աստանդական ու

^ժ Այսինքն՝ Կեանք

^ա Այսինքն՝ ստացուած

^բ Եբր.՝ ճարպէն

^գ Եբր.՝ ինկաւ

^դ Կամ՝ մեղքին պատարագը

^ե Կամ՝ ան քեզի պիտի հնազանդի

^զ Եբր.՝ ելաւ

^է Եբր.՝ ոյժը

թափառական պիտի ըլլաս»։ 13 Կայէն Տէրոջ ըսաւ. «Իմ անօրէնութիւնս՝ ներում գտնելու չափէն՝ աւելի մեծ է։ 14 Ահա՛ զիս այսօր երկրագունդի մակերեսէն վռնտեցիր, ու ես քու երեսէդ պիտի ծածկուիմ։ Երկրի մէջ աստանդական ու թափառական պիտի ըլլամ, եւ ո՛վ որ զիս գտնէ՝ զիս պիտի մեռցնէ»։ 15 Տէրը անոր ըսաւ. «Ուրեմն ո՛վ որ Կայէնը սպաննէ, անկէ եօթնապատիկ վրէժ պիտի առնուի»։ Ու Տէրը նշան մը դրաւ Կայէնի վրայ, որպէսզի զայն գտնող մէկը՝ զինք քջմեռցնէ։

ԿԱՅԷՆԻ ԶԱՐՄԸ

16 Կայէն Տէրոջ ներկայութենէն դուրս ելաւ, ու Եդեմի արեւելեան կողմը՝ Նայիդ երկիրը բնակեցաւ։ 17 Կայէն իր կինը գիտցաւ, եւ ան յղացաւ ու Ենովքը ծնաւ. քաղաք մը կը կառուցանէր այն ատեն, եւ քաղաքին անունը՝ իր որդիին անունին համեմատ Ենովք կոչեց։ 18 Ենովք ծնաւ Գայիրադը, Գայիրադ ծնաւ Մայիէլը, Մայիէլ ծնաւ Մաթուսայէլը, ու Մաթուսայէլ ծնաւ Ղամէքը։ 19 Ղամէք իրեն երկու կին առաւ. մէկուն անունը Ադդա էր, եւ միւսին անունը՝ Սելլա։ 20 Ադդա ծնաւ Յոբէլը, որ վրանաբնակներուն ու խաշնարածներուն հայրը եղաւ։ 21 Անոր եղբօր անունը Յոբալ էր, որ բոլոր քնարահարներուն եւ սրնգահարներուն հայրը եղաւ։ 22 Սելլա ալ ծնաւ Թոբէլկայէնը, որ պղինձէ ու երկաթէ ամէն տեսակ քործիք կը դարբնէր՝։ Թոբէլկայէնի քոյրը՝ Նաամա էր։ 23 Ղամէք իր կիներուն՝ Ադդայի եւ Սելլայի ըսաւ. «Ձայնս մտիկ ըրէք, Ղամէքի՛ կիներ. խօսքս ունկնդրեցէք, որովհետեւ ես մարդ մը սպաննեցի՝ իմ վէրքիս, ու երիտասարդ մը՝ իմ հարուածիս համար։ 24 Եթէ Կայէնի համար եօթնապատիկ վրէժ առնուի, Ղամէքի համար ալ՝ եօթանասունեօթը անգամ»։

ՍԷՔ ԵՒ ԵՆՈՎՍ

25 Ադամ դարձեալ իր կինը գիտցաւ. ան ալ որդի մը ծնաւ եւ անոր անունը՝ Սէթ կոչեց, քանի որ ըսաւ. «Աստուած ինձի ուրիշ զարմ մը տուաւ՝ Կայէնի սպաննած Աբէլին տեղը»։ 26 Սէթ ալ որդի մը ծնաւ, ու անոր անունը Ենովս կոչեց. այն ատեն մարդիկ սկսան Տէրոջ անունը կանչել։

ԱԴԱՄԻ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 1-4)

5

Ահա՛ւասիկ Ադամի ծնունդներուն գիրքը։ Այն օրը՝ երբ Աստուած ստեղծեց մարդը, Աստուծոյ նմանութեամբ ըրաւ զայն. 2 արու եւ էգ ստեղծեց զանոնք, օրհնեց զանոնք, ու անոնց ստեղծուած օրը՝ անոնց անունը՝ Ադամ կոչեց։

---

² Կամ՝ Իմ անօրէնութեանս պատիժը՝ կրելու կարողութենէս
բ Եբբ.՝ չգարնէ
ժ Կամ՝ խոփ կը սրէր
ի Այսիւնքն՝ դրուած
լ Կամ՝ անունով
ւ Այսիւնքն՝ մարդ

3 Ադամ հարիւր երեսուն տարի ապրեցաւ, եւ իր նմանութեամբ՝ իր պատկերին պէս որդի մը ծնաւ ու անոր անունը Սէթ կոչեց: 4 Ադամի օրերը՝ Սէթը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր տարի եղան, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 5 Ադամի ապրած բոլոր օրերը ինը հարիւր երեսուն տարի եղան, եւ մեռաւ:

6 Սէթ հարիւր հինգ տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Ենոփսը: 7 Սէթ Ենոփսը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր եօթը տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 8 Սէթի բոլոր օրերը ինը հարիւր տասներկու տարի եղան, եւ մեռաւ:

9 Ենոփս իննսուն տարի ապրեցաւ, ու Կայնանը ծնաւ: 10 Ենոփս Կայնանը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր տասնհինգ տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 11 Ենոփսի բոլոր օրերը ինը հարիւր հինգ տարի եղան, եւ մեռաւ:

12 Կայնան եօթանասուն տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Մադադիէլը: 13 Կայնան Մադադիէլը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր քառասուն տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 14 Կայնանի բոլոր օրերը ինը հարիւր տասը տարի եղան, եւ մեռաւ:

15 Մադադիէլ վաթսունհինգ տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Յարեդը: 16 Մադադիէլ Յարեդը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր երեսուն տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 17 Մադադիէլի բոլոր օրերը ութ հարիւր իննսունհինգ տարի եղան, եւ մեռաւ:

18 Յարեդ հարիւր վաթսուներկու տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Ենոփքը: 19 Յարեդ Ենոփքը ծնանելէն ետք՝ ութ հարիւր տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 20 Յարեդի բոլոր օրերը ինը հարիւր վաթսուներկու տարի եղան, եւ մեռաւ:

21 Ենոփք վաթսունհինգ տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Մաթուսադան: 22 Ենոփք Մաթուսադան ծնանելէն ետք՝ երեք հարիւր տարի Աստուծոյ հետ ընթացաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 23 Ենոփքի բոլոր օրերը երեք հարիւր վաթսունհինգ տարի եղան: 24 Ենոփք Աստուծոյ հետ ընթացաւ, եւ չէր գտնուեր, քանի որ Աստուած զինք առաւ:

25 Մաթուսադա հարիւր ութսունեօթը տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Ղամէքը: 26 Մաթուսադա Ղամէքը ծնանելէն ետք՝ եօթը հարիւր ութսուներկու տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 27 Մաթուսադայի բոլոր օրերը ինը հարիւր վաթսունհինգ տարի եղան, եւ մեռաւ:

28 Ղամէք հարիւր ութսուներկու տարի ապրեցաւ, ու որդի մը ծնաւ 29 եւ անոր անունը ^բՆոյ կոչեց՝ ըսելով. «Ասիկա մեզ պիտի հանգստացնէ մեր գործերէն ու մեր ձեռքերուն ցաւէն, որ Տէրոջ անիծած գետինին պատճառով կը կրենք»: 30 Ղամէք Նոյը ծնանելէն ետք՝ հինգ հարիւր իննսունհինգ տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: 31 Ղամէքի բոլոր օրերը եօթը հարիւր եօթանասունեօթը տարի եղան, եւ մեռաւ:

32 Նոյ հինգ հարիւր տարեկան եղաւ. Նոյ ծնաւ Սէմը, Քամը եւ Յափէթը:

ՄԱՐԴԱՌԻԹԵԱՆ ՉԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

6

Երբ մարդիկ երկրագունդի մակերեսին վրայ սկսան բազմանալ ու իրենց աղջիկներ ծնան, 2 Աստուծոյ որդիները տեսան մարդոց աղջիկներուն վայելչագեղ ըլլալը, եւ իրենց կիներ առին իրենց բոլոր ընտրածներէն: 3 Ու Տէրը ըսաւ. «Իմ հոգիս միշտ մարդուն վրայ պիտի ^աչմնայ. որովհետեւ ան մարմին է. բայց անոր օրերը հարիւր քսան տարի պիտի ըլլան»: 4 Այն օրերը երկրի մէջ հսկաներ կային. եւ անկէ ետքն ալ, երբ Աստուծոյ

^բ Այսինքն՝ հանգստութիւն

^ա Եբր.՝ չտիրէ

որդիները մարդոց աղջիկներուն կը մտնէին, որոնք անոնց **զաւակներ** կը ծնանէին. ասոնք հին դարերու զօրաւոր **ու** անուանի մարդիկն էին: **5** Երբ Տէրը տեսաւ թէ մարդոց չարութիւնը երկրի վրայ կը շատնար, եւ անոնց սիրտին մտածումներուն բոլոր նպատակները միայն չար էին **Քամէն ատեն**^բ, **6** Տէրը երկրի վրայ մարդը **՛ստեղծելուն** գղջաց, ու իր սիրտին մէջ վշտացաւ: **7** Եւ Տէրը ըսաւ. «Երկրագունդի մակերեսէն պիտի բնաջնջեմ մարդը՝ որ ստեղծեցի, մարդէն մինչեւ **ընտանի** անասունները, սողուններն ու երկինքի թռչունները, որովհետեւ զանոնք **՛ստեղծելուս** կը գղջամ^գ»: **8** Բայց Նոյ շնորհք գտաւ Տէրոջ **՛առջեւ**:

ՆՈՅ

9 **՛Ահա՛** ւասիկ Նոյի պատմութիւնը^դ: Նոյ իր սերունդին մարդոց մէջ արդար **ու** պարկեշտ մարդ մըն էր. Նոյ Աստուծոյ հետ ընթացաւ: **10** Նոյ ծնաւ երեք որդի՝ Սէմը, Զամը եւ Յափէթը: **11** Երկիրը Աստուծոյ առջեւ ապականեցաւ. նաեւ երկիրը բռնութեամբ լեցուեցաւ: **12** Աստուած երկրին նայեցաւ, եւ **ահա՛** ապականած էր, որովհետեւ երկրի վրայ ամէն մարմին իր ճամբան ապականեր էր: **13** Ուստի Աստուած Նոյի ըսաւ. «Բոլոր մարմիններուն վախճանը հասած է իմ առջեւ, քանի որ երկիրը անոնց **՛պատճառով** բռնութեամբ լեցուեցաւ. **ահա՛** զանոնք երկրի հետ պիտի բնաջնջեմ: **14** **Բ**իժաբեր փայտէ տապան մը շինէ դուն քեզի. տապանին մէջ **Խորշեր՛** շինէ, եւ զայն ներսէն ու դուրսէն ձիւթով ծեփէ: **15** Սա՛ ձեռով շինէ զայն.— տապանին երկայնքը երեք հարիւր կանգուն **թող ըլլայ**, լայնքը՝ յիսուն կանգուն, եւ բարձրութիւնը՝ երեսուն կանգուն: **16** Տապանին ճլուսամուտ մը շինէ, ու զայն վերէն աւարտէ մէկ կանգունի չափով: Տապանին դուռը իր կողմին վրայ դիր. ստորին, **իմիջին** ու վերին՝ **յարկերով** շինէ զայն: **17** Ահա՛ երկրի վրայ ջրհեղեղ պիտի բերեմ՝ երկինքի տակ կենդանութեան շունչ ունեցող բոլոր մարմինները բնաջնջելու համար: Երկրի վրայ եղող ամէն ինչ շունչը պիտի տայ: **18** Բայց քեզի հետ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ, ու տապանը պիտի մտնես՝ դուն, եւ քեզի հետ՝ որդիներդ, կինդ, ու որդիներուդ կիները: **19** Ամէն մարմինէ **եղող** իւրաքանչիւր կենդանիէն՝ երկու հատ ամէն **տեսակէն** տապանը բեր, որպէսզի քեզի հետ ողջ մնան. անոնք արու եւ էգ ըլլան: **20** Թռչուններէն՝ իրենց տեսակին համեմատ, **ընտանի** անասուններէն՝ իրենց

---

^բ Եբր.՝ ամբողջ օրը
^գ Եբր.՝ ընելուն
^դ Եբր.՝ ընելուս
^ե Եբր.՝ աչքերուն
^զ Եբր.՝ Ասոնք են Նոյի ծնունդները
^է Եբր.՝ երեսէն
^ը Կամ՝ Նոճիի
^թ Եբր.՝ բոյներ
^ժ Կամ՝ յարկ
^ի Եբր.՝ երկրորդ ու երրորդ

տեսակին համեմատ, գետինի բոլոր սողուններէն՝ իրենց տեսակին համեմատ, իւրաքանչիւրէն երկու հատ քեզի պիտի գան՝ ողջ մնալու համար: 21 Եւ դուն՝ ա՛ն քեզի ամէն ուտելիքէ որ կ'ուտուի, ու քո՛վդ ժողվէ, որպէսզի քեզի եւ անոնց կերակուր ըլլայ»:
22 Եւ ա՛յդպէս ըրաւ Նոյ. Աստուծոյ իրեն բոլոր պատուիրածներուն համաձայն ըրաւ:

ՋՐԷՆԵՐԸ

7

Տէրը Նոյի ըսաւ. «Դուն ամբողջ տունովդ տապանը մտիր, որովհետեւ այս սերունդին մարդոց մէջ՝ քեզ իմ առջեւ արդար տեսայ: 2 Բոլոր մաքուր անասուններէն քեզի եօթնական՝ առ, «արու եւ էգ»^ա. իսկ անմաքուր անասուններէն՝ երկուքական, արու եւ էգ: 3 Երկինքի թռչուններէն ալ եօթնական **առ**, արու եւ էգ, ամբողջ երկրի մակերեսին վրայ **անոնց** զարմը ողջ պահելու համար: 4 Որովհետեւ եօթը օր ետք՝ երկրի վրայ քառասուն օր ու քառասուն գիշեր անձրեւ պիտի տեղացնեմ, եւ երկրագունդի մակերեսէն պիտի բնաջնջեմ ամէն արարած որ ըրի»:^բ 5 Ու Նոյ Տէրոջ իրեն բոլոր պատուիրածներուն համաձայն ըրաւ: 6 Ջրհեղեղին երկրի վրայ եկած ատենը՝ Նոյ վեց հարիւր տարեկան էր: 7 Նոյ, իր որդիները, իր կինն ու իր որդիներուն կիները՝ իրեն հետ տապանը մտան ջրհեղեղին ջուրերուն ^բպատճառով: 8 Մաքուր անասուններէն եւ անմաքուր անասուններէն, թռչուններէն ու գետինի վրայ բոլոր սողացողներէն՝ 9 զոյգ-զոյգ, արու եւ էգ, տապանը՝ Նոյի գացին, ինչպէս Աստուած Նոյի պատուիրեր էր: 10 Ու եօթը օր ետք՝ ջրհեղեղին ջուրերը երկրի վրայ եկան: 11 Նոյի կեանքին վեց հարիւրերորդ տարին, երկրորդ ամիսը, ամսուան տասնեօթերորդ օրը, նոյն օրը՝ մեծ անդունդին բոլոր աղբիւրները ճեղքուեցան, երկինքի ^գսահանադները բացուեցան, 12 ու երկրի վրայ քառասուն օր եւ քառասուն գիշեր տեղատարափ ^դեկաւ: 13 Ճիշդ նոյն օրը՝ Նոյ, ու Նոյի որդիները՝ Սէմ, Զամ եւ Յափէթ, Նոյի կինն ու իր որդիներուն երեք կիները՝ իրենց հետ տապանը մտան. 14 անոնք, եւ բոլոր գազանները՝ իրենց տեսակին համեմատ, բոլոր **ընտանի** անասունները՝ իրենց տեսակին համեմատ, երկրի վրայ սողացող բոլոր սողունները՝ իրենց տեսակին համեմատ, ու բոլոր թռչունները՝ իրենց տեսակին համեմատ, բոլոր թռչնազգիները, ամէն **տեսակ** թեւաւոր: 15 Կենդանութեան շունչ ունեցող ամէն մարմինէ երկուքական մտան տապանը՝ Նոյի քով: 16 **Տապանը** մտնողները արու եւ էգ մտան ամէն մարմինէ, ինչպէս Աստուած անոր պատուիրեր էր. ու Տէրը անոր ետեւէն **տապանը** գոցեց: 17 Երկրի վրայ քառասուն օր ջրհեղեղ եղաւ. ջուրերը շատցան, տապանը վերցուցին, եւ ան երկրէն բարձրացաւ: 18 Ջուրերը զօրացան, չափազանց շատցան երկրի վրայ, ու տապանը ջուրերու մակերեսին վրայ կ'երթար: 19 Ջուրերը երկրի վրայ չափազանց զօրացան, եւ ամբողջ երկինքին տակ եղած բոլոր բարձր լեռները ծածկուեցան: 20 Ջուրերը տասնհինգ կանգուն ^եբարձրացան լեռներէն վեր, **որոնք** ծածկուեցան. 21 ու երկրի վրայ շարժող ամէն մարմին, թէ՛ թռչուն, թէ՛ **ընտանի** անասուն, թէ՛ գազան, թէ՛ երկրի վրայ գեռացող ամէն գեռուն, եւ ամէն մարդ շունչը տուաւ: 22

^ա Եբր.՝ մարդը եւ իր կինը
^բ Եբր.՝ երեսէն
^գ Այսինքն՝ ջրարգելները
^դ Եբր.՝ եղաւ
^ե Եբր.՝ զօրացան

Բոլոր անոնք՝ որ իրենց ռունգերուն մէջ կենդանութեան շունչ ունէին, բոլոր ցամաքի վրայ եղողները մեռան: **23** Երկրագունդի մակերեսին վրայ եղող ամէն արարած բնաջնջուեցաւ, մարդէն մինչեւ **ընտանի** անասունը, սողունէն մինչեւ երկինքի թռչունը. անոնք երկրէն բնաջնջուեցան, ու միայն Նոյ մնաց, եւ իրեն հետ տապանին մէջ եղողները: **24** Ու ջուրերը երկրի վրայ հարիւր յիսուն օր ^գբարձրացած մնացին^ա:

ՋՐՇԵՂԵՂԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

8

Աստուած յիշեց Նոյը, եւ անոր հետ տապանին մէջ եղող բոլոր կենդանիներն ու բոլոր **ընտանի** անասունները. եւ Աստուած երկրի վրայէն հով մը անցուց, ու ջուրերը ցածցան: **2** Նաեւ անդունդին աղբիւրներն ու երկինքի սահանադռները փակուեցան, եւ երկինքի տեղատարափը դադրեցաւ: **3** Ջուրերը շարունակ երկրի վրայէն կը նահանջէին, ու հարիւր յիսուն օրէն ետք՝ ջուրերը քիչցան: **4** Եօթներորդ ամիսը, ամսուան տասնեօթներորդ օրը, տապանը Արարատ լեռներուն վրայ հանգչեցաւ: **5** Ջուրերը «շարունակ կը քիչնային մինչեւ տասներորդ ամիսը. տասներորդ ամսուան առաջին **օրը**՝ լեռներուն գագաթները երեւցան:

6 Զառասուն օր ետք՝ Նոյ իր շինած տապանին պատուհանը բացաւ **7** եւ ագռաւ մը արծակեց, որ **դուրս** ելաւ ու կ'երթար կու գար՝ մինչեւ երկրի վրայէն ջուրերուն ցամքիլը: **8** Աղաւնի մըն ալ քովէն արծակեց, որպէսզի տեսնէ թէ արդեօք գետինի մակերեսէն ջուրերը քիչցած են: **9** Բայց աղաւնին իր ^բթաթին հանգստավայր չգտաւ, եւ իրեն վերադարձաւ՝ տապանին մէջ, որովհետեւ ամբողջ երկրի մակերեսին վրայ ջուրեր կային: Այն ատեն իր ձեռքը երկարեց, առաւ զայն եւ իր քով՝ տապանին մէջ բերաւ: **10** Ուրիշ եօթը օր ալ սպասեց, ու աղաւնին տապանէն վերստին արծակեց: **11** Իրիկուան դէմ աղաւնին անոր եկաւ, եւ ահա՛ իր կտուցը ձիթենիի **նոր** փրցուած ոստ մը կար. ուստի Նոյ գիտցաւ թէ ջուրերը երկրի վրայէն քիչցած են: **12** Ուրիշ եօթը օր ալ սպասեց ու **դարձեալ** աղաւնին արծակեց, որ անգամ մըն ալ անոր չվերադարձաւ:

13 **Նոյի կեանքին** վեց հարիւր մէկերորդ տարին, առաջին ամսուան առաջին **օրը**, ջուրերը երկրի վրայէն ցամքեցան: Նոյ տապանին ծածքը վերցուց ու նայեցաւ, եւ ահա՛ գետինի մակերեսը ցամքած էր: **14** Ու երկրորդ ամիսը, ամսուան քսանեօթներորդ օրը, երկիրը չորցաւ:

15 Աստուած Նոյի խօսեցաւ՝ ըսելով. **16** «Տապանէն դո՛ւրս ելիր՝ դո՛ւն, կինդ, որդիներդ եւ որդիներուդ կիները՝ քեզի հետ: **17** Զեզի հետ եղող ամէն մարմինէ իւրաքանչիւր կենդանի, թէ՛ թռչունները, թէ՛ **ընտանի** անասունները, եւ թէ երկրի վրայ սողացող բոլոր սողունները՝ քեզի հետ դո՛ւրս հանէ, որպէսզի երկրի վրայ ^գշատնան, ու երկրի վրայ աճին եւ բազմանան»: **18** Նոյ, իր որդիները, իր կինն ու իր որդիներուն կիները՝ իրեն հետ **դուրս** ելան. **19** ամէն գազան, ամէն սողուն, ամէն թռչուն, երկրի վրայ բոլոր շարժողները՝ իրենց տեսակին համեմատ՝ տապանէն **դուրս** ելան:

^գ Եբր.՝ գօրացան

^ա Եբր.՝ երթալով

^բ Եբր.՝ ոտքի ներբանին

^գ Եբր.՝ վխտան

ՆՈՅ ԶՈՂ ԿԸ ՄԱՏՈՒՑԱՆԷ

20 Նոյ զոհասեղան մը կառուցանեց Տէրոջ, ամէն մաքուր անասունէ եւ ամէն մաքուր թռչունէ առաւ, ու զոհասեղանին վրայ ողջակէզներ մատուցանեց: 21 Տէրը անոյժ հոտը ^աառաւ եւ իր սիրտին մէջ ըսաւ. «Անգամ մըն ալ մարդուն պատճառով գետինը վերստին պիտի չանհծեմ, ^բքանի որ մարդուն սիրտին նպատակը իր մանկութենէն ^գսկսեալ չար է. անգամ մըն ալ վերստին պիտի չզարնեմ ամէն կենդանի **մարմին**՝ ինչպէս ըրի: 22 Ո՛րքան ատեն որ երկիրը կը մնայ, ցանք եւ հունձք, ցուրտ ու տաքութիւն, ամառ եւ ձմեռ, ցերեկ ու գիշեր պիտի չդադրին»:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՒԽՏԸ ՆՈՅԻ ՆԵՏ

9

Աստուած Նոյը եւ անոր որդիները օրհնեց, ու անոնց ըսաւ. «Աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք, եւ լեցուցէ՛ք երկիրը: 2 Ձեր արհաւիրքն ու զարհուրանքը՝ երկրի բոլոր գազաններուն վրայ, երկինքի բոլոր թռչուններուն վրայ, գետինի բոլոր շարժողներուն վրայ եւ ծովու բոլոր ձուկերուն վրայ պիտի ըլլան. անոնք ձեր ձեռքը յանձնուած են: 3 Ամէն շարժող կենդանի՝ ձեզի կերակուր ըլլայ. կանաչ բոյսի պէս՝ բոլորը ձեզի տուի: 4 Բայց միսը իր **կեանքով՝ այսինքն** իր արիւնով՝ մի՛ ուտէք: 5 Եւ անտարակոյս ձեր **կեանքին՝ այսինքն** արիւնին համար **հաշիւ** պիտի պահանջեմ. ամէն գազանի ձեռքէն պիտի պահանջեմ զայն, ու մարդուն ձեռքէն: Մարդուն կեանքը իւրաքանչիւրին եղբօր ձեռքէն պիտի պահանջեմ: 6 Ո՛վ որ մարդու արիւն թափէ, իր արիւնն ալ մարդէ պիտի թափուի, քանի որ Աստուած իր պատկերով ^գստեղծեց մարդը: 7 Դուք աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք, երկրի վրայ ^դշատցէ՛ք, եւ անոր մէջ բազմացէ՛ք»:

8 Եւ Աստուած Նոյի եւ իրեն հետ **եղող** իր որդիներուն խօսեցաւ՝ ըսելով. 9 «Ահա՛ ձեզի հետ, ու ձեզմէ ետք՝ ձեր զարմին հետ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ, 10 նաեւ ձեզի հետ եղող ամէն շնչաւոր կենդանիի հետ, թէ՛ թռչունի, թէ՛ **ընտանի** անասունի, թէ՛ ալ ձեզի հետ եղող երկրի ամէն գազանի հետ, տապանէն **դուրս** ելածներէն բոլորին հետ, ու երկրի բոլոր գազաններուն հետ: 11 Ձեզի հետ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ, որ անգամ մըն ալ ամէն մարմին ջրհեղեղի ջուրերէն չբնաջնջուի, եւ ա՛լ ջրհեղեղ չըլլայ՝ երկիրը կործանելու համար»: 12 Եւ Աստուած ըսաւ. «Իմ ու ձեր միջեւ, եւ ձեզի հետ եղող ամէն շնչաւոր կենդանիի միջեւ՝ յաւիտենական սերունդներու համար դրած ուխտիս իբր նշան՝ 13 իմ աղեղս ամպին մէջ պիտի դնեմ. ա՛ն պիտի ըլլայ իմ ու երկրի միջեւ եղող ուխտին նշանը: 14 Երբ երկրի վրայ ամպ բերեմ՝ աղեղը ամպին մէջ պիտի երեւնայ, 15 եւ իմ ու ձեր միջեւ,

---

^դ Եբր.՝ հոտոտեց
^ա Կամ՝ թէեւ
^գ Կամ՝ ի վեր
^ա Եբր.՝ շունչով
^բ Եբր.՝ շունչին
^գ Եբր.՝ ըրաւ
^դ Եբր.՝ վխտացէ՛ք

եւ ամէն մարմինէ իւրաքանչիւր շնչաւոր կենդանիի միջեւ եղող իմ ուխտս պիտի յիշեմ, ու անգամ մըն ալ ջուրերը ջրհեղեղի պիտի չվերածուին՝ ամէն մարմին բնաջնջելու համար: **16** Աղեղը ամպին մէջ պիտի ըլլայ եւ անոր պիտի նայիմ, որպէսզի յիշեմ յաւիտենական ուխտը՝ Աստուծոյ ու ամէն մարմինէ իւրաքանչիւր շնչաւոր կենդանիի միջեւ, որ երկրի վրայ է»: **17** Աստուած Նոյի ըսաւ. «Այս է այն ուխտին նշանը, որ հաստատեցի իմ ու երկրի վրայ եղող ամէն մարմինի միջեւ»:

ՆՈՅ ԵՒ ԻՐ ՈՐԴԻՆԵՐԸ

18 Նոյի որդիները՝ որ տապանէն **դուրս** ելան, Սէմը, Քամը եւ Յափէթն էին. Քամ Քանանի հայրն էր: **19** Այս երեքը Նոյի որդիներն էին, ու ասոնցմէ տարածուեցան ամբողջ երկիրը:

20 Նոյ սկսաւ ^Եհողագործ ըլլալ. այգի տնկեց, **21** գինիէն խմեց, գինովցաւ եւ իր վրանին մէջ մերկացաւ: **22** Քանանի հայրը՝ Քամ՝ իր հօր մերկութիւնը տեսաւ, ու դուրս **ելլելով՝** իր երկու եղբայրներուն պատմեց: **23** Սէմ եւ Յափէթ հանդերձ առին, իրենց երկուքին ուսերուն վրայ դրին, ու դէպի ետեւ երթալով՝ իրենց հօր մերկութիւնը ծածկեցին: Իրենց երեսը ետեւ **դարձած** ըլլալով՝ իրենց հօր մերկութիւնը չտեսան: **24** Նոյ՝ իր գինովութենէն արթննալով՝ իր պզտիկ որդիին իրեն ըրածը գիտցաւ, **25** եւ ըսաւ. «Անիծեա՛լ ըլլայ Քանան. իր եղբայրներուն ստրուկներուն ստրուկը պիտի ըլլայ»: **26** Նաեւ ըսաւ. «Օրհնեա՛լ ըլլայ Տէրը, Սէմի Աստուածը, ու Քանան անոր ստրուկը ըլլայ: **27** Աստուած թող ընդարձակէ Յափէթը ու Սէմի վրանները բնակի, եւ Քանան ^Գանոր ստրուկը ըլլայ»:

28 Նոյ ջրհեղեղէն ետք երեք հարիւր յիսուն տարի ապրեցաւ: **29** Նոյի բոլոր օրերը ինը հարիւր յիսուն տարի եղան, ու մեռաւ:

ՆՈՅԻ ՈՐԴԻՆԵՐՈՒՆ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 5-23)

10

Ահա՛ւասիկ Նոյի որդիներուն՝ Սէմի, Քամի ու Յափէթի ծնունդները. ջրհեղեղէն ետք անոնց որդիներ ծնան:

2 Յափէթի որդիներն էին՝ Գոմեր, Մագոգ, Մադայ, Յաւան, Թոբէլ, Մոսոր ու Թիրաս: **3** Գոմերի որդիները՝ Աքքանագ, Բիփաթ ու Թորգոմա: **4** Յաւանի որդիները՝ Եղիսա, Թարսիս, Կիտացիներն ու ^ՄԴոդացիները: **5** Ասոնցմէ՛ բաժնուեցան Բազգերուն կղզիները՝ իրենց երկիրներով, իւրաքանչիւրը իր լեզուին համեմատ, իրենց գերդաստաններով՝ ազգերուն մէջ:

6 Քամի որդիներն էին՝ Զուշ, Մեստրեմ, Փուլթ ու Քանան: **7** Զուշի որդիները՝ Սաբա, Եւիլա, Սաբաթա, Ռեգմա ու Սեբեթաբա: Ռեգմայի որդիները՝ Շաբա ու Դեդան: **8** Զուշ ծնաւ Նեբրովթը, որ սկսաւ երկրի վրայ գորաւոր ըլլալ: **9** Ան Տէրոջ առջեւ գորաւոր որսորդ մըն էր. հետեւաբար կ'ըսուի. «Տէրոջ առջեւ Նեբրովթի պէս գորաւոր որսորդ»: **10**

---

^Ե Եբր.՝ հողի մարդ
^Գ Կամ՝ անոնց
^Մ Կամ՝ Ռոդացիները
^Բ Կամ՝ հեթանոսներուն

իր թագաւորութեան սկիզբը՝ Բաբելոն, ապա Արեք, Աքադ եւ Քաղանէ էր, Սենաարի երկրին մէջ: **11** **Յետոյ** այդ երկրէն **դուրս** ելաւ **դէպի** ^ԳԱսորեստան, ու կառուցանեց Նինուէն, Ռոբովթ քաղաքը, եւ Քաղան: **12** Նինուէի ու Քաղայի մէջտեղ Ռէսէնն ալ **շինեց**, որ մեծ քաղաք մըն էր: **13** Մեսսորեմ ծնաւ Ղուդացիները, Անամացիները, Ղաբացիները, Նեփթուքացիները, **14** Պաթուրեսացիները, Քասդուքացիները (որոնցմէ ^ԴՓղշտացիները ծնան՝) եւ Կափթորացիները: **15** Քանան ծնաւ իր անդրանիկը՝ Սիդոնը, նաեւ Քետը, **16** Յեբուսացին, Ամորհացին, Գերգեսացին, **17** Խելացին, Արուկեցին, Ասենացին, **18** Արուադացին, Սամարացին եւ Ամաթացին. յետոյ Քանանացիներուն գերդաստանները տարածուեցան: **19** Քանանացիներուն հողամասը՝ Սիդոնէ Գերարա անցնելով՝ մինչեւ Գազա, Սոդոմ ու Գոմոր, Ադմա եւ Սեբոյիմ, մինչեւ Ղասա է: **20** Ասո՛նք են Քամի որդիները՝ իրենց գերդաստաններով, իրենց լեզուներով, իրենց երկիրներուն եւ իրենց ազգերուն մէջ:

21 Յափէթի մեծ եղբօր՝ Սէմի ալ, որ Եբերի բոլոր որդիներուն հայրն էր, **որդիներ** ծնան: **22** Սէմի որդիներն էին՝ Եղամ, Ասուր, Արփաքսադ, Ղուդ եւ Արամ: **23** Արամի որդիները՝ Հուս, Հուլ, Գաթեր ու Մաշ: **24** Արփաքսադ ծնաւ Սաղան, եւ Սաղա ծնաւ Եբերը: **25** Եբերի երկու որդի ծնան. մէկուն անունը ^ԵՓաղէկ էր, քանի որ երկիրը անոր օրերը բաժնուեցաւ, եւ անոր եղբօր անունը Յեկտան էր: **26** Յեկտան ծնաւ Եղմովդադը, Սաղափը, Ասարմօթը, Յարաքը, **27** Ադորամը, Ուզալը, Դեկղան, **28** Գեբադը, Աբիմեէլը, Շաբան, **29** Ոփիրը, Եփլան ու Յոբաբը: Ասոնք բոլորը Յեկտանի որդիներն էին, **30** եւ իրենց բնակութիւնը Մեսայէն մինչեւ Սոփեր՝ արեւելեան լեռը եղաւ: **31** Ասո՛նք են Սէմի որդիները՝ իրենց գերդաստաններով, իրենց լեզուներով, իրենց երկիրներուն մէջ՝ իրենց ազգերով: **32** Ասո՛նք են Նոյի որդիներուն գերդաստանները, իրենց ծնունդներուն եւ ազգերուն համեմատ: Զրհեղեղէն ետք՝ ազգերը ասոնցմէ՝ տարածուեցան երկրի վրայ:

ԲԱԲԵԼՈՆԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

11

Ամբողջ երկիրը մէ՛կ լեզու եւ մէ՛կ խօսուածք ունէր: **2** Երբ արեւելքէն կը ճամբորդէին, Սենաարի երկրին մէջ դաշտ մը գտան ու հոն բնակեցան: **3** Եւ իրարու ըսին. «Եկէ՛ք աղիւսներ շինենք, ու զանոնք կրակով թրծենք»: Աղիւսները անոնց քարի տեղ եղան, եւ կուպրը անոնց ^Մշաղախի տեղ եղաւ: **4** Նաեւ ըսին. «Եկէ՛ք մեզի քաղաք մը եւ աշտարակ մը կառուցանենք, որուն գագաթը մինչեւ երկինք **հասնի**, ու մեզի անուն ^Բվաստկինք, որ ամբողջ երկրի մակերեսին վրայ չցրուինք»: **5** Եւ Տէրը իջաւ մարդոց որդիներուն կառուցանած քաղաքն ու աշտարակը տեսնելու: **6** Տէրը ըսաւ. «Ահա՛ ասոնք մէկ ժողովուրդ են, եւ բոլորին լեզուն մէ՛կ է. ասիկա շինելու սկսան, ու հիմա ոչինչ պիտի արգիլէ զանոնք ընելէ ինչ որ կը խորհին: **7** Եկէ՛ք, իջնենք եւ անոնց լեզուն հոն խառնակենք, որպէսզի մէկը միւսին լեզուն ^Գչհասկնայ»: **8** Ու Տէրը անկէ ամբողջ երկրի

^Գ Եբր.՝ Ասուր

^Դ Եբր.՝ Պաղեստինցիները ելան

^Ե Այսինքն՝ Բաժանում

^Մ Եբր.՝ կաւի

^Բ Եբր.՝ ընենք

^Գ Եբր.՝ մտիկ չընէ

մակերեսին վրայ ցրուեց զանոնք, եւ քաղաքը կառուցանելէն դադրեցան: **9** Ատոր համար անոր անունը ⁷Բաբելոն կոչուեցաւ, քանի որ Տէրը հոն ամբողջ երկրի լեզուն խառնակեց, ու Տէրը անկէ ամբողջ երկրի մակերեսին վրայ ցրուեց զանոնք:

ՍԷՄԻ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 24-27)

10 Ահա՛ւասիկ Սէմի ծնունդները. Սէմ հարիւր տարեկան էր՝ երբ ծնաւ Արփաքսադը ջրհեղեղէն երկու տարի ետք: **11** Սէմ Արփաքսադը ծնանելէն ետք՝ հինգ հարիւր տարի ապրեցաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ: **12** Արփաքսադ երեսունհինգ տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Սաղան: **13** Արփաքսադ Սաղան ծնանելէն ետք՝ չորս հարիւր երեք տարի ապրեցաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ: **14** Սաղա երեսուն տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Եբերը: **15** Սաղա Եբերը ծնանելէն ետք՝ չորս հարիւր երեք տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: **16** Եբեր երեսունչորս տարի ապրեցաւ, եւ ծնաւ Փաղէկը: **17** Եբեր Փաղէկը ծնանելէն ետք՝ չորս հարիւր երեսուն տարի ապրեցաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ: **18** Փաղէկ երեսուն տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Ռազաւը: **19** Փաղէկ Ռազաւը ծնանելէն ետք՝ երկու հարիւր ինը տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: **20** Ռազաւ երեսուներկու տարի ապրեցաւ, եւ ծնաւ Սերուզը: **21** Ռազաւ Սերուզը ծնանելէն ետք՝ երկու հարիւր եօթը տարի ապրեցաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ: **22** Սերուզ երեսուն տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Նաքովրը: **23** Սերուզ Նաքովրը ծնանելէն ետք՝ երկու հարիւր տարի ապրեցաւ, եւ որդիներ ու աղջիկներ ծնաւ: **24** Նաքովր քսանինը տարի ապրեցաւ, եւ ծնաւ Թարան: **25** Նաքովր Թարան ծնանելէն ետք՝ հարիւր տասնինը տարի ապրեցաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ: **26** Թարա եօթանասուն տարի ապրեցաւ, ու ծնաւ Աբրամը, Նաքովրը եւ Առանը:

ԹԱՐԱՅԻ ԶԱՐՄԸ

27 Ահա՛ւասիկ Թարայի ծնունդները: Թարա ծնաւ Աբրամը, Նաքովրը եւ Առանը. Առան ծնաւ Ղովտը: **28** Առան մեռաւ իր հօր՝ Թարայի առջեւ, իր ⁸ծննդավայրին՝ Զաղդէացիներուն Ուր քաղաքին մէջ: **29** Աբրամ ու Նաքովր իրենց կիներ առին. Աբրամի կնոջ անունը Սարա էր, իսկ Նաքովրի կնոջ անունը՝ Մեղքա, աղջիկը Առանի՝ որ Մեղքայի ու Յեսքայի հայրն էր: **30** Սարա ամուլ էր. զաւակ չունէր: **31** Թարա՝ իր որդին Աբրամը, իր թոռը՝ Առանի որդին Ղովտը, ու իր որդիին՝ Աբրամի կինը, իր հարսը՝ Սարան առաւ, եւ անոնց հետ Զաղդէացիներուն Ուր քաղաքէն ելաւ՝ Զանանի երկիրը երթալու համար: Գացին մինչեւ Խառան ու հոն բնակեցան: **32** Թարայի օրերը երկու հարիւր հինգ տարի եղան, եւ Թարա Խառանի մէջ մեռաւ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ԿԱՆՉԷ ԱԲՐԱՄԸ

12

Տէրը Աբրամի ըսաւ. «Քու երկրէդ, ազգականներէդ ու հօրդ տունէն գնա՛ այն երկիրը, որ քեզի պիտի ցուցնեմ: **2** Քեզ մեծ ազգ պիտի ընեմ, եւ քեզ պիտի օրհնեմ. քու անունը

---

⁷ Այսինքն՝ Խառնակութիւն
⁸ Եբր.՝ ծնունդի երկրին

պիտի մեծցնեմ, ու դուն «օրհնեա՛լ պիտի ըլլաս: **3** Զեզ օրհնողները պիտի օրհնեմ, քեզ անիծողները պիտի անիծեմ, ու երկրագունդի բոլոր գերդաստանները քեզմո՛վ պիտի օրհնուին»:³ **4** Եւ Աբրամ գնաց՝ ինչպէս Տէրը իրեն ըսեր էր. Ղովտն ալ անոր հետ գնաց: Աբրամ եօթանասունհինգ տարեկան էր՝ երբ Խառանէն դուրս ելաւ: **5** Աբրամ առաւ իր կինը՝ Սարան, իր եղբօրորդին՝ Ղովտը, իրենց վաստկած ամբողջ ինչքը, եւ Խառանի մէջ իրենց ստացած անձերը, ու դուրս ելան որ Զանանի երկիրը երթան: Զանանի երկիրը հասան, **6** եւ Աբրամ այդ երկրէն անցաւ մինչեւ Սիւքէմի տեղը, մինչեւ Մորէի կաղնին: Այն ատեն Զանանացիներ կային այդ երկրին մէջ: **7** Տէրը երեւցաւ Աբրամի ու ըսաւ. «Քու զարմի՛դ պիտի տամ այս երկիրը»:⁴ Եւ հոն զոհասեղան կառուցանեց Տէրոջ՝ որ իրեն երեւցաւ: **8** Անկէ դէպի Բեթէլի արեւելեան կողմը եղող լեռը փոխադրուեցաւ, ու իր վրանը լարեց՝ Բեթէլը Բարեմտեան կողմը ու Գային արեւելեան կողմը ունենալով: Եւ հոն Տէրոջ զոհասեղան կառուցանեց ու Տէրոջ անունը կանչեց: **9** Աբրամ միշտ դէպի հարաւ կը ճամբորդէր:

ԱՐՐԱՄ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

10 Այդ երկրին մէջ սով եղաւ. եւ Աբրամ Եգիպտոս իջաւ՝ հոն պանդխտանալու համար, որովհետեւ այդ երկրին մէջ սովը սաստկցաւ: **11** Երբ Եգիպտոս մտնելու մօտեցաւ, իր կնոջ՝ Սարայի ըսաւ. «Ահա՛ գիտեմ թէ դուն գեղեցիկ տեսքով կին մըն ես: **12** Թերեւս երբ Եգիպտացիները քեզ տեսնեն՝ ըսեն. “Ասիկա անոր կինն է, ու զիս սպաննեն, բայց քեզ ողջ պահեն: **13** Կ’աղերսե՛մ, ըսէ՛ թէ դուն քոյրս ես, որ քու պատճառովդ ինծի բարիք ըլլայ, եւ քու պատճառովդ իմ անձս ողջ մնայ»:⁵ **14** Երբ Աբրամ Եգիպտոս հասաւ, Եգիպտացիները տեսան կինը՝ որ շատ գեղեցիկ էր: **15** Փարաւոնի իշխանաւորներն ալ տեսան, եւ գովեցին զայն Փարաւոնի առջեւ. ու կինը Փարաւոնի տունը տարուեցաւ: **16** Անոր պատճառով Աբրամի բարիք ըրաւ, եւ ան ոչխարներ, արջառներ ու էջեր, ստրուկներ ու ստրկուհիներ, մատակ էջեր եւ ուղտեր ունեցաւ: **17** Բայց Տէրը մեծ ախտերով հարուածեց Փարաւոնն ու անոր տունը՝ Աբրամի կնոջ Սարայի պատճառով: **18** Փարաւոն կանչեց Աբրամը եւ ըսաւ. «Այս ի՞նչ է՝ որ ինծի ըրիր. ինչո՞ւ ինծի չիմացուցիր թէ ասիկա կինդ է: **19** Ինչո՞ւ ըսիր. “Ասիկա քոյրս է. ես ալ զայն ինծի կին պիտի առնէի: Ուստի հիմա ահա՛ կինդ. առ՛ ու գնա՛»:⁶ **20** Եւ Փարաւոն իր մարդոց պատուիրեց անոր մասին, ու զայն ուղարկեցին՝ իր կնոջ հետ եւ իր ամբողջ ունեցածով:

ԱՐՐԱՄ ԵՒ ՂՈՎՏ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻՆ

13

Աբրամ իր կնոջ հետ ու իր ամբողջ ունեցածով Եգիպտոսէն բարձրացաւ դէպի Զանանի հարաւային կողմը, Ղովտ ալ իրեն հետ: **2** Աբրամ շատ հարուստ էր խաշիւքով, արծաթով եւ ոսկիով: **3** Իր իջեւաններով՝ հարաւային կողմէն գնաց մինչեւ Բեթէլ, այն տեղը՝ ուր առաջին անգամ իր վրանը լարած էր, Բեթէլի ու Գայիի մէջտեղ, **4** այն զոհասեղանին

³ Եբր.՝ օրհնութիւն

⁴ Եբր.՝ ծովուն

⁵ Եբր.՝ Ահա՛ կ’աղերսե՛մ,

⁶ Եբր.՝ առնուեցաւ

տեղը՝ որ հոն նախապես շիներ էր. եւ Աբրամ հոն Տէրոջ անունը կանչեց:

5 Աբրամի հետ գացող Ղովտն ալ ոչխարներ, արջառներ ու վրաններ ունէր. **6** եւ այդ երկիրը «բաւական չէր անոնց» որ միասին բնակին, քանի որ անոնց ինչքը շատ ըլլալով՝ չէին կրնար միասին բնակիլ: **7** Աբրամի խաշինքին հովիւներուն ու Ղովտի խաշինքին հովիւներուն միջեւ կռիւ կ'ըլլար, եւ այն ատեն Զանանացիներ ու Փերեզացիներ ալ կը բնակէին այդ երկրին մէջ: **8** Աբրամ ըսաւ Ղովտի. «Կ'աղերսե՛մ, իմ ու քու միջեւ, եւ իմ հովիւներուս ու քու հովիւներուդ միջեւ վիճաբանութիւն թող չըլլայ, որովհետեւ մենք եղբայր ենք: **9** Ամբողջ երկիրը քու առջեւ չէ՞. կ'աղերսե՛մ, գատուէ՛ ինձմէ. եթէ դուն ձախ կողմը երթաս՝ ես աջ կողմը կ'երթամ, եւ եթէ աջ կողմը երթաս՝ ես ձախ կողմը կ'երթամ»:
10 Ղովտ իր աչքերը վերցուց ու Յորդանանի ամբողջ դաշտին նայեցաւ. ամէն տեղ ջրարբի էր. Տէրը Սոդոմն ու Գոմորը կործանելէն առաջ՝ մինչեւ Սեգովր Տէրոջ ղրախտին պէս էր, Եգիպտոսի երկրին նման: **11** Ղովտ իրեն համար ընտրեց Յորդանանի ամբողջ դաշտը. Ղովտ դէպի արեւելք մեկնեցաւ, եւ իրարմէ գատուեցան: **12** Աբրամ Զանանի երկրին մէջ բնակեցաւ. Ղովտ ալ դաշտի քաղաքներուն մէջ բնակեցաւ, ու իր վրանը Սոդոմի քով լարեց: **13** Իսկ Սոդոմի մարդիկը չափազանց չար եւ մեղաւոր էին Տէրոջ առջեւ:

ԱԲՐԱՄ ԿԸ ՃԱՄԲՈՐԴԷ ԴԷՊԻ ԶԵՐՈՆ

14 Տէրը Աբրամի ըսաւ՝ Ղովտի իրմէ գատուելէն ետք. «Այժմ աչքերդ վերցուր, ու քու եղած տեղէդ դիտէ՛ դէպի հիւսիս եւ հարաւ, ու դէպի արեւելք եւ արեւմուտք. **15** որովհետեւ այդ ամբողջ երկիրը՝ որ կը տեսնես, քեզի՛ ու քու զարմի՛դ պիտի տամ յաւիտեան: **16** Եւ քու զարմդ երկրի «հողին պէս անթիւ պիտի ընեմ, այնպէս որ եթէ մէկը կարենայ երկրի հողը համրել, քու զարմդ ալ համրէ: **17** Կանգնէ՛, այդ երկիրը պտըտէ՛ անոր երկայնքին ու լայնքին համեմատ, քանի որ զայն քեզի պիտի տամ»:
18 Աբրամ վերցուց իր վրանը, ու գնաց եւ բնակեցաւ Սամբրէի կաղնիներուն քով, որոնք Զեբրոնի մէջ են. ու հոն զոհասեղան կառուցանեց Տէրոջ:

ԱԲՐԱՄ ԿԸ ՓՐԿԷ ՂՈՎՏԸ

14

Սենաարի Ամարփաղ թագաւորին, Ելլասարի Արիովք թագաւորին, Եղամի Զողողագոմոր թագաւորին եւ Գոյիմի Թադգաղ թագաւորին ժամանակները, **2** ասոնք պատերազմեցան Սոդոմի Բարա թագաւորին, Գոմորի Բարսա թագաւորին, Ադմայի Սենաբ թագաւորին, Սեբոյիմի Սիմոբոր թագաւորին ու Բաղայի (այսինքն Սեգովրի) թագաւորին դէմ: **3** Ասոնք բոլորը դաշնակցեցան Սիդդիմի հովիտին մէջ, որ Աղի ծովն է: **4** Տասներկու տարի Զողողագոմորի հպատակեցան, եւ տասներեքերորդ տարին ըմբոստացան: **5** Տասնչորրորդ տարին՝ Զողողագոմոր ու իրեն հետ եղող թագաւորները եկան եւ զարկին Աստարովթ-Կառնայիմի մէջ եղող Ռափայիները, Համի մէջ եղող Զուզեցիները, Շաւե-Կարիաթեմի մէջ Էմիմները, **6** եւ Զոռեցիները իրենց Սէրի լերան վրայ՝ մինչեւ

^u Եբր.՝ չէր կրնար կրել զանոնք

^p Կամ՝ պարտէզին

^q Կամ՝ փոշիին

անապատին քով եղող **Էլփառանը**: **7** Ապա վերադարձան ու հասան **Բենմասեփաթ**, այսինքն՝ **Կադէս**, եւ զարկին Ամաղեկացիներուն ամբողջ դաշտավայրը, ու Ասասանթամար բնակող Ամորհացիներն ալ: **8** Եւ Սողոմի թագաւորը, Գոմորի թագաւորը, Ադմայի թագաւորը, Սեբոյիմի թագաւորն ու Բաղայի (այսինքն Սեգովրի) թագաւորը **դուրս** ելլելով՝ Սիդդիմի հովիտին մէջ շարուեցան, անոնց դէմ պատերազմելու համար: **9** **այսինքն՝** Եղամի Զողողագոմոր թագաւորին, Գոյիմի Թադգաղ թագաւորին, Սենաարի Ամարփաղ թագաւորին եւ Ելլասարի Արիովք թագաւորին հետ, **այս** չորս թագաւորները **այն** հինգին դէմ: **10** Սիդդիմի հովիտը կուպրի հորերով լեցուն էր. Սողոմի ու Գոմորի թագաւորները փախան եւ հոն ինկան, ու մնացածները լեռը փախան: **11** Իսկ անոնք Սողոմի ու Գոմորի ամբողջ ինչքը, եւ անոնց բոլոր պարէնները առին ու գացին: **12** Սողոմ բնակող Աբրամի եղբօրորդին Ղովտը, եւ անոր ինչքն ալ առին ու գացին:

13 Ազատած մը եկաւ եւ **այս բաները** եբրայեցի Աբրամի պատմեց: Ան Եսքողի ու Աների եղբօր՝ Ամորհացի Մամբրէի կաղնիներուն քով կը բնակէր, որովհետեւ ասոնք Աբրամի դաշնակից էին: **14** Երբ Աբրամ իր եղբօր գերեվարուիլը լսեց, իր տան մէջ ծնած երեք հարիւր տասնութ ⁹մարգուած **ծառաները** հանեց ու զանոնք հետապնդեց մինչեւ Դան: **15** Ինք եւ իր ծառաները՝ գիշերուան մէջ ⁷գունդ-գունդ՝ **յարձակեցան** անոնց վրայ, զարկին զանոնք, ու հալածեցին զանոնք մինչեւ Զոբա, որ Դամասկոսի ⁶հիւսիսային կողմն է: **16** Ամբողջ ինչքը վերադարձուց. իր եղբայրը՝ Ղովտը եւ անոր ինչքը, նաեւ կիներն ու ժողովուրդն ալ վերադարձուց:

ՄԵԼՔԻՍԵՂԵԿ ԿՕՐՇՆԷ ԱՐՐԱՄԸ

17 Սողոմի թագաւորը **դուրս** ելաւ դէպի Շաւէի հովիտը (այսինքն՝ Թագաւորի հովիտը) գինք դիմաւորելու, երբ ինք Զողողագոմորն ու անոր հետ եղող թագաւորները զարնելէն ետք կը վերադառնար: **18** Եւ Սաղէմի թագաւորը՝ Մելքիսեղեկ՝ հաց ու գինի ⁹բերաւ – ան Ամենաբարձր Աստուծոյ քահանան էր – **19** եւ օրհնեց զայն ու ըսաւ. «Օրհնեա՛լ ըլլայ Աբրամ՝ երկինքի ու երկրի սեփականատէրը եղող Ամենաբարձր Աստուծմէն: **20** Օրհնեա՛լ ըլլայ Ամենաբարձր Աստուածը, որ հակառակորդներդ քու ձեռքդ մատնեց»: Եւ ինք բոլորէն տասանորդ տուաւ անոր:

21 Սողոմի թագաւորը ըսաւ Աբրամի. «Անձերը ինծի՛ տուր, բայց ինչքը դուն քեզի՛ առ»: **22** Աբրամ ըսաւ Սողոմի թագաւորին. «^էՏէրոջ՝ երկինքի ու երկրի սեփականատէրը եղող Ամենաբարձր Աստուծոյ վերցուցի ձեռքս, **23** որ դերձանէն մինչեւ կօշիկի կապը՝ ո՛չ մէկ բան առնեմ քու ունեցածներէդ, որ չըսես. “Աբրամը ե՛ս հարստացուցի”, **24** բացի երիտասարդներուն կերածէն եւ ինծի հետ գացող մարդոց՝ **այսինքն** Աների, Եսքողի ու

⁹ **Այսինքն՝** Փառանի բեւեկնին

⁹ **Այսինքն՝** դատաստանի աղբիւր

⁹ **Կամ՝** կրթուած

⁷ **Եբր.**՝ բաժնուած

⁶ **Եբր.**՝ ձախ

⁹ **Եբր.**՝ դուրս հանեց

^է **Եբր.**՝ Եհովայի

Մամբրէի բաժններէն. անոնք իրենց բաժինը թող առնեն»:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՒԽՏԸ ԱՐԲԱՄԻ ՆԵՏ

15

Այս բաներէն ետք, տեսիլքի մէջ «Տէրը խօսեցաւ՝ Աբրամի՝ ըսելով. «Մի՛ վախճար, Աբրամ՛, ես քու վահանդ եմ, ու ^բվարձատրութիւնդ չափազանց շատ պիտի ըլլայ»: 2 Աբրամ ըսաւ. «Տէ՛ր Եհովա, ինձի ի՞նչ պիտի տաս, քանի անգամակ ^գկը մնամ՝, եւ իմ տանս տիրողը՝ այս Դամասկոսցի Եղիազարն է»: 3 Աբրամ նաեւ ըսաւ. «Որովհետեւ ինձի զարմ չտուիր, ահա՛ իմ տանս ^դծառան ինձի ժառանգորդ է»: 4 Եւ ահա՛ Տէրոջ խօսքը անոր ուղղուեցաւ՝ ըսելով. «Անիկա ժառանգորդդ պիտի չըլլայ. հապա ժառանգորդդ պիտի ըլլայ ա՛ն՝ որ քու ընդերքէդ պիտի ելլէ»: 5 Ու դուրս հանեց զինք եւ ըսաւ. «Այժմ դիտէ՛ երկինքը ու ^եհամրէ՛ աստղերը, եթէ կրնաս զանոնք համրել»: Եւ ըսաւ անոր. «Քու զարմդ ա՛յսպէս պիտի ըլլայ»: 6 Ինք ալ հաւատաց Տէրոջ, որ իրեն արդարութիւն սեպեց

ատիկա:

7 Եւ ըսաւ անոր. «Ե՛ս եմ Տէրը, որ քեզ Զաղդէացիներուն Ուր **քաղաքէն** հանեցի՝ այս երկիրը քեզի տալու, անոր տիրանալու համար»: 8 Ան ալ ըսաւ. «Տէ՛ր Եհովա, ի՞նչպէս գիտնամ թէ ես անոր պիտի տիրանամ»: 9 **Տէրը** անոր ըսաւ. «Ինձի երեք տարեկան երկնջ մը, երեք տարեկան այծ մը, երեք տարեկան խոյ մը, ու տատրակ մը եւ աղանիի ճագ մը բեր»: 10 Ինք ալ ասոնք բոլորը անոր բերաւ, զանոնք մէջտեղէն բաժնեց, եւ անոնց կտորները՝ մէկը միւսին դիմաց դրաւ. բայց թռչնազգիները չբաժնեց: 11 Երբ դիակներուն վրայ գիշատիչ թռչուններ իջան, Աբրամ զանոնք վռնտեց: 12 Ու երբ արեւը մայր կը մտնէր՝ Աբրամի վրայ թմբիր մը ինկաւ, եւ ահա՛ անոր վրայ մեծ խաւարի երկիւղ մը ինկաւ: 13 Ու **Տէրը** Աբրամի ըսաւ. «Ստո՛յգ գիտցիր, թէ քու զարմդ իրը չեղող երկրի մը մէջ պանդուխտ պիտի ըլլայ, ^գեւ ստրուկ պիտի ըլլայ: **Հոն** չորս հարիւր տարի պիտի տառապեցնեն զանոնք. 14 բայց ե՛ս պիտի դատեմ այն ազգը՝ որուն ստրուկ պիտի ըլլան, եւ անկէ ետք՝ շատ ինչքով դուրս պիտի ելլեն: 15 Դուն խաղաղութեամբ հայրերուդ պիտի երթաս. լա՛ւ ավետութեան մէջ պիտի թաղուիս: 16 Իսկ անոնք չորրորդ սերունդին մէջ հոս պիտի վերադառնան, որովհետեւ Ամորհացիներուն անօրէնութիւնը դեռ ամբողջացած չէ»: 17 Երբ արեւը մայր մտաւ եւ աղջամուղջ եղաւ, ահա՛ մխացող փուռ մը ու հրավառ ջահ մը այդ կտորներուն մէջտեղէն անցան: 18 **Այդ** նոյն օրը Տէրը Աբրամի հետ ուխտ մը կնքեց՝ ըսելով. «Քու զարմի՛դ տուի այս երկիրը, Եգիպտոսի գետէն մինչեւ Մեծ գետը, **այսինքն՝** Եփրատ գետը. 19 Կենեցիները, Կենեզացիները, Կեդմոնացիները, 20 Զետացիները, Փերեզացիները, 21 Ռափայիները, Ամորհացիները, Զանանացիները, Գերգեսացիներն ու Յերուսացիները:

^ա Եբր.՝ Տէրոջ խօսքը եղաւ

^բ Եբր.՝ վարձքդ

^գ Եբր.՝ կ'երթամ

^դ Եբր.՝ որդին

^ե Եբր.՝ հաշուէ՛

^զ Եբր.՝ եւ անոնց

16

Աբրամի կինը՝ Սարա չէր ծնաներ անոր, ու եգիպտացի ստրկուհի մը ունէր՝ որուն անունը Հագար էր: **2** Սարա ըսաւ Աբրամի. «Ահա՛ այժմ Տէրը արգիլեց զիս ծնանելէ. կ'աղերսեմ, ստրկուհիիս մտիր, թերեւս «անկէ որդի ստանամ»»: Եւ Աբրամ Սարայի խօսքը մտիկ ըրաւ: **3** Աբրամի կինը՝ Սարա, իր եգիպտացի ստրկուհին՝ Հագարը առաւ, Աբրամի Զանանի երկրին մէջ տասը տարի բնակելէն ետք, ու զայն իր ամուսինին՝ Աբրամի տուաւ, որպէսզի անոր կինը ըլլայ: **4** Ան ալ մտաւ Հագարի, որ յղացաւ. իսկ երբ իր յղի ըլլալը տեսաւ, իր տիրուհին իր աչքերուն անարգութեամբ: **5** Սարա ըսաւ Աբրամի. «Ինծի եղած բռնութիւնը քո՛ւ վրայ ըլլայ: Իմ ստրկուհիս ծոցդ տուի, ու երբ ան տեսաւ իր յղի ըլլալը՝ ես անոր աչքերուն անարգութեամբ: Տէ՛րը դատէ իմ ու քու միջեւ»: **6** Աբրամ ըսաւ Սարայի. «Ահա՛ ստրկուհիդ քու ձեռքդ է. ըրէ՛ անոր ի՛նչ որ քեզի հաճելի թուի»»: Երբ Սարա տառապեցուց զայն, **Հագար** անոր առջեւէն փախաւ: **7** Տէրոջ հրեշտակը գտաւ զայն անապատին մէջ՝ ջուրի ակի մը քով, Սուրի ճամբային մէջ եղող ակին քով, **8** եւ ըսաւ. «Հագար, Սարայի ստրկուհին, ուրկէ՞ կու գաս եւ ո՞ւր կ'երթաս»: Ան ալ ըսաւ. «Իմ տիրուհիս՝ Սարայի առջեւէն կը փախչիմ»: **9** Տէրոջ հրեշտակը ըսաւ անոր. «Վերադարձի՛ր քու տիրուհիդ, եւ անոր ձեռքին տակ խոնարհէ՛»: **10** Տէրոջ հրեշտակը ըսաւ անոր. «Քու զարմդ չափազանց պիտի բազմացնեմ, այնպէս որ շատութենէն պիտի չհաշուուի»: **11** Ու Տէրոջ հրեշտակը ըսաւ անոր. «Ահա՛ դուն յղի ես, ու որդի մը պիտի ծնանիս. անոր անունը՝ Իսմայէլ պիտի կոչես, քանի որ Տէրը քու տառապանքդ լսեց: **12** Ան Վայրենի մարդ մը պիտի ըլլայ: Անոր ձեռքը բոլորին վրայ, եւ բոլորին ձեռքն ալ անոր վրայ պիտի ըլլայ: Ան իր բոլոր եղբայրներուն ներկայութեան մէջ պիտի բնակի»: **13** Եւ **Հագար** իրեն հետ խօսող Տէրոջ անունը կանչեց՝ **ըսելով**. «Դուն Ե՛իմ տեսիլքիս **մէջ երեւցած**՝ Աստուածն ես», քանի որ ըսաւ. «Արդեօք Դո՞ղջ եմ՝ հոս՝ Ե՛իմ տեսիլքես» ետք»: **14** Ատոր համար **այդ** ջրհորը Լահայրոյի ջրհոր՝ կոչեց: Ահա՛ ան Կադէսի ու Բարադի մէջտեղն է: **15** Եւ Հագար որդի մը ծնաւ Աբրամի: Աբրամ Հագարի իրեն ծնած որդիին անունը Իսմայէլ կոչեց: **16** Աբրամ ութսունվեց տարեկան էր, երբ Հագար Իսմայէլը ծնաւ Աբրամի:

ԹԼՓԱՏՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՈՒՒՏԻ ՆՇԱՆ

17

- ^ա Եբր.՝ անով տուն կառուցանեմ
- ^բ Եբր.՝ աչքերուդ լաւ ըլլայ
- ^գ Այսինքն՝ Աստուած պիտի լսէ
- ^դ Եբր.՝ վայրենի էջ
- ^ե Կամ՝ զիս տեսնող
- ^զ Եբր.՝ կը տեսնեմ
- ^է Կամ՝ զիս տեսնելէն
- ^ը Այսինքն՝ տեսիլքիս ապրող Աստուծոյն ջրհորը

Երբ Աբրամ իննսուներեք տարեկան էր, Տէրը Աբրամի երեւցաւ եւ ըսաւ անոր. «Ե՛ս եմ Ամենակարող Աստուածը. ի՛մ առջեւ ընթացիր, եւ պարկե՛շտ եղիր: **2** Իմ ու քու միջեւ իմ ուխտս պիտի դնեմ, եւ քեզ չափազանց պիտի բազմացնեմ»^ա: **3** Աբրամ իր երեսին վրայ ինկաւ, ու Աստուած անոր խօսեցաւ՝ ըսելով. **4** «Ահա՛ իմ ուխտս քեզի հետ է. ազգերու բազմութեան հայր պիտի ըլլաս, **5** եւ ա՛լ անունդ՝ «Աբրամ պիտի չկոչուի, հապա ^բԱբրահա՛մ պիտի ըլլայ անունդ, որովհետեւ քեզ ազգերու բազմութեան հայր ըրի: **6** Զեզ չափազանց պիտի աճեցնեմ. քեզ ազգեր պիտի ընեմ, ու քեզմէ թագաւորներ պիտի ելլեն: **7** Իմ եւ քու միջեւ, ու քեզմէ ետք՝ քու զարմիդ միջեւ, իրենց սերունդներուն մէջ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ. յաւիտենական ուխտ մը, որ քեզի եւ քեզմէ ետք՝ քու զարմիդ Աստուած ըլլամ: **8** Զեզի ու քեզմէ ետք՝ քու զարմիդ, իբր յաւիտենական կալուած, պիտի տամ այն երկիրը՝ ուր գաղթական եղար, ամբողջ Զանանի երկիրը, ու անոնց Աստուած պիտի ըլլամ»^գ: **9** Եւ Աստուած Աբրահամի ըսաւ. «Ուստի դո՛ւն, ու քեզմէ ետք՝ քու զարմիդ իրենց սերունդներուն մէջ, պահեցէ՛ք իմ ուխտս: **10** Սա՛ է իմ եւ ձեր միջեւ, ու քեզմէ ետք՝ քու զարմիդ միջեւ եղող իմ ուխտս, որ պիտի պահէք. ձեզմէ ամէն արու թող թլփատուի: **11** Ծայրատեցէ՛ք ձեր թլիփին միսը, եւ ասիկա՛ ըլլայ իմ ու ձեր միջեւ եղող ուխտին նշանը: **12** Ձեր սերունդներուն մէջ՝ ամէն ութ օրուան արու **զաւակ** թող թլփատուի, թէ՛ տունը ծնածը, թէ՛ քու զարմէդ չեղող բոլոր օտարազգիներէն դրամով գնուածը: **13** Զու տունդ ծնածը եւ դրամով գնուածը անշո՛ւշտ պիտի թլփատուին, ու իմ ուխտս ձեր մարմինին մէջ յաւիտենական ուխտ մը պիտի ըլլայ: **14** Եւ անթլփատ արուն, որուն թլիփին միսը ծայրատուած չէ, այդ անձը իր ժողովուրդէն պիտի բնաջնջուի. ան իմ ուխտս խզած է»:

15 Աստուած Աբրահամի ըսաւ. «Զու կնոջդ՝ Սարայի անունը Սարա մի՛ կոչեր, հապա անոր անունը՝ Սառա պիտի ըլլայ: **16** Զայն պիտի օրհնեմ, նաեւ անկէ որդի մը պիտի տամ քեզի. պիտի օրհնեմ զայն, եւ ազգերու **մայր** պիտի ըլլայ. ժողովուրդներու թագաւորներ պիտի ելլեն անկէ»^դ: **17** Աբրահամ երեսի վրայ ինկաւ ու խնդաց, եւ իր սիրտին մէջ ըսաւ. «Հարիւր տարեկան մարդուն զաւակ պիտի ըլլա՞յ արդեօք. ու Սառա, որ իննսուն տարեկան է, պիտի ծնանի»^ե: **18** Եւ Աբրահամ Աստուծոյ ըսաւ. «Իսմայէլ թող ապրի քու առջեւդ»^զ: **19** Աստուած ըսաւ. «Անկասկած քո՛ւ կինդ՝ Սառա որդի մը պիտի ծնանի քեզի, ու անոր անունը՝ Իսահակ պիտի կոչես: Անոր հետ, եւ անկէ ետք՝ անոր զարմին հետ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ, յաւիտենական ուխտ մը: **20** Իսմայէլի համար ալ մտիկ ըրի քեզի: Ահա՛ օրհնեցի զայն. պիտի աճեցնեմ զայն, ու չափազանց պիտի բազմացնեմ: Ան տասներկու իշխան պիտի ծնանի, եւ մեծ ազգ մը պիտի ընեմ զայն: **21** Բայց Իսահակի՛ հետ իմ ուխտս պիտի հաստատեմ, որ Սառա յաջորդ տարի՝ այս ատեն քեզի պիտի ծնանի»^ը:

22 Անոր հետ խօսիլը ավարտելով՝ Աստուած Աբրահամի քովէն բարձրացաւ: **23** Աբրահամ առաւ իր որդին՝ Իսմայէլը, բոլոր իր տունը ծնածներն ու բոլոր դրամով գնուածները,– Աբրահամի ընտանիքին մէջ **գտնուած** բոլոր արուները,– եւ նո՛յն օրը անոնց թլիփին միսը ծայրատեց, ինչպէս Աստուած անոր ըսեր էր: **24** Աբրահամ իննսուներեք տարեկան էր՝ երբ իր թլիփին միսը ծայրատուեցաւ. **25** եւ իր որդին՝ Իսմայէլ տասներեք տարեկան էր, երբ իր թլիփին միսը ծայրատուեցաւ: **26** Նոյն օրը

^ա Այսինքն՝ հայր բարձր

^բ Այսինքն՝ հայր բազմութեան

^գ Այսինքն՝ իշխանուհի

^դ Այսինքն՝ խնդուք

թլփատուեցան Աբրահամ ու իր որդին՝ Իսմայելը: 27 Եւ իր տան բոլոր մարդիկը, թէ՛ իր տունը ծնած, թէ՛ ալ օտարազգիներէն դրամով գնուած, իրեն հետ թլփատուեցան:

ԱՐԲԱՀԱՄԻ ԶԱԻԱԿ ՄԸ ԿԸ ԽՈՍՏԱՅՈՒԻ

18

Տէրը երեւցաւ անոր՝ Մամբրէի կաղնիներուն քով: Մինչ ան օրուան տաք **ատենը՝** վրանին մուտքը նստած էր, **2** իր աչքերը վերցուց ու նայեցաւ, եւ ահա՛ երեք մարդիկ իր մօտ կայնած էին: Երբ զանոնք տեսաւ, վրանին մուտքէն վազեց զանոնք դիմաւորելու, մինչեւ գետին **խոնարհելով** երկրպագեց, **3** եւ ըսաւ. «Իմ տէ՛րս, եթէ այժմ շնորհք գտայ քու՝ առջեւդ, կ'աղերսե՛մ, ծառայիդ **բնակարանէն** մի՛ անցնիր: **4** Կ'աղերսե՛մ, քիչ մը ջուր թող բերուի, ու ձեր ոտքերը լուացէ՛ք եւ ծառին տակ հանգստացէ՛ք. **5** ու պատառ մը հաց բերեմ, ձեր սիրտերը կազդուրեցէ՛ք, յե՛տոյ անցէք, քանի որ ասոր համար ձեր ծառային քով եկաք»: Անոնք ըսին. «Ի՛նչպէս ըսիր, ա՛յնպէս ըրէ»: **6** Աբրահամ շտապելով դէպի վրանը՝ Սառայի **մօտ** գնաց եւ ըսաւ. «Շուտով՝ երեք գրիւ նուրբ ալիւր շաղէ ու շօթե՛ր շինէ»: **7** Աբրահամ վազեց արջառներուն **քով**, մատղաշ եւ լաւ հորթ մը առաւ ու երիտասարդի մը տուաւ. ան ալ շտապելով պատրաստեց զայն: **8** Կոգի, կաթ, եւ իր պատրաստած հորթը առաւ, անոնց առջեւ դրաւ, ու ինք ծառին տակ՝ անոնց քով կայնեցաւ: Անոնք կերան, **9** եւ ըսին իրեն. «Ո՞ր է քու կինդ՝ Սառա»: Ինք ըսաւ. «Ահա՛ վրանին մէջ է»: **10** Տէրը ըսաւ. «Յաջորդ տարի՝ անշուշտ քեզի պիտի վերադառնամ, եւ ահա՛ քո՛ւ կինդ՝ Սառա որդի մը պիտի ունենայ»: Սառա մտիկ կ'ընէր վրանին մուտքը՝ որ անոր ետեւն էր. **11** Աբրահամ ու Սառա ծերացած էին, Գտարիքով յառաջացած՝, եւ Սառա դադրած էր կիներու կարգին մէջ ըլլալէ: **12** Ուստի Սառա ինքնիր մէջ խնդաց՝ ըսելով. «Ես պառաւելէս ետք զուարճութի՞ւն պիտի ունենամ, քանի տէրս ալ ծերացած է»: **13** Տէրը Աբրահամի ըսաւ. «Ինչո՞ւ Սառա խնդաց՝ ըսելով. “Միթէ ի՞րապէս պիտի ծնանիմ, ես որ ծերացած եմ»: **14** Միթէ Տէրոջ համար դժուարին բան մը կա՞յ: Սահմանուած ատենին, Գյաջորդ տարի՝, քեզի պիտի վերադառնամ, ու Սառա որդի մը պիտի ունենայ»: **15** Բայց Սառա ուրացաւ եւ ըսաւ. «Չխնդացի՛», քանի որ վախցաւ: Իսկ ան ըսաւ. «Ո՛չ, խնդացի՛ր»:

ԱՐԲԱՀԱՄԻ ԶԵՄԵՂԱՆԸԸ ՍՈՂՈՄԻ ՀԱՄԱՐ

16 Մարդիկը կանգնեցան՝ որ անկէ **մեկնին**, եւ ՚իրենց երեսը դէպի Սողոմ դարձուցին՝. Աբրահամ զանոնք առաջնորդելու համար անոնց հետ գնաց: **17** Այն ատեն Տէրը ըսաւ. «Միթէ Աբրահամէն ծածկե՞մ ինչ որ պիտի ընեմ. **18** որովհետեւ Աբրահամ **անշուշտ** մեծ եւ հզօր ազգ մը պիտի ըլլայ, ու երկրի բոլոր ազգերը անով պիտի օրհնուին: **19** Արդարեւ գիտեմ թէ ան իր որդիներուն, եւ իրմէ ետք՝ իր ընտանիքին պիտի պատուիրէ, ու անոնք արդարութիւնը եւ իրաւունքը կիրարկելու համար՝ Տէրոջ ճամբան պիտի պահեն, որպէսզի Տէրը Աբրահամի վրայ բերէ ի՛նչ որ խօսեցաւ»: **20** Տէրը ըսաւ. «Քանի Սողոմի ու Գոմորի

^ա Եբր.՝ աչքերուդ
^բ Եբր.՝ Կեանքի ժամանակին
^գ Եբր.՝ օրերը գացած
^դ Եբր.՝ կեանքի ժամանակին
^ե Եբր.՝ դէպի Սողոմ նայեցան

աղաղակը շատցաւ եւ անոնց մեղքը չափազանց ծանրացաւ, **21** այժմ պիտի իջնեմ տեսնելու՝ թէ ամբողջովին ինձի եկած աղաղակին համաձայն ըրի՞ն. իսկ եթէ ոչ՝ պիտի գիտնամ»։ **22 Այդ** մարդիկը անկէ ելան ու դէպի Սողոմ գացին. իսկ Աբրահամ տակաւին Տէրոջ առջեւ կայնած էր։

23 Աբրահամ մօտեցաւ եւ ըսաւ. «Արդեօք ամբարիշտին հետ արդար՞ն ալ պիտի կորսնցնես։ **24** Թերեւս **այդ** քաղաքին մէջ յիսուն արդար ըլլան. արդեօք անոր մէջ եղող յիսուն արդարին համար չխնայելով՝ պիտի կորսնցնե՞ս **այդ** տեղը։ **25** Հեռո՛ւ քեզմէ՝ որ այսպիսի բան մը ընես, որ արդարը ամբարիշտին հետ մեռցնես, եւ արդարը ամբարիշտի պէս ըլլայ։ Ամե՛նեւին։ Միթէ ամբողջ երկրի Դատաւորը իրաւունք պիտի չգործադրե՞՞»։ **26** Տէրը պատասխանեց. «Եթէ Սողոմի մէջ յիսուն արդար գտնեմ՝ քաղաքին մէջ, անոնց պատճառով ամբողջ տեղին պիտի խնայեմ»։ **27** Աբրահամ ըսաւ. «Ահա՛ այժմ, ես որ հող ու մոխիր եմ, սկսայ Տէրոջ հետ խօսիլ։ **28** Թերեւս յիսուն արդարէն հինգ պակսի. **այդ** հինգին համար պիտի կործանե՞ս ամբողջ քաղաքը»։ Ան ալ պատասխանեց. «Եթէ հոն քառասունհինգ գտնեմ, պիտի չկործանեմ»։ **29** ^ԳՎերստին անոր խօսեցաւ՝ ըսելով. «Թերեւս հոն քառասուն գտնուին»։ Ան պատասխանեց. «Քառասունին պատճառով **ալ** պիտի չընեմ»։ **30** Իսկ ինք ըսաւ. «Ո՛հ, Տէրը թող չբորբոքի, եւ խօսիմ. թերեւս հոն երեսուն գտնուին»։ **Տէրը** պատասխանեց. «Եթէ հոն երեսուն գտնեմ, պիտի չընեմ»։ **31** Ինք ալ ըսաւ. «Ահա՛ այժմ սկսայ Տէրոջ հետ խօսիլ. թերեւս հոն քսան գտնուին»։ Ան պատասխանեց. «Քսանին պատճառով **ալ** պիտի չկործանեմ»։ **32** Իսկ ինք ըսաւ. «Ո՛հ, Տէրը թող չբորբոքի, ու միայն այս անգամ ալ խօսիմ. թերեւս հոն տասը գտնուին»։ Ան ալ պատասխանեց. «Տասնին պատճառով **ալ** պիտի չկործանեմ»։ **33** Տէրը գնաց՝ Աբրահամի հետ խօսիլը ավարտելէն անմիջապէս ետք. Աբրահամ ալ իր տեղը վերադարձաւ։

ՄԵՂՍԱԼԻՅ ՍՈՂՈՄԸ

19

Այդ երկու հրեշտակները իրիկուան դէմ Սողոմ հասան. ու Ղովտ Սողոմի դուռը նստած էր։ Ղովտ՝ **զանոնք** տեսնելով՝ զանոնք դիմաւորելու համար կանգնեցաւ, իր դէմքը մինչեւ գետին **խոնարհեցնելով՝** երկրպագեց, **2** եւ ըսաւ. «Ահա՛ այժմ, իմ տէրե՛րս, կ'աղերսեմ, ^Մեկէ՛ք ձեր ծառային տունը, **հո՛ն** գիշերեցէք ու ոտքերնի՛դ լուացէք. ապա **առտուն՝** կանո՛ւխ ելէք ու ձեր ճամբա՛ն գացէք»։ Անոնք ըսին. «Ո՛չ, հրապարակի՛ն մէջ կը գիշերենք»։ **3** Ծատ ստիպեց զանոնք. ուստի անոր ^Բգացին եւ անոր տունը մտան։ Անոնց խնճոյք սարքեց, բաղարջ եփեց ու կերան։

4 Բայց անոնց պառկելէն առաջ՝ քաղաքին մարդիկը, **այսինքն՝** Սողոմացիները տունը շրջապատեցին,– երիտասարդներէն մինչեւ ծերերը, ամբողջ ժողովուրդը՝ ^Գամէն կողմէ՛,– **5** Ղովտը կանչեցին եւ անոր ըսին. «Ո՛ւր եմ այն մարդիկը՝ որ այս գիշեր քեզի եկան. զանոնք դո՛ւրս հանէ մեզի, որպէսզի զանոնք գիտնանք։ **6** Ղովտ մուտքէն դուրս ելաւ անոնց քով, իր ետեւէն դուռը գոցեց **7** ու ըսաւ. «Եղբայրներս, կ'աղերսեմ, չարիք մի՛ ընէք։ **8** Ահա՛ այժմ երկու աղջիկ ունիմ՝ որ **այդ** մարդ չեն գիտեր. կ'աղերսեմ, զանոնք

^Գ Եբր.՝ Անգամ մըն ալ վերստին
^Մ Եբր.՝ շեղեցէք
^Բ Եբր.՝ շեղեցան
^Գ Եբր.՝ քաղաքին բոլոր ծայրերէն, կամ՝ մինչեւ վերջինը

հիմա ձեզի դուրս հանեմ, եւ անոնց ըրէ՛ք ինչ որ ձեր աչքերուն լաւ է: Միայն թէ այս մարդոց ո՛չ մէկ բան ըրէք, քանի որ անոնք իմ յարկիս հովանիին տակ մտան»:⁹ Անոնք ըսին. «⁷Շեռացի՛ր»: Նաեւ ըսին. «Ասիկա եկաւ **հոս** պանդխտանալու, ու կ'ուզէ դատաւոր ըլլալ: Հիմա քեզի անելի չարիք պիտի ընենք՝ քան անոնց»:⁸ Եւ շատ ստիպեցին մարդը, **այսինքն** Ղովտը, ու մօտեցան որ դուռը կոտորեն: ¹⁰ Բայց **այդ** մարդիկը իրենց ձեռքերը երկարեցին եւ Ղովտը տան մէջ՝ իրենց քով առին, ու դուռը գոցեցին: ¹¹ Իսկ տան մուտքը կայնած մարդիկը կուրուրեամբ զարկին՝ պզտիկէն մինչեւ մեծը, այնպէս որ մուտքը ⁶փնտռելէն ձանձրացան:

ՂՈՎՏ ԿԸ ՇԵՌԱՆԱՅ ՍՈՂՈՍԷՆ

¹² Մարդիկը Ղովտի ըսին. «Հոս ուրիշ ո՞վ ունիս. փեսա**ներդ**, որդիներդ, աղջիկներդ եւ քաղաքին մէջ ո՛վ որ ունիս՝ այս տեղէն հանէ՛, ¹³ որովհետեւ մենք այս տեղը պիտի կործանենք. արդարեւ անոնց աղաղակը Տէրոջ ⁹առջեւ մեծ եղաւ, ու Տէրը մեզ դրկեց զայն կործանելու»:¹⁴ Ղովտ դուրս ելաւ եւ իր աղջիկները առնող փեսաներուն խօսեցաւ՝ ըսելով. «Կանգնեցէ՛ք եւ այս տեղէն գացէ՛ք, որովհետեւ Տէրը պիտի կործանէ այս քաղաքը»:¹⁵ Բայց իր փեսաներուն ⁵թունցաւ թէ կը խնդար:

¹⁵ Երբ արշալոյսը ²ծագեցաւ, հրեշտակները Ղովտը փութացուցին՝ ըսելով. «Կանգնէ՛, ա՛ռ կինդ ու **հոս** եղող երկու աղջիկներդ, որպէսզի քաղաքին ⁸անօրէնութեան մէջ չկորսուիս»:¹⁶ Երբ ան կը տնտնար, **այդ** մարդիկը բռնեցին անոր ձեռքէն, անոր կնոջ ձեռքէն եւ անոր աղջիկներուն ձեռքէն – Տէրոջ անոր վրայ խղճալուն համար – ու դուրս հանեցին զայն, եւ քաղաքին դուրսի **կողմը** դրին: ¹⁷ Երբ զանոնք դուրս հանեցին, **մէկը** ըսաւ. «Քու անձդ **ազատելու** համար խո՛յս տուր. ետեւդ մի՛ նայիր, ու ամբողջ դաշտին մէջ մի՛ կենար. լե՛ռը խոյս տուր՝ որ չկորսուիս»:¹⁸ Ղովտ անոնց ըսաւ. «Ո՛չ, իմ տէ՛րս, կ'աղերսե՛մ: ¹⁹ Ահա՛ այժմ ծառադ քու ⁸առջեւդ շնորհք գտաւ, եւ իմ անձս ողջ պահելով՝ ինձի հետ մեծ կարեկցութեամբ վարուեցար: Ես չեմ կրնար լեռը խոյս տալ, չարիք մը թող չհասնի ինձի ու մեռնիմ: ²⁰ Ահա՛ կ'աղերսե՛մ, սա՛ քաղաքը մօտ է՝ հոն փախչելու, ու փոքր է. հո՛ն խոյս տամ, (միթէ ան փոքր չէ՞) եւ իմ անձս ողջ մնայ»:²¹ Անոր ըսաւ. «Ահա՛ այդ բանին մէջ ալ ⁷խնդրանքդ ընդունեցի՞», որ այդ քաղաքը չկործանեմ՝ որուն մասին խօսեցար: ²² Ծտապելով հո՛ն խոյս տուր. որովհետեւ՝ մինչեւ որ հոն չհասնիս, ես ոչինչ կրնամ ընել»:²³ Ատոր համար այդ քաղաքին անունը ¹Սեգովր ¹⁰կոչեց:

---

⁷ Եբբ.՝ Շեռո՛ւ ներկայացիր
⁸ Եբբ.՝ գտնելէն
⁹ Եբբ.՝ երեսին առջեւ
¹⁰ Եբբ.՝ աչքերուն եղաւ
¹¹ Եբբ.՝ բարձրացաւ
¹² Կամ՝ պատիժին
¹³ Եբբ.՝ աչքերուդ
¹⁴ Եբբ.՝ երեսդ բարձրացուցի
¹⁵ Այսինքն՝ պզտիկ

ՍՈՂՈՄԻ ԵՒ ԳՈՄՈՐԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

23 Արեւը երկրի վրայ ՝կը ծագէր՝ երբ Ղովտ Սեգովր մտաւ: 24 Այն ատեն Տէրը Սողոմի ու Գոմորի վրայ ծծումբ եւ կրակ տեղացուց երկինքէն՝ Տէրոջմէն, 25 ու կործանեց այդ քաղաքները, ամբողջ դաշտը, այդ քաղաքներուն բոլոր բնակիչներն ու գետինի վրայ բուսածը: 26 Բայց անոր կինը ետեւ նայեցաւ եւ աղէ արձան եղաւ:

27 Աբրահամ՝ կանուխ ելլելով առտուն՝ Տէրոջ առջեւ կայնած տեղը եկաւ, 28 Սողոմի, Գոմորի ու դաշտին ամբողջ երկրին նայեցաւ, եւ տեսաւ թէ ահա՛ այդ երկրէն ծուխ կը բարձրանար՝ հնոցի ծուխի պէս:

29 Երբ Աստուած այդ դաշտին քաղաքները կը կործանէր՝ Աստուած յիշեց Աբրահամը, ու Ղովտը կործանումին մէջէն դուրս հանեց՝ երբ կը կործանէր Ղովտի բնակած քաղաքները:

ՍՈՎԱԲԻ ԵՒ ԱՄՍՈՆԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

30 Ղովտ Սեգովրէն բարձրացաւ եւ լեռը բնակեցաւ, ու իր երկու աղջիկները՝ իրեն հետ, քանի Սեգովրի մէջ բնակելու կը վախնար. ինք եւ իր երկու աղջիկները քարայրի մը մէջ բնակեցան: 31 Անդրանիկ աղջիկը կրտսերին ըսաւ. «Մեր հայրը ծեր է, ու երկրին մէջ մարդ չկայ՝ որ ամէն երկրի ՚սովորութեան համաձայն մեզի մտնէ: 32 Եկո՛ւր, մեր հօր գինի խմցնենք եւ իրեն հետ պառկինք, ու մեր հօրմէն զարմ ապրեցնենք»: 33 Այդ գիշերը իրենց հօր գինի խմցուցին, ու անդրանիկ աղջիկը մտաւ եւ իր հօր հետ պառկեցաւ. Ղովտ չգիտցաւ անոր պառկիլն ու ելլելը: 34 Հետեւեալ օրը՝ անդրանիկ աղջիկը կրտսերին ըսաւ. «Ահա՛ երէկ գիշեր հօրս հետ պառկեցայ: Այս գիշեր ալ անոր գինի խմցնենք, եւ մտի՛ր, իրեն հետ պառկէ՛, ու մեր հօրմէն զարմ ապրեցնենք»: 35 Այդ գիշերն ալ իրենց հօր գինի խմցուցին, եւ կրտսեր աղջիկը ելաւ ու անոր հետ պառկեցաւ. Ղովտ չգիտցաւ անոր պառկիլն ու ելլելը: 36 Այսպէս՝ Ղովտի երկու աղջիկները իրենց հօրմէն յղի մնացին: 37 Անդրանիկը որդի մը ծնաւ եւ անոր անունը Մովաբ կոչեց. ասիկա Մովաբացիներուն հայրն է մինչեւ այսօր: 38 Կրտսերն ալ որդի մը ծնաւ ու անոր անունը Բենամմի կոչեց. ասիկա Ամմոնացիներուն հայրն է մինչեւ այսօր:

ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ԱԲԻՄԵԼԷՔ

20

Աբրահամ անկէ դէպի հարաւային երկիրը մեկնեցաւ, ու Կադէսի եւ Սուրի մէջտեղ մնաց, ու Գերարայի մէջ պանդխտացաւ: 2 Աբրահամ իր կնոջ՝ Սառայի մասին ըսաւ. «Ան քոյրս է»: Գերարայի թագաւորն ալ՝ Աբիմելէք՝ մարդ ղրկեց եւ առաւ Սառան:

3 Աստուած գիշերը՝ երագի մէջ՝ Աբիմելէքի եկաւ ու անոր ըսաւ. «Ահա՛ այդ կնոջ համար՝ որ դուն առիր, պիտի մեռնիս. քանի որ ան ամուսին ունի»: 4 Բայց Աբիմելէք անոր մերձեցած չէր, եւ ըսաւ. «Տէ՛ր, արդար ա՞զգ մըն ալ պիտի մեռցնես: 5 Ինք ինծի

^խ Կամ՝ կոչուեցաւ
^ծ Եբր.՝ կ'ելլէր
^կ Եբր.՝ ճամբային

չըսա՞ւ. “Ան քոյրս է□, ասիկա ալ ըսաւ. “Ան եղբայրս է□: Ես այս բանը պարկեշտ սիրտով եւ անմեղ ձեռքերով ըրի»: **6** Աստուած երագի մէջ անոր ըսաւ. «Ե՛ս ալ գիտցայ թէ այս բանը պարկեշտ սիրտով ըրիր. նաեւ քեզ գերծ պահեցի ինծի դէմ մեղանչելէն. աստոր համար քեզի չթոյլատրեցի որ անոր դպչիս: **7** Ուստի հիմա կիներ իր ամուսինի՛ն վերադարձուր. քանի ան մարգարէ է, քեզի համար պիտի աղօթէ, ու դուն ողջ պիտի մնաս: Բայց եթէ **գայն** չվերադարձնես, գիտցի՛ր թէ անպատճառ պիտի մեռնիս, դուն եւ բոլոր քուկիներդ»:

8 Ուստի Աբիմելէք առտուն՝ կանուխ ելաւ, իր բոլոր ծառաները կանչեց, այս բոլոր բաները անոնց “պատմեց, ու մարդիկը շատ վախցան: **9** Եւ Աբիմելէք Աբրահամը կանչեց եւ անոր ըսաւ. «Մեզի ի՞նչ ըրիր. ես քեզի դէմ ի՞նչպէս մեղանչեցի, որ իմ վրաս ու թագաւորութեանս վրայ մեծ մեղք մը բերիր. չկատարուելիք գործեր կատարեցիր ինծի հանդէպ»: **10** Եւ Աբիմելէք Աբրահամի ըսաւ. «Ի՞նչ տեսար՝ որ այս բանը ըրիր»: **11** Աբրահամ ըսաւ. «Ես ^բկարծեցի թէ իսկապէս Աստուծոյ վախը չկայ այստեղ, ու կնոջս պատճառով գիս պիտի սպաննեն: **12** Բայց նաեւ՝ ի՛րապէս քոյրս է. հօրս աղջիկն է, բայց մօրս աղջիկը չըլլալով՝ կինս եղաւ: **13** Երբ Աստուած գիս հօրս տունէն “գաղթել տուաւ, անոր ըսի. “Սա՛ կարեկցութեամբ վարուէ ինծի հետ. ամէն տեղ որ երթանք, հոն իմ մասիս ըսէ թէ “եղբայրս է”□»: **14** Աբիմելէք ոչխարներ, արջառներ, ստրուկներ եւ ստրկուհիներ առաւ ու Աբրահամի տուաւ. անոր կինը՝ Սառան ալ անոր վերադարձուց: **15** Եւ Աբիմելէք ըսաւ. «Ահա՛ իմ երկիրս քու առջեւ է. բնակէ՛ ո՛ւր որ “քեզի հաճելի թուի”»: **16** Սառայի ալ ըսաւ. «Ահա՛ եղբօրդ հազար կտոր արծաթ տուի: Ահա՛ ան քեզի աչքերու ծածկոց ըլլայ՝ բոլոր քեզի հետ եղողներուն եւ բոլորին առջեւ»: Այսպէս ան կշտամբուեցաւ: **17** Աբրահամ աղօթեց Աստուծոյ, եւ Աստուած բուժեց Աբիմելէքը, անոր կինն ու աղախիները, եւ **սկսան** ծնանիլ, **18** քանի Տէրը Աբիմելէքի ընտանիքին բոլոր արգանդները **ամբողջովի**ն գոցած էր, Աբրահամի կնոջ՝ Սառայի պատճառով:

ԻՍԱՀԱԿԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

21

Տէրը Սառայի այցելեց՝ ինչպէս ըսած էր. Տէրը իր խոստումին համաձայն ըրաւ Սառայի, **2** ու Սառա յղացաւ եւ որդի մը ծնաւ Աբրահամի՝ իր ծերութեան ատեն, այն նոյն ժամանակին՝ որ Աստուած ըսեր էր անոր: **3** Աբրահամ իրեն ծնած, **այսինքն՝** Սառայի իրեն ծնած իր որդիին անունը Իսահակ կոչեց: **4** Եւ Աբրահամ թլփատեց իր որդին՝ Իսահակը, երբ ութ օրուան եղաւ, ինչպէս Աստուած իրեն պատուիրեր էր: **5** Աբրահամ հարիւր տարեկան էր, երբ իր որդին՝ Իսահակը ծնաւ իրեն: **6** Սառա ըսաւ. «Աստուած գիս խնդացուց, եւ ամէն լսող ինծի հետ պիտի խնդայ»: **7** Նաեւ ըսաւ. «Ո՞վ կ'ըսէր Աբրահամի, թէ Սառա որդիներ պիտի դիեցնէ. քանի որ իր ծերութեան ատեն իրեն որդի ծնայ»: **8** Զաւակը մեծցաւ ու կաթէն կտրուեցաւ, եւ Աբրահամ մեծ խնճոյք սարքեց Իսահակի կաթէն կտրուած օրը:

^ա Եբր.՝ ականջներուն խօսեցաւ
^բ Եբր.՝ ըսի
^գ Եբր.՝ դեգերիլ
^դ Եբր.՝ աչքերուդ լաւ ըլլայ

ՀԱԳԱՐ ԵՒ ԻՍՄԱՅԷԼ ԿԸ ՀԵՌԱՅՈՒՒՆ

9 Սառա տեսաւ թէ Եգիպտացի Հագարի որդին, որ **Հագար** Աբրահամի ծնած էր, կը խնդայ. 10 ուստի Աբրահամի ըսաւ. «Վնտէ՛ այս աղախինը եւ անոր որդին. որովհետեւ այս աղախինին որդին իմ որդիիս՝ Իսահակի հետ ժառանգորդ պիտի չըլլայ»: 11 Այս բանը Աբրահամի շատ «անհաճոյ եղաւ՝ իր որդիին պատճառով: 12 Իսկ Աստուած Աբրահամի ըսաւ. «Տղային համար ու աղախինիդ համար՝ **այդ բանը** թող Բանհաճոյ չըլլայ քեզի: Սառայի քեզի ըսած բոլոր խօսքերը մտի՛կ ըրէ, քանի որ Իսահակով պիտի կոչուի քու զարմդ: 13 Աղախինին որդին ալ ազգ մը պիտի ընեմ, որովհետեւ ան ալ քու զարմդ է»: 14 Եւ Աբրահամ առտուն՝ կանուխ ելաւ, հաց ու տիկ մը ջուր առաւ եւ Հագարի տուաւ՝ անոր ուսին վրայ դնելով. զաւակն ալ **տուաւ**, եւ ուղարկեց զայն: Ան ալ գնաց, ու Բերսաբէի անապատին մէջ կը դեգերէր: 15 Երբ տիկին ջուրը հատաւ, մացառներէն մէկուն տակ ձգեց զաւակը, 16 նետընկէցի մը չափ հեռու գնաց ու դիմացը նստաւ, քանի որ ըսաւ. «Զաւակին մեռնիլը չտեսնեմ»: Եւ դիմացը նստելով՝ իր ձայնը բարձրացուց ու լացաւ: 17 Աստուած տղային ձայնը լսեց, եւ Աստուծոյ հրեշտակը երկինքէն Հագարը կանչեց ու անոր ըսաւ. «Հագար, քեզի ի՞նչ եղաւ: Մի՛ վախճար, որովհետեւ Աստուած լսեց տղային ձայնը՝ անոր եղած տեղէն: 18 Կանգնէ՛, վերցո՛ւր տղան ու բռնէ՛ զայն ձեռքովդ, քանի որ մեծ ազգ մը պիտի ընեմ զայն»: 19 Եւ Աստուած **Հագարի** աչքերը բացաւ ու ջրհոր մը տեսաւ. գնաց, տիկը ջուրով լեցուց եւ տղային խմցուց: 20 Աստուած տղային հետ էր. ան մեծցաւ, անապատը բնակեցաւ ու աղեղնաւոր եղաւ: 21 Փառանի անապատը բնակեցաւ, եւ մայրը անոր կին մը առաւ Եգիպտոսի երկրէն:

ԱՐԲԱՀԱՄԻ ԵՒ ԱԲԻՄԵԼԷԹԻ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

22 Այն ատեն Աբիմելէք, ու իր սպարապետը՝ Փիքող, Աբրահամի խօսելով՝ ըսին. «Աստուած քեզի հետ է ամէն բանի մէջ՝ ի՞նչ որ ընես: 23 Եւ հիմա, հոս, ինձի երդում ըրէ Աստուծմով, թէ ինձի, զաւակներուս եւ թոռներուս հետ կեղծիքով **պիտի չվարուիս. հապա քեզի** «ցոյց տուած» կարեկցութեանս համեմատ պիտի ընես ինձի եւ այս երկրին՝ որուն մէջ պանդխտացած ես»: 24 Աբրահամ ըսաւ. «Երդում կ'ընեմ»: 25 Ու Աբրահամ կշտամբեց Աբիմելէքը՝ ջրհորի մը համար, որ Աբիմելէքի ծառաները բռնագրաւած էին: 26 Աբիմելէք ըսաւ. «Չեմ գիտեր թէ ո՛վ ըրաւ այդ բանը, եւ դո՛ւն ալ ինձի չիմացուցիր. ես ալ լսած չէի, բայց միայն այսօր **լսեցի**»: 27 Աբրահամ ոչխարներ ու արջառներ առաւ եւ Աբիմելէքի տուաւ, ու երկուքն ալ ուխտ մը կնքեցին: 28 Աբրահամ ոչխարներէն եօթը ^նգառնուկ գատ դրաւ, 29 եւ Աբիմելէք Աբրահամի ըսաւ. «Ի՞նչ են այդ եօթը գառնուկները, որ գատ դիր»: 30 Ան ալ ըսաւ. «Այս եօթը գառնուկները ձեռքէս ա՛ռ, որպէսզի անոնք վկայ ըլլան թէ այս հորը ե՛ս փորեր եմ»: 31 Ատոր համար այդ տեղին անունը ^նԲերսաբէ կոչեց, քանի որ երկուքն ալ հոն երդում ըրին: 32 Եւ Բերսաբէի մէջ ուխտ մը կնքեցին. այն ատեն Աբիմելէք

^ա Երբ.՝ աչքերուն գէշ
^բ Երբ.՝ աչքերուդ գէշ
^գ Երբ.՝ ըրած
^դ Այսինքն՝ էգ գառ
^ե Այսինքն՝ երդումի ջրհոր

ու իր սպարապետը՝ Փիքոդ կանգնեցան եւ Փղշտացիներուն երկիրը վերադարձան:

33 Աբրահամ ծառեր տնկեց Բերսաբէի մէջ, ու հոն յաւիտենական Աստուծոյ՝ Եհովայի անունը կանգնեց: **34** Եւ Աբրահամ երկար ժամանակ պանդխտացաւ Փղշտացիներու երկրին մէջ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ՓՈՐՁԷ ԱՐԲԱՀԱՄԸ

22

Այս բաներէն ետք Աստուած Աբրահամը փորձարկեց եւ անոր ըսաւ. «Աբրահամ՝: Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ հոս եմ»: **2** Աստուած ըսաւ. «Այժմ ա՛ն քու որդիդ, քու սիրած մէկ հատիկ **զաւակդ՝** Իսահակը, գնա՛ Մորիայի երկիրը, ու հոն զայն մատուցանէ՛ իբր ողջակէզ լեռներէն մէկուն վրայ՝ որ քեզի պիտի ըսեմ»: **3** Աբրահամ առտուն՝ կանուխ ելաւ, իր էշը համետեց, իրեն հետ երկու երիտասարդ եւ իր Իսահակ որդին առաւ, ողջակէզի համար փայտ ճեղքեց, եւ ելաւ գնաց այն տեղը՝ որ Աստուած իրեն ըսաւ: **4** Երրորդ օրը Աբրահամ իր աչքերը վերցուց, ու հեռուէն տեսաւ **այդ** տեղը: **5** Աբրահամ իր երիտասարդներուն ըսաւ. «Դուք իշուն հետ հո՛ս կեցէք. ես եւ տղան մինչեւ հոն երթանք, երկրպագենք ու ձեզի վերադառնանք»: **6** Աբրահամ ողջակէզին փայտերը առաւ եւ իր որդիին՝ Իսահակի վրայ դրաւ, ինք իր ձեռքը առաւ կրակն ու դանակը, եւ երկուքը միասին գացին: **7** Իսահակ իր հօր՝ Աբրահամի խօսելով ըսաւ. «Իմ հա՛յրս»: Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ հոս եմ, որդիս»: **Իսահակ** ըսաւ. «Ահա՛ կրակն ու փայտը, բայց ո՞ր է ողջակէզ ըլլալիք գառը»: **8** Աբրահամ ըսաւ. «Աստուած ի՛նք պիտի պատրաստէ ողջակէզ ըլլալիք գառը, որդեա՛կս»: Այսպէս՝ երկուքը միասին գացին, **9** եւ հասան այն տեղը՝ որ Աստուած անոր ըսեր էր: Աբրահամ հոն զոհասեղան մը կառուցանեց, փայտերը զետեղեց, իր որդին՝ Իսահակը կապեց, ու զայն զոհասեղանին փայտերուն վրայ դրաւ: **10** Աբրահամ իր ձեռքը երկարեց եւ դանակը առաւ՝ որպէսզի իր որդին մորթէ: **11** Բայց Տէրոջ հրեշտակը երկինքէն զինք կանչեց ու ըսաւ. «Աբրահամ, Աբրահամ»: Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ հոս եմ»: **12** **Հրեշտակը** ըսաւ. «Տղային վրայ ձեռքդ մի՛ դներ եւ անոր ոչի՛նչ ըրէ, քանի որ հի՛մա գիտցայ թէ Աստուծմէ կը վախնաս, որովհետեւ քու մէկ հատիկ որդիդ չխնայեցիր ինձմէ»: **13** Աբրահամ իր աչքերը վերցուց ու նայեցաւ, եւ ահա՛ **իր** ետեւը՝ թաւուտին մէջ՝ եղջիրներէն բռնուած խոյ մը կար: Աբրահամ գնաց, խոյը բերաւ, ու զայն իբր ողջակէզ մատուցանեց՝ իր որդիին տեղը: **14** Աբրահամ այդ տեղին անունը՝ Բեհովա-Յիրէ կոչեց, որ մինչեւ այսօր կ'ըսուի. «Տէրը լերան վրայ պիտի երեւնայ»: **15** Տէրոջ հրեշտակը երկրորդ անգամ երկինքէն Աբրահամը կանչեց **16** եւ ըսաւ. «Իմ վրաս երդում ըրի,– կը պատգամէ Տէրը.– որովհետեւ այս բանը ըրիր ու քու որդիդ, քու մէկ հատիկ **զաւակդ ինձմէ՛** չխնայեցիր, **17** քեզ մեծապէս պիտի օրհնեմ: Զու գարմդ մեծապէս պիտի բազմացնեմ՝ երկինքի աստղերուն եւ ծովեզերքը եղող աւազին պէս. քու գարմդ իր թշնամիներուն քաղաքներուն պիտի տիրանայ, **18** ու երկրի բոլոր ազգերը քու գարմովդ պիտի օրհնուին, որովհետեւ իմ խօսքս մտիկ ըրիր»: **19** Երբ Աբրահամ իր երիտասարդներուն վերադարձաւ, կանգնեցան ու միասին Բերսաբէ գացին. եւ Աբրահամ Բերսաբէ կը բնակէր:

ՆԱԶՈՎՐԻ ԶԱՐՄԸ

^u Եբր.՝ տեսնէ
^p Այսինքն՝ Տէրը պիտի տեսնէ. կամ՝ Տէրը պիտի նախախնամէ
^q Եբր.՝ դրան

20 Այս բաներէն ետք, Աբրահամի պատմուեցաւ՝ ըսելով. «Ահա՛ Մեղքա՛ ի՛նք ալ որդիներ ծնաւ քու եղբօրդ Նաքովրի. 21 անդրանիկ որդին՝ Հուսը, անոր եղբայրը՝ Բուզը, Արամի հայրը՝ Կամուէլը, 22 Զազադը, Ասաւը, Փաղդասը, Յեղլափը եւ Բաթուէլը. 23 Բաթուէլ ծնաւ Ռեբեկան: Այս ութ որդիները Մեղքա ծնաւ Աբրահամի եղբօր՝ Նաքովրի: 24 Իսկ անոր հարճը, որուն անունը Ռէումա էր, ան ալ Տէբաքը, Գահամը, Թաքասը եւ Մաաքան ծնաւ:

ՍԱՌԱ ԿԸ ՄԵՌՆԻ, ԱՐՐԱՀԱՄ ԿԸ ԳՆԷ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ՄԸ

23

Սառա հարիւր քսանեօթը տարի ապրեցաւ. **այսքան եղան** Սառայի կեանքին տարիները: 2 Սառա մեռաւ Կարիաթ-Արբայի մէջ, որ Զեբրոնն է՝ Զանանի երկրին մէջ: Աբրահամ Սառայի համար հեծեծելու եւ լալու եկաւ. 3 ապա Աբրահամ իր մեռելին քովէն կանգնեցաւ, ու Զետի որդիներուն հետ խօսեցաւ՝ ըսելով. 4 «Ես պանդուխտ եւ հիւր եմ ձեր մէջ. ինծի գերեզմանի համար կալուած մը տուէք ձեր մէջ, որպէսզի «իմ առջեւ» թաղեմ մեռելս»: 5 Զետի որդիները Աբրահամի պատասխանեցին. 6 «Իմ տէ՛րս, մտի՛կ ըրէ մեզի. դուն մեր մէջ Աստուծոյ իշխանն ես: Մեր ամենէն ընտիր գերեզմանին մէջ թաղէ քու մեռելդ: Զու մեռելդ թաղելու համար՝ մեզմէ ո՛չ մէկը իր գերեզմանը ^բկը մերժէ՝՝ քեզի տալ»: 7 Աբրահամ կանգնեցաւ ու երկրպագեց **այդ** երկրի ժողովուրդին՝ Զետի որդիներուն, 8 եւ անոնց ըսաւ. «Եթէ «համամիտ էք» որ իմ առջեւ թաղեմ մեռելս, մտի՛կ ըրէք ինծի, ու Սահառի որդիին՝ Եփրոնի՛ բարեխօսեցէք ինծի համար, 9 որ իր արտին ծայրը եղող ^աՄաքփելայի քարայրը ինծի տայ: Զայն լման գինով թող տայ ինծի՝ իբր գերեզմանի կալուած ձեր մէջ»: 10 Եփրոն՝ Զետի որդիներուն մէջ կը բնակէր: Զետացի Եփրոն Աբրահամի պատասխանեց Զետի որդիներուն ^բառջեւ, **այսինքն՝** իր քաղաքին դռնէն մտնող բոլորին **առջեւ**. 11 «Ո՛չ, իմ տէ՛րս, մտի՛կ ըրէ ինծի: Արտը քեզի կու տամ, ու հոն եղող քարայրն ալ քեզի կու տամ: Իմ ժողովուրդիս որդիներուն ^գառջեւ զայն քեզի տուի, թաղէ՛ քու մեռելդ»: 12 Աբրահամ **այդ** երկրին ժողովուրդին առջեւ երկրպագեց, 13 ու Եփրոնի խօսեցաւ՝ **այդ** երկրին ժողովուրդին ^բառջեւ, եւ ըսաւ. «Բայց եթէ **զայն ինծի պիտի տաս**, կ'աղերսեմ, մտի՛կ ըրէ ինծի. ես արտին դրամը տամ, ա՛ն ինձմէ՛ որ մեռելս հոն թաղեմ»: 14 Եփրոն Աբրահամի պատասխանեց՝ անոր ըսելով. 15 «Իմ տէ՛րս, մտի՛կ ըրէ ինծի. գետինը չորս հարիւր սիկղ արծաթ **կ'արժէ**. իմ ու քու միջեւ ի՞նչ է ատիկա. ուրեմն թաղէ՛ քու մեռելդ»: 16 Աբրահամ Եփրոնի մտիկ ըրաւ. Աբրահամ արծաթը կշռեց **եւ տուաւ**

^ա Եբր.՝ երեսիս առջեւէն
^բ Եբր.՝ կ'արգիլէ
^գ Եբր.՝ ձեր անձին փափաքն է
^դ Այսինքն՝ կրկնութեան
^ե Եբր.՝ ականջներուն
^զ Եբր.՝ աչքերուն առջեւ
^է Եբր.՝ ականջներուն

Եփրոնի, ինչպէս ան Զեոի որդիներուն ^Ըառջեւ խօսեր էր, **այսինքն** չորս հարիւր սիկղ արծաթ՝ վաճառականներուն ընթացիկ **գինով**: **17** Ու Եփրոնի արտը, որ Մաքսիւլայի մէջ՝ Մամբրէի առջեւ է – արտը, հոն եղող քարայրը, եւ արտին մէջի բոլոր ծառերը՝ անոր շրջակայ սահմաններուն մէջ – **18** իբր Աբրահամի գոյք հաստատուեցան Զեոի որդիներուն ^Քառջեւ, անոր քաղաքին դռնէն բոլոր մտնողներուն ^Փառջեւ: **19** Անկէ ետք, Աբրահամ իր կինը՝ Սառան թաղեց Մամբրէի դիմաց եղող Մաքսիւլայի արտին քարայրին մէջ, որ Զեբրոնն է՝ Զանանի երկրին մէջ: **20** Արտն ու հոն եղող քարայրը Զեոի որդիներէն Աբրահամի իբր գերեզմանի կալուած հաստատուեցան:

ԿԻՆ ՄԸ՝ ԻՍԱՀԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

24

Աբրահամ «տարիքով յառաջացած» ու ծերացած էր: Տէրը ամէն բանի մէջ օրհնած էր Աբրահամը: **2** Աբրահամ ըսաւ իր տան երէց ծառային, որ իր ամբողջ ունեցածը կը կառավարէր. «Կ'աղերսե՛մ, ձեռքդ երանքիս տակ դիր. **3** քեզ կ'երդմնեցնեմ Տէրոջմով, որ երկինքի Աստուածն ու երկրի Աստուածն է, որ որդիիս կին չառնես Զանանացիներուն աղջիկներէն, որոնց մէջ կը բնակիմ. **4** հապա իմ երկի՛րս եւ ազգականներո՛ւս գնա, ու որդիիս՝ Իսահակի **անկէ՛** կին առ»: **5** Ծառան անոր ըսաւ. «Թերեւս կինը չուզէ ինծի հետեւիլ դէպի այս երկիրը. պէ՞տք է որ քու որդիդ այն երկիրը վերադարձնեմ՝ ուրկէ դուն ելար»: **6** Աբրահամ անոր ըսաւ. «Զգուշացի՛ր՝ որ որդիս հոն չվերադարձնես: **7** Տէ՛րը՝ երկինքի Աստուածը, որ գիս հօրս տունէն եւ ազգականներուս երկրէն հանեց, որ ինծի խօսեցաւ ու ինծի երդում ըրաւ՝ ըսելով. “Այս երկիրը քու գարմիդ պիտի տամ□, ի՛նք իր հրեշտակը քու առջեւէդ պիտի դրկէ, եւ դուն անկէ որդիիս կին պիտի առնես: **8** Եթէ կինը չուզէ քեզի հետեւիլ, այս երդումէս դուն անպարտ կ'ըլլաս. միայն թէ որդիս հոն մի՛ վերադարձներ»: **9** Ծառան իր տիրոջ՝ Աբրահամի երանքին տակ դրաւ իր ձեռքը, ու այս բանին համար երդում ըրաւ անոր:

10 Ծառան իր տիրոջ ուղտերէն տասը ուղտ առաւ եւ գնաց, քանի իր տիրոջ բոլոր բարիքները իր ձեռքն էին. կանգնեցաւ ու դէպի ^ԲՄիջագետք՝ Նաքովրի քաղաքը գնաց: **11** Ուղտերը քաղաքէն դուրս՝ ջրհորի մը քով ծնրադրել տուաւ, իրիկուան դէմ կիներուն դուրս ելած ատենը՝ ջուր քաշելու համար, **12** եւ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, իմ տիրոջս՝ Աբրահամի Աստուածը, կ'աղերսե՛մ, **յաջողցո՛ւր** իմ հանդիպումս այսօր, ու տիրոջս՝ Աբրահամի հետ կարեկցութեամբ վարուէ: **13** Ահա՛ ես ջուրի աղբիւրին քով կը կայնիմ, եւ այս քաղաքին մարդոց աղջիկները դուրս կ'ելլեն՝ ջուր քաշելու: **14** Երբ երիտասարդուհիի մը ըսեմ. “Կ'աղերսե՛մ, սափո՛րդ իջեցուր՝ որպէսզի խմեմ□, ու ան ըսէ. “Խմէ՛, եւ քու ուղտերո՛ւդ ալ խմցնեմ□, անկա՛ւ թող ըլլայ քու Իսահակ ծառայիդ համար սահմանածդ, ու ասո՛վ գիտնամ թէ իմ տիրոջս հետ կարեկցութեամբ վարուեցար»: **15** Տակաւին իր խօսքը չաւարտած, ահա՛ Աբրահամի եղբօր Նաքովրի կնոջ՝ Մեղքայի որդիին Բաթուէլի ծնած Ռեբեկան եկաւ, իր ուսին վրայ սափորը ունենալով: **16**

^Ը Եբր.՝ ականջներուն
^Ք Եբր.՝ աչքերուն առջեւ
^Փ Եբր.՝ երեսին առջեւ
^Ը Եբր.՝ օրերը գացած
^Բ Եբր.՝ Արամ-Նահարայիմ

Երիտասարդուհին շատ վայելուչ տեսքով կոյս մըն էր, եւ ո՛չ մէկ այր մարդ զայն գիտցած էր: Ան իջաւ աղբիւրը, իր սափորը լեցուց ու բարձրացաւ: **17** Ծառան վազեց զայն դիմաւորելու, եւ ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, քու սափորէդ ինձի քիչ մը ջուր խմցուր»: **18** Ան ալ ըսաւ. «Խմէ՛, իմ տէ՛րս», ու շտապելով սափորը իր ձեռքին վրայ իջեցուց եւ անոր խմցուց: **19** Երբ անոր խմցնելը ավարտեց՝ ըսաւ. «Ուղտերո՛ւդ ալ ջուր քաշեմ, մինչեւ որ անոնք խմելը ավարտեն»: **20** Ծտապելով սափորը ջրարբին մէջ պարպեց, դարձեալ հորը վազեց ջուր քաշելու, եւ անոր բոլոր ուղտերուն համար ջուր քաշեց: **21** Մարդը զարմանալով անոր վրայ՝ կը լռէր, գիտնալու համար թէ արդեօք Տէրը իր ճամբորդութիւնը յաջողցո՛ւց՝ թէ ոչ: **22** Երբ ուղտերը խմելը ավարտեցին, մարդը կէս սիկղ կշռող ոսկի օղակ մը, ու անոր ձեռքերուն համար՝ տասը սիկղ կշռող ոսկի երկու ապարանջան հանեց, **անոր տուաւ, 23** եւ ըսաւ. «Դուն որո՞ւն աղջիկն ես. կ'աղերսե՛մ, իմացո՛ւր ինձի, քու հօրդ տունը՝ մեզի համար գիշերելու տեղ կա՞յ»: **24** Ան ալ անոր ըսաւ. «Ես Մեղքայի որդիին՝ Բաթուէլի աղջիկն եմ, որ **Մեղքա** Նաքովրի ծնաւ»: **25** Նաեւ անոր ըսաւ. «Մենք շատ յարդ ու ճարակ ունինք, եւ գիշերելու տեղ **ալ**»: **26** Մարդը խոնարհեցաւ ու Տէրոջ երկրպագեց, **27** եւ ըսաւ. «Օրհնեա՛լ ըլլայ Տէրը, տիրոջս՝ Աբրահամի Աստուածը, որ իմ տէրս չգրկեց իր կարեկցութենէն ու իր ճշմարտութենէն: Մինչ ես ճամբան էի, Տէրը զիս տիրոջս եղբայրներուն տունը առաջնորդեց»: **28** Երիտասարդուհին վազեց, եւ այս բաները իր մօր տունը պատմեց:

29 Ռեբեկա եղբայր մը ունէր՝ Լաբան անունով: Լաբան դուրս **ելաւ, ու** վազեց դէպի աղբիւրը՝ մարդուն քով. **30** երբ տեսաւ օղակը եւ իր քրոջ ձեռքերուն վրայի ապարանջանները, ու լսեց իր քրոջ՝ Ռեբեկայի խօսքերը, որ կ'ըսէր թէ «այն մարդը ա՛յսպէս խօսեցաւ ինձի», մարդուն գնաց – եւ ահա՛ ան ուղտերուն քով՝ աղբիւրին մօտ կայնած էր – **31** ու **անոր** ըսաւ. «Եկո՛ւր, Տէրոջ օրհնեալը, ինչո՞ւ դուրսը կայնած ես, քանի տունը պատրաստեցի, եւ տեղ մը՝ ուղտերուն համար»: **32** Ու մարդը տունը եկաւ. **Լաբան** ուղտերը քակեց, յարդ ու ճարակ տուաւ ուղտերուն, եւ ջուր՝ անոր ոտքերն ու անոր հետ եղող մարդոց ոտքերը լուալու: **33** Ապա անոր առջեւ կերակուր դրուեցաւ, բայց ան ըսաւ. «Մինչեւ որ իմ խօսքս չհաղորդեմ՝ չեմ ուտեր»: **34** **Լաբան** ըսաւ. «Խօսէ՛»: Ան ալ ըսաւ. **35** «Ես Աբրահամի ծառան եմ: Տէրը յոյժ օրհնեց իմ տէրս, ու մեծ **մարդ մը** եղաւ: Անոր ոչխարներ եւ արջառներ, արծաթ ու ոսկի, ստրուկներ եւ ստրկուհիներ, ուղտեր ու էջեր տուաւ: **36** Եւ տիրոջս կինը՝ Սառա, իր ծերութեան ատեն որդի մը ծնաւ տիրոջս, որ անոր տուաւ իր ամբողջ ունեցածը: **37** Իմ տէրս ինձի երդում ընել տուաւ՝ ըսելով. «Որդիիս կին մի՛ առներ Զանանացիներուն աղջիկներէն, որոնց երկրին մէջ կը բնակիմ. **38** հապա իմ հօ՛րս տունը ու գերդաստանի՛ս գնա, եւ որդիիս կի՛ն առ»: **39** Ես տիրոջս ըսի. «Թերեւս կինը ինձի չհետեւի»: **40** Ան ալ ինձի ըսաւ. «Տէրը՝ որուն առջեւ կ'ընթանամ, իր հրեշտակը քեզի հետ պիտի դրկէ ու ճամբադ պիտի յաջողցնէ, եւ որդիիս՝ իմ գերդաստանէս ու հօրս տունէն կին պիտի առնես: **41** **Իսկ** դուն այն ատեն՝ երդումէս անպարտ պիտի ըլլաս, երբ իմ գերդաստանիս երթաս. եթէ քեզի **մէկը** չտան, **այն ատեն** երդումէս անպարտ պիտի ըլլաս»: **42** Երբ այսօր աղբիւրը հասայ՝ ըսի. «Ո՛վ Տէր, իմ տիրոջս Աբրահամի՛ Աստուածը. այժմ, եթէ այս գացած ճամբաս յաջողցնես, **43** ահա՛ ես ջուրի աղբիւրին քով կը կայնիմ. երբ օրհորդը դուրս ելլէ ջուր քաշելու, ու ես անոր ըսեմ. "Կ'աղերսե՛մ, ինձի քու սափորէդ քիչ մը ջուր խմցուր", **44** եւ ան ինձի ըսէ. "Դո՛ւն ալ խմէ, եւ ուղտերո՛ւդ համար ալ ջուր քաշեմ", անկա՛ թող ըլլայ Տէրոջ սահմանած կինը՝ տիրոջս որդիին համար»: **45** Իմ սիրտիս մէջ տակաւին խօսիլը չաւարտած՝ ահա՛ Ռեբեկա դուրս ելաւ, սափորը իր ուսին վրայ, աղբիւրը իջաւ ու ջուր քաշեց: Երբ ըսի անոր. «Կ'աղերսե՛մ, ինձի **ջուր** խմցուր», **46**

* Երբ.՝ անէծքով երդումէս

ան ալ շտապելով սափորը իր ուսէն իջեցուց ու ըսաւ. “Խմէ՛, եւ ուղտերո՛ւդ ալ խմցնեմ^ա: Ուստի ես խմեցի, եւ ուղտերուն ալ խմցուց: 47 Այն ատեն անոր հարցուցի. “Դուն որո՞ւն աղջիկն ես^ա: Ան ալ ըսաւ. “Նաքովրի՛ն՝ Մեղքայի ծնած որդիին՝ Բաթուէլի աղջիկն եմ^ա: Ես ալ օղակը անոր քիթը դրի, եւ ապարանջանները՝ անոր ձեռքերուն վրայ: 48 Ապա խոնարհեցայ, Տէրոջ երկրպագեցի, ու Տէրը օրհնաբանեցի, տիրոջս՝ Աբրահամի Աստուածը, որ զիս ուղիղ ճամբայէն առաջնորդեց՝ տիրոջս եղբօր աղջիկը իր որդիին առնելու համար: 49 Եւ այժմ, եթէ տիրոջս հետ կարեկցութեամբ ու ճշմարտութեամբ պիտի վարուիք, իմացուցէ՛ք ինձի. իսկ եթէ ոչ՝ դա՛րձեալ իմացուցէք ինձի, որ ես աջ կողմ կամ ձախ կողմ դառնամ»: 50 Լաբան եւ Բաթուէլ պատասխանեցին. «Այս բանը Տէրոջմէ՛ն Դեկած է. մենք քեզի գէշ կամ լաւ չենք կրնար ըսել: 51 Ահա՛ Ռեբեկա քու առջեւդ է, ա՛ն ու գնա՛, եւ Տէրոջ ըսածին համաձայն՝ քու տիրոջդ որդիին կին թող ըլլայ»: 52 Երբ Աբրահամի ծառան անոնց խօսքերը լսեց, մինչեւ գետին ծռելով երկրպագեց Տէրոջ: 53 Ապա ծառան արծաթէ իրեր, ոսկիէ իրեր ու հագուստներ հանեց եւ Ռեբեկայի տուաւ. անոր եղբօրն ու մօրն ալ թանկագին պարգեւներ տուաւ: 54 Եւ ինք ու իրեն հետ եղող մարդիկը կերան, խմեցին ու հո՛ւն գիշերեցին: Երբ առտուն ելան, ինք ըսաւ. «Զիս տիրոջս ղրկեցէք»: 55 Երիտասարդուհիին եղբայրն ու մայրը ըսին. «Երիտասարդուհին քանի մը օր, գոնէ՛ տասը օր, թող կենայ մեր քով, յետոյ երթայ»: 56 Բայց ինք անոնց ըսաւ. «Զիս մի՛ ուշացնէք, քանի Տէրը ճամբաս յաջողցուց. ուղարկեցէ՛ք զիս՝ որ տիրոջս երթամ»: 57 Անոնք ըսին. «Երիտասարդուհի՛ն կանչենք եւ անոր բերանը հարցուփորձենք»: 58 Ռեբեկան կանչեցին ու անոր ըսին. «Այս մարդուն հետ կ’երթա՞ս»: Ան ալ ըսաւ. «Կ’երթա՛մ»: 59 Ուստի իրենց քոյրը՝ Ռեբեկան ու անոր սնուցիչը, նաեւ Աբրահամի ծառան ու անոր մարդիկը ուղարկեցին: 60 Եւ օրհնեցին Ռեբեկան ու ըսին անոր. «Դուն մեր քոյրն ես. հազարաւոր բիւրերու մա՛յր եղիր, եւ քու զարմդ՝ իր ոսոխներուն քաղաքներուն՝ թող տիրանայ»: 61 Ռեբեկա ու իր աղախիները կանգնեցան, ուղտերուն վրայ հեծան եւ այդ մարդուն հետեւեցան: Ծառան առաւ Ռեբեկան ու գնաց: 62 Իսահակ Լահայրոյի ջրհորէն վերադարձած էր, որովհետեւ ան հարաւային երկրին մէջ կը բնակէր: 63 Եւ Իսահակ իրիկուան դէմ դուրս ելած էր՝ դաշտին մէջ ՚խոկալու համար: Երբ իր աչքերը վերցուց ու նայեցաւ, ահա՛ ուղտեր կու գային: 64 Իսկ երբ Ռեբեկա իր աչքերը վերցուց եւ Իսահակը տեսաւ, ուղտէն իջաւ 65 ու ծառային ըսաւ. «Դաշտին մէջ՝ մեզ դիմաւորելու եկող այդ մարդը ո՞վ է»: Ծառան ըսաւ. «Իմ տէրս է»: Եւ ինք քօղը առաւ ու ծածկուեցաւ: 66 Ծառան իր բոլոր ըրած բաները պատմեց Իսահակի: 67 Իսահակ գայն իր մօր՝ Սառայի վրանը տարաւ, եւ առաւ Ռեբեկան՝ որ իր կինը եղաւ, ու սիրեց գայն: Եւ Իսահակ մխիթարուեցաւ իր մօր Էհանդէպ:

ԱԲՐԱՀԱՄԻ ՄԻՒՍ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 32-33)

25

Աբրահամ վերստին կին մը առաւ, որուն անունը Զետուրա էր. 2 եւ ան Զեմբանը,

^ա Եբբ.՝ ելած

^ա Եբբ.՝ զինք ատողներուն դրան

^ա Կամ՝ աղօթելու

^ա Կամ՝ մահէն ետք

ԾՆՈՒՆԴԵՐՈՒ ԳԻՐԸԸ

Յեկսանը, Մադանը, Մադիանը, Յեսբոկը եւ Սովէն ծնաւ անոր: **3** Յեկսան ծնաւ Շաբան ու Դեդանը. Դեդանի որդիներն էին՝ Ասուրիմ, Լատուսիմ եւ Լովովմիմ: **4** Մադիանի որդիներն էին՝ Գեփա, Ափեր, Ենովք, Աբիդա ու Ելդագա: Ասոնք բոլորը Զետուրայի որդիներն էին:

5 Աբրահամ իր ամբողջ ունեցածը իսահակի տուաւ. **6** բայց Աբրահամի հարճերուն որդիներուն՝ Աբրահամ պարգեւներ տուաւ. ու մինչ տակաւին ողջ էր, գանոնք իր որդիին՝ իսահակի քովէն դէպի արեւելք ղրկեց, արեւելեան երկիրը:

ԱՐՐԱՀԱՄԻ ՄԱՀՆ ՈՒ ԹԱՂՈՒՄԸ

7 Ահա՛ւասիկ Աբրահամի ապրած կեանքին տարիներուն օրերը.— հարիւր եօթանասունհինգ տարի: **8** Աբրահամ՝ լա՛ւ ալեւորութեան մէջ, ծերացած եւ **իր օրերէն** կշտացած, շունչը տալով՝ մեռաւ ու իր ժողովուրդին մէջ ամփոփուեցաւ: **9** Իր որդիները՝ իսահակ եւ Իսմայէլ՝ թաղեցին զայն Մաքփելայի քարայրին մէջ, որ Զետացի Սահառի որդիին Եփրոնի արտին մէջ է՝ Մամբրէի դիմաց. **10** այն արտը, որ Աբրահամ Զետի որդիներէն գնած էր: Հոն թաղուեցան Աբրահամ ու իր կինը՝ Սառա:

11 Աբրահամի մեռնելէն ետք, Աստուած օրհնեց անոր որդին՝ իսահակը, եւ իսահակ Լահայրոյի ջրհորին քով բնակեցաւ:

ԻՍՄԱՅԷԼԻ ԶԱՐՄԸ

12 Ահա՛ւասիկ Աբրահամի որդիին՝ Իսմայէլի ծնունդները, որ Սառայի եգիպտացի ստրկուհին՝ Հագար ծնաւ Աբրահամի: **13** Ահա՛ւասիկ Իսմայէլի որդիներուն անունները՝ իրենց անուններով եւ իրենց ծնունդներուն համեմատ. Իսմայէլի անդրանիկը՝ Նաբէոթ, յետոյ՝ Կեդար, Ադբեէլ, Մաբսամ, **14** Մասմա, Դումա, Մասսէ, Զոդադ, **15** Թեմա, Յետուր, Նափէս ու Կեդմա: **16** Ասո՛նք են Իսմայէլի որդիները. իրենց աւաններով եւ գիւղակներով՝ իրենց անունները ասո՛նք են. իրենց ազգերուն համեմատ՝ տասներկու իշխան էին: **17** Իսմայէլի կեանքին օրերը հարիւր երեսունեօթը տարի եղան, ու շունչը տալով՝ մեռաւ եւ իր ժողովուրդին մէջ ամփոփուեցաւ: **18** **Իսմայէլացիները** բնակեցան Եփլայէ մինչեւ Սուր, որ Եգիպտոսի դիմաց՝ Ասորեստան երթալու ճամբային վրայ է. իր բոլոր եղբայրներուն ներկայութեան մէջ՝ բնակեցաւ:

ԵՍԱԻ ՈՒ ՅԱԿՈԲԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

19 Ահա՛ւասիկ Աբրահամի որդիին՝ իսահակի ծնունդները: Աբրահամ ծնաւ իսահակը. **20** իսահակ քառասուն տարեկան էր, երբ ^աՄիջագետքէն՝ ^բասորի Բաթուէլի աղջիկը, ասորի Լաբանի քոյրը՝ Ռեբեկան իրեն առաւ իբր կին: **21** Իսահակ թախանձեց Տէրոջ իր կնոջ համար՝ անոր ամուլ ըլլալուն պատճառով: Տէրը անոր թախանձանքը ընդունեց, եւ անոր կինը՝ Ռեբեկա յղացաւ: **22** Որդիները անոր ^գարգանդին մէջ՝ կը կռուէին. ուստի ըսաւ. «Եթէ այսպէս է, ինչո՞ւ ասիկա ինձի եղաւ», ու Տէրոջ խորհուրդ հարցնելու գնաց: **23**

^ա Եբր.՝ ինկաւ

^բ Եբր.՝ Փատան-Արամէն

^գ Եբր.՝ արամացի, այսինքն՝ սուրիացի (ո՛չ թէ՝ ասորեստանցի)

^դ Եբր.՝ ներսը

Տէրը անոր ըսաւ. «Երկու ազգ կայ Կարգանդիդ մէջ, եւ որովայնէդ երկու զժողովուրդ պիտի գատուի: Մէկ ժողովուրդը միւսէն հզօր պիտի ըլլայ, ու մեծը պիտի հպատակի փոքրին»: 24 Երբ անոր ծնանելու օրերը լրացան, ահա՛ երկուորեակ էին անոր Կարգանդին մէջ: 25 Առաջինը դուրս ելաւ՝ շէկ, ամբողջ մարմինը մազոտ վերարկուի պէս. անոր անունը ^ԲԵսաւ կոչեցին: 26 Անկէ ետք՝ անոր եղբայրը դուրս ելաւ, եւ անոր ձեռքը՝ Եսաւի կրունկը բռնած էր. անոր անունն ալ ^ՔՅակոբ կոչեցին: Անոնց ծնած ատենը՝ Իսահակ վաթսուն տարեկան էր: 27 Տղաները մեծցան. Եսաւ դաշտի մարդ՝ ճարտար որսորդ եղաւ. իսկ Յակոբ՝ հանդարտաբարոյ մարդ էր, ու վրաններու մէջ կը բնակէր: 28 Իսահակ Եսաւը կը սիրէր, որովհետեւ անոր որսէն կ'ուտէր. իսկ Ռեբեկա Յակոբը կը սիրէր:

ԵՍԱՒ ԿԸ ԾԱԽԷ ԱՆԴՐԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆԸԸ

29 Օր մը երբ Յակոբ ապուր կ'եփէր, Եսաւ դաշտէն եկաւ եւ պարտասած էր: 30 Եսաւ Յակոբի ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, տո՛ւր այդ շիկաթանէն՝ որ ուտեմ, քանի որ պարտասած եմ»: Ատոր համար անոր անունը ՝Եդովմ կոչուեցաւ: 31 Յակոբ ըսաւ. «Ծախէ՛ ինծի այսօր քու անդրանկութեանդ իրաւունքը»: 32 Եսաւ ըսաւ. «Ահա՛ մեռնելու ^Իկը մօտեմամ՝, եւ անդրանկութենէն ինծի ի՞նչ օգուտ կայ»: 33 Յակոբ ըսաւ. «Այսօր ինծի երդո՛ւմ ըրէ ՝: Ան ալ երդում ըրաւ անոր, ու իր անդրանկութեան իրաւունքը Յակոբի ծախեց: 34 Այն ատեն Յակոբ հաց եւ ոսպէ ապուր տուաւ Եսաւի. ան ալ կերաւ ու խմեց, ապա կանգնեցաւ եւ գնաց: Այսպէս՝ Եսաւ ^{Իր} անդրանկութիւնը արհամարհեց:

ԻՍԱՉԱԿ Կ՝ԱՊՐԻ ԳԵՐԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

26

Երկրին մէջ սով եղաւ, առաջուան սովէն զատ, որ Աբրահամի օրերը եղեր էր. եւ Իսահակ Գերարա գնաց՝ Փղշտացիներուն Աբիմելէք թագաւորին: 2 Տէրը անոր երեւցաւ ու ըսաւ. «Եգիպտոս մի՛ իջներ. բնակէ՛ այն երկրին մէջ՝ որ քեզի պիտի ըսեմ: 3 Պանդխտացի՛ր այս երկրին մէջ, ու ես քեզի հետ պիտի ըլլամ եւ քեզ պիտի օրհնեմ. որովհետեւ այս բոլոր երկիրները քեզի ու քու զարմիդ պիտի տամ, եւ հօրդ՝ Աբրահամի ըրած երդումս պիտի իրագործեմ: 4 Զու գարմդ երկինքի աստղերուն չափ պիտի բազմացնեմ, այս բոլոր երկիրները քու զարմիդ պիտի տամ, ու երկրի բոլոր ազգերը քու զարմովդ պիտի օրհնուին. 5 որովհետեւ Աբրահամ իմ խօսքս մտիկ ըրաւ, եւ իմ հրահանգներս, պատուիրաններս, կանոններս ու օրէնքներս պահեց»:

6 Իսահակ բնակեցաւ Գերարայի մէջ: 7 Երբ այդ տեղին մարդիկը **անոր** հարցուցին իր

^Ե Եբբ.՝ փորիդ

^Գ Եբբ.՝ բնակչութիւն

^Ե Եբբ.՝ փորից

^Բ Այսինքն՝ մազոտ

^Ք Այսինքն՝ գարշապար բռնող, եւս՝ խաբող

^Ժ Այսինքն՝ շէկ

^Ի Եբբ.՝ կ'երթամ

կնոջ մասին, ինք ալ ըսաւ. «Զոյրս է», քանի որ վախցաւ ըսելու. «Կինս է», ու **մտածեց**. «Այս տեղին մարդիկը զիս չսպաննեն Ռեբեկայի համար», որովհետեւ ան վայելուչ տեսք ունէր: **8** Երբ հոն երկար ժամանակ կեցաւ, Փղշտացիներուն թագաւորը՝ Աբիմելէք՝ պատուհանէն նայեցաւ, եւ ահա՛ տեսաւ թէ Իսահակ իր կնոջ՝ Ռեբեկայի հետ կը զբօսներ: **9** Աբիմելէք Իսահակը կանչեց ու ըսաւ. «Ահա՛ անտարակոյս ասիկա կինդ է. ի՞նչպէս ըսիր. «Ասիկա քոյրս է»»: Իսահակ անոր ըսաւ. «Քանի որ ըսի թէ «անոր պատճառով չմեռնիմ»»: **10** Աբիմելէք ըսաւ. «Ի՞նչ է այս ըրածդ մեզի: Զիչ մնաց որ ժողովուրդէն մէկը քու կնոջդ հետ պառկէր, ու մեր վրայ յանցանք պիտի բերէիր»: **11** Եւ Աբիմելէք իր ամբողջ ժողովուրդին պատուիրեց. «Ո՛վ որ այս մարդուն կամ անոր կնոջ դպչի՝ **անշուշտ** պիտի մեռցուի»:

12 Իսահակ այդ երկրին մէջ սերմանեց, ու այդ տարին հարիւրապատիկ **արդիւնք** ստացաւ՝, քանի որ **Տէրը** օրհնեց զայն: **13** Մարդը մեծցաւ եւ **բյառաջ գնաց**, մինչեւ որ շատ մեծ եղաւ: **14** **Ոչխարներ, արջառներ**, ու շատ ծառաներ ունեցաւ. ուստի Փղշտացիները անոր նախանձեցան: **15** Իր հօր Աբրահամի օրերը՝ իր հօր ծառաներուն փորած բոլոր ջրհորները Փղշտացիները խցեցին, ու զանոնք հողով լեցուցին: **16** Եւ Աբիմելէք Իսահակի ըսաւ. «Գնա՛ մեր քովէն, որովհետեւ մեզմէ շատ անելի զօրաւոր եղար»: **17** Իսահակ անկէ գնաց, Գերարայի ձորին մէջ **բացաւ իր վրանը**՝, ու հոն բնակեցաւ:

18 Իսահակ դարձեալ փորեց այն ջրհորները, որ իր հօր Աբրահամի օրերը փորուեր էին, բայց Աբրահամի մեռնելէն ետք Փղշտացիները խցեր էին, եւ իր հօր կոչած անուններուն համեմատ կոչեց անոնց անունները: **19** Իսահակի ծառաները **այդ** ձորին մէջ փորեցին, ու հոն **գայտող ջուրի հոր մը գտան**: **20** Բայց Գերարայի հովիւները կը կռուէին Իսահակի հովիւներուն հետ՝ ըսելով. «Ձուրը մե՛րն է»: Ատոր համար **այդ** հորին անունը **Էսէք** կոչեց, քանի որ անոր համար կռուեցան: **21** Ուրիշ հոր մը փորեցին, եւ անոր համար ալ կռուեցան. ուստի անոր անունը **Սիդնա** կոչեց: **22** Ապա անկէ փոխադրուեցաւ եւ ուրիշ հոր մը փորեց, որուն համար չկռուեցան: Անոր անունը **Ռոբովթ** կոչեց՝ ըսելով. «Որովհետեւ հիմա **Տէրը** մեզ ընդարձակեց, ու երկրին մէջ պիտի աճինք»:

23 Անկէ բարձրացաւ **դէպի** Բերսաբէ: **24** Այդ գիշերը՝ **Տէրը** անոր երեւցաւ եւ ըսաւ. «Ես քու հօրդ՝ Աբրահամի Աստուածն եմ: Մի՛ վախնար, որովհետեւ ես քեզի հետ եմ. իմ ծառայիս՝ Աբրահամի **սիրոյն** համար քեզ պիտի օրհնեմ, ու քու զարմդ պիտի

---

^ա **Եբր.**՝ գտաւ

^բ **Եբր.**՝ երթալով

^գ **Եբր.**՝ Ոչխարի խաշինք

^դ **Եբր.**՝ արջառի խաշինք

^ե **Եբր.**՝ բանակեցաւ

^զ **Եբր.**՝ կենսաւէտ

^է **Այսինքն՝** կռիւ

^ը **Այսինքն՝** թշնամութիւն

^բ **Այսինքն՝** ընդարձակութիւն

բազմացնեմ»։ 25 Եւ հոն զոհասեղան մը կառուցանեց ու Տէրոջ անունը կանչեց. եւ հոն իր վրանը լարեց։ Իսահակի ծառաները հոն ալ հոր մը փորեցին։

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԻՍԱՀԱԿԻ ԵՒ ԱԲԻՍԵԼԷՔԻ ՄԻՋԵՒ

26 Աբիմեէլէք, իր բարեկամը՝ Ոքազաթ, ու իր սպարապետը՝ Փիքող Գերարայէն անոր գացին։ 27 Իսահակ անոնց ըսաւ. «Ի՞նչ պատճառով ինծի եկաք, քանի զիս ատեցիք ու զիս ձեզմէ վտարեցիք»։ 28 Անոնք ըսին. «Ստուգապէս տեսանք թէ Տէրը քեզի հետ է. ուստի ըսինք. “Այժմ մեր մէջ, **Այսինքն** մեր ու քու միջեւ, երդում մը ըլլայ, եւ քեզի հետ ուխտ մը կնքենք, 29 որպէսզի մեզի չարիք չընես, ինչպէս մենք քեզի ո՛չ մէկ բան ըրինք, հապա միայն քեզի բարիք ըրինք, ու քեզ խաղաղութեամբ ուղարկեցինք^ժ։ Դուն հիմա Տէրոջ օրհնեալն ես»։ 30 Եւ ինք անոնց խնճոյք սարքեց։ Անոնք կերան ու խմեցին, 31 եւ առտուն՝ կանուխ ելան ու իրարու երդում ըրին, եւ Իսահակ ուղարկեց զանոնք. անոնք ալ խաղաղութեամբ իրմէ գացին։ 32 Նոյն օրը՝ Իսահակի ծառաները եկան ու անոր պատմեցին իրենց փորած հորին մասին, եւ անոր ըսին. «Ջո՛ւր գտանք»։ 33 Ինք ալ անոր անունը՝ Սաբէ կոչեց. ատոր համար **այդ** քաղաքին անունը մինչեւ այսօր ^ԻԲերսաբէ է։

ԵՍԱԻ ՕՏԱՐ ԿԻՆԵՐԸ

34 Եսաւ քառասուն տարեկան էր, երբ իրեն կին առաւ Զետացի Բէերիի աղջիկը՝ Յուդիթը, ու Զետացի Ելոնի աղջիկը՝ Բասեմաթը։ 35 Ասոնք Իսահակի եւ Ռեբեկայի հոգիի դառնութիւն եղան։

ԻՍԱՀԱԿ ԿՕՐՉՆԷ ՅԱԿՈԲԸ

27

Երբ Իսահակ ծերացաւ ու իր աչքերուն տեսողութիւնը մթագնեցաւ, իր մեծ որդին՝ Եսաւը կանչեց եւ անոր ըսաւ. «Որդեա՛կս»։ Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ **հոս** եմ»։ 2 **Իսահակ** ըսաւ. «Ահա՛ այժմ ես ծերացած եմ, ու մեռնելու օրը չեմ գիտեր։ 3 Հիմա կ'աղերսե՛մ, ա՛ռ զէնքերդ՝ կապարճդ եւ աղեղդ, դո՛ւրս ելիր՝ դաշտը, ինծի “երէ՛ մը որսա, 4 եւ իմ սիրածիս պէս՝ ինծի խորտիկներ պատրաստէ ու ինծի բեր որ ուտեմ, որպէսզի մեռնելէս առաջ իմ անձս քեզ օրհնէ»։ 5 Ռեբեկա լսեց, երբ Իսահակ իր որդիին՝ Եսաւի կը խօսէր։ Եսաւ դաշտը գնաց՝ երէ մը որսալու եւ բերելու։

6 Իսկ Ռեբեկա իր որդիին՝ Յակոբի ըսաւ. «Ահա՛ ես լսեցի, երբ քու հայրդ՝ եղբօրդ Եսաւի խօսեցաւ՝ ըսելով. 7 “Ինծի ո՛րս բեր եւ ինծի համար խորտիկներ պատրաստէ, որպէսզի ուտեմ ու մեռնելէս առաջ քեզ Տէրոջ առջեւ օրհնեմ^ժ։ 8 Հիմա, որդեա՛կս, մտի՛կ ըրէ խօսքս, ինչ որ քեզի կը պատուիրեմ։ 9 Կ'աղերսե՛մ, դէպի հօտը գնա՛, անկէ ինծի երկո՛ւ լաւ ու բեր այծերէն, անոնցմէ քու հօրդ համար խորտիկներ պատրաստեմ՝ իր սիրածին պէս, 10 ու հօ՛րդ տար՝ որ ուտէ, որպէսզի իր մեռնելէն առաջ քեզ օրհնէ»։ 11 Յակոբ իր մօր՝ Ռեբեկայի ըսաւ. «Ահա՛ եղբայրս՝ Եսաւ մազոտ մարդ մըն է, իսկ ես լերկ

^ժ Այսինքն՝ երդում

^Ի Այսինքն՝ երդումի ջրհոր

^ա Այսինքն՝ վայրի ո՛րս

մարդ մըն եմ: **12** Թերեւս հայրս զիս շօշափէ, եւ խարդախող մը ^բթուիմ իրեն՝, ու իմ վրաս անէ՛ծք բերեմ եւ ո՛չ թէ օրհնութիւն»: **13** Իր մայրը անոր ըսաւ. «Որդեա՛կս, քեզի **գալիք** անէ՛ծքը ի՛մ վրաս թող ըլլայ. միայն թէ մտի՛կ ըրէ խօսքս, ու գնա՛ ինձի բեր **զանոնք**»: **14** Ան ալ գնաց, առաւ եւ իր մօր բերաւ. ու մայրը անոր հօր սիրածին պէս խորտիկներ պատրաստեց: **15** Ռեբեկա իր մեծ որդիին՝ Եսաւի ազնիւ հագուստները առաւ, որ տան մէջ իր քով էին, ու իր պզտիկ որդիին՝ Յակոբի հագցուց: **16** Այծի ուլերուն մորթերն ալ անոր ձեռքերուն եւ անոր լերկ վիզին վրայ դրաւ. **17** ապա իր պատրաստած խորտիկներն ու հացը իր որդիին՝ Յակոբի ձեռքը տուաւ:

18 Ան ալ իր հօր գնաց եւ ըսաւ. «Իմ հա՛յրս»: Անիկա ըսաւ. «Ահա՛ **հոս** եմ. դուն ո՞վ ես, որդեա՛կս»: **19** Յակոբ իր հօր ըսաւ. «Ես քու անդրանիկ որդիդ՝ Եսաւն եմ. ինձի ըսածիդ համաձայն ըրի: Կ՛աղերսե՛մ, կանգնէ՛, նստէ՛ ու կե՛ր իմ երէէս, որպէսզի քու անձդ զիս օրհնէ»: **20** Իսահակ իր որդիին ըսաւ. «Ի՞նչպէս այդչափ շուտով գտար, որդեա՛կս»: Ան ալ ըսաւ. «Քանի որ Տէրը՝ քու Աստուածդ՝ իմ առջեւ բերաւ»: **21** Իսահակ Յակոբի ըսաւ. «Կ՛աղերսե՛մ, մօտեցի՛ր, որպէսզի քեզ շօշափեմ, որդեա՛կս, **եւ գիտնամ** թէ արդեօք դո՛ւն ես իմ որդիս՝ Եսաւը, թէ ոչ»: **22** Յակոբ իր հօր՝ Իսահակի մօտեցաւ. ան ալ զայն շօշափեց ու ըսաւ. «Ձայնը Յակոբի ձայնն է, բայց ձեռքերը՝ Եսաւի ձեռքերն են»: **23** Այսպէս զայն չճանչցաւ, քանի որ անոր ձեռքերը իր եղբօր՝ Եսաւի ձեռքերուն պէս մազոտ էին, եւ զայն օրհնեց. **24** ու ըսաւ. «Դո՞ւն ես իմ որդիս՝ Եսաւը»: **25** Ան ալ ըսաւ. «Ե՛ս եմ»: Եւ ինք ըսաւ. «Մօտեցո՛ւր ինձի, ու որդիիս երէէն ուտեմ, որպէսզի իմ անձս քեզ օրհնէ»: Մօտեցուց անոր, եւ կերաւ. գինի բերաւ անոր, ու խմեց: **26** Եւ անոր հայրը՝ Իսահակ անոր ըսաւ. «Կ՛աղերսե՛մ, մօտեցի՛ր ու համբուրէ՛ զիս, որդեա՛կս»: **27** Ան ալ մօտեցաւ եւ համբուրեց զայն: Անոր հագուստին հոտը ^գառաւ, զայն օրհնեց ու ըսաւ. «Ահա՛ իմ որդիիս հոտը՝ Տէրոջ օրհնած արտին հոտին պէս է: **28** Ուստի Աստուած տա՛յ քեզի երկինքի ցօղէն ու երկրի պարարտութենէն, եւ ցորենի ու քաղցուի առատութիւն: **29** Ժողովուրդներ քեզի թող հպատակին, եւ ^դազգեր քեզի երկրպագեն: Զու եղբայրներուդ տէրը եղիր, ու մօրդ որդիները քեզի երկրպագեն: Զեզ անիծողը անիծեա՛լ ըլլայ, եւ քեզ օրհնողը՝ օրհնեա՛լ»:

ԵՍԱՒ ԿԸ ԽՆԴԻԷ ԻՍԱՀԱԿԻ ՕՐՇՆՈՒԹԻՒՆԸ

30 Երբ Իսահակ աւարտեց Յակոբը օրհնելը, հագիւ թէ Յակոբ իր հօր՝ Իսահակի առջեւէն ելած էր, անոր եղբայրը՝ Եսաւ որսորդութենէն եկաւ: **31** Ա՛ն ալ խորտիկներ պատրաստեց, իր հօր բերաւ եւ իր հօր ըսաւ. «Իմ հայրս թող կանգնի ու իր որդիին երէէն ուտէ, որպէսզի քու անձդ զիս օրհնէ»: **32** Անոր հայրը՝ Իսահակ անոր ըսաւ. «Դուն ո՞վ ես»: Ան ալ ըսաւ. «Ես քու որդիդ, քու անդրանիկդ, Եսա՛ւն եմ»: **33** Իսահակ է՛յոյժ շատ սարսափեցաւ՝ եւ ըսաւ. «Այն երէն բռնողն ու ինձի բերողը ո՞վ էր. ես քու գալէդ առաջ բոլորէն կերայ եւ օրհնեցի զայն: Ա՛լ անշուշտ անիկա օրհնեալ պիտի ըլլայ»: **34** Երբ Եսաւ իր հօր խօսքերը լսեց, մեծ ու շատ դառն աղաղակ մը բարձրացուց եւ իր հօր ըսաւ. «Զի՛ս, զի՛ս ալ օրհնէ, ո՛վ իմ հայրս»: **35** Ան ալ ըսաւ. «Զու եղբայրդ խաբէութեամբ եկաւ ու քու օրհնութիւնդ առաւ»: **36** Ինք ըսաւ. «Անոր անունը Յակոբ կոչուելո՞ւն համար է՝ որ

^բ Եբբ.՝ ըլլամ իր աչքերուն

^գ Եբբ.՝ հոտոտեց

^դ Եբբ.՝ բնակչութիւններ

^ե Եբբ.՝ սարսուլով սարսուաց

«երկու անգամ զիս խաբեց. անդրանկութեան իրաւունքս առաւ, եւ ահա՛ հիմա օրհնութի՛նն ալ առաւ»: Նաեւ ըսաւ. «Ինձի համար օրհնութիւն մը չվերապահեցի՞ր»: **37** Իսահակ Եսաւի պատասխանեց. «Ահա՛ զայն քեզի տէր ըրի, անոր բոլոր եղբայրները իրեն տուի՝ ծառաներ ըլլալու, եւ ցորենով ու քաղցուով անոր նեցուկ եղայ. ա՛լ հիմա քեզի ի՞նչ ընեն, որդեա՛կս»: **38** Եսաւ իր հօր ըսաւ. «Իմ հա՛յրս, քու օրհնութիւնդ միայն մէ՞կ է. զի՛ս, զի՛ս ալ օրհնէ, ո՛վ իմ հայրս». ու Եսաւ իր ձայնը բարձրացուց եւ լացաւ: **39** Իր հայրը՝ Իսահակ անոր պատասխանեց. «Ահա՛ քու բնակութիւնդ երկրի պարարտութենէն, ու վերէն՝ երկինքի ցօղէն պիտի ըլլայ: **40** Զու սուրովդ պիտի ապրիս, եւ եղբօրդ պիտի հպատակիս. ու երբ **անոր** տիրապետես՝ անոր լուծը քու վիզէդ պիտի կտորես»:

41 Եսաւ ատեց Յակոբը այն օրհնութեան համար՝ որով իր հայրը օրհնեց զայն. ու Եսաւ իր սիրտին մէջ ըսաւ. «Իմ հօրս սուգին օրերը մօտ են. յետոյ եղբայրս՝ Յակոբը պիտի սպաննենմ»: **42** Ռեբեկայի պատմուեցան իր մեծ որդիին՝ Եսաւի խօսքերը: Ուստի իր պզտիկ որդիին՝ Յակոբը կանչել տուաւ եւ անոր ըսաւ. «Ահա՛ եղբայրդ Եսաւ՝ քեզի հանդէպ ինքզինք կը մխիթարէ, քեզ սպաննել **ծրագրելով**: **43** Հի՛մա, որդեա՛կս, մտի՛կ ըրէ խօսքս. կանգնէ՛, փախի՛ր դէպի Խառան՝ իմ Լաբան եղբօրս մօտ, **44** ու կեցի՛ր Էատեն մը՝՝ անոր քով, մինչեւ որ եղբօրդ ցասումը հեռանայ. **45** մինչեւ որ եղբօրդ բարկութիւնը քեզմէ հեռանայ, եւ իրեն ըրածդ մոռնայ: Յետոյ քեզ անկէ բերել կու տամ. ինչո՞ւ ձեր երկուքէն ալ զրկուիմ մէկ օրուան մէջ»:

ԻՍԱՀԱԿ ԿԸ ՂՐԿԷ ՅԱԿՈԲԸ ԼԱԲԱՆԻ

46 Ռեբեկա Իսահակի ըսաւ. «Զետի աղջիկներուն պատճառով կեանքէս զգուած եմ. եթէ Յակոբ այս երկրին աղջիկներէն, ասոնց պէս՝ Զետի աղջիկներէն կին առնէ, ա՛լ այս կեանքս ի՞նչ պէտք է ինձի»:

28

Իսահակ կանչեց Յակոբը, օրհնեց զայն ու պատուիրեց անոր. «Զանանի աղջիկներէն կին մի՛ առներ: **2** Կանգնէ՛, դէպի Միջագետք գնա, քու մօրդ հօր՝ Բաթուէլի տունը, եւ անկէ մօրդ եղբօր՝ Լաբանի աղջիկներէ՛ն քեզի կին առ: **3** Ամենակարող Աստուածը քեզ օրհնէ, քեզ աճեցնէ եւ քեզ բազմացնէ, որ ժողովուրդներու համախմբում մը ըլլաս: **4** Զեզի Աբրահամի օրհնութիւնը տայ, քեզի ու քեզի հետ՝ քու զարմիդ, որպէսզի տիրանաս այն երկրին՝ որուն մէջ դուն գաղթական ես, որ Աստուած Աբրահամի տուաւ»: **5** Իսահակ դրկեց Յակոբը. ան ալ դէպի Միջագետք գնաց, ասորի Բաթուէլի որդիին՝ Լաբանի մօտ, որ Յակոբի ու Եսաւի մօր՝ Ռեբեկայի եղբայրն էր:

ԵՍԱՒ Կ՛ԱՌՆԷ ՈՒՐԻՇ ԿԻՆ ՄԸ

6 Եսաւ տեսաւ թէ Իսահակ օրհնեց Յակոբը, եւ դրկեց զայն դէպի Միջագետք՝ անկէ իրեն կին առնելու համար, ու զայն օրհնած ատեն անոր պատուիրեց. «Զանանի աղջիկներէն քեզի կին մի՛ առներ», **7** եւ թէ Յակոբ հնազանդեցաւ իր հօր ու իր մօր, եւ Միջագետք գնաց: **8** Նաեւ Եսաւ տեսաւ թէ Զանանի աղջիկները իր հօր՝ Իսահակի

^ա Եբր.՝ այս երկու

^բ Եբր.՝ քանի մը օր

Մանհաճոյ են: 9 Այն ատեն Եսաւ Իսմայէլի գնաց, եւ իր առաջուան կիներէն զատ՝ Աբրահամի որդիին Իսմայէլի աղջիկը, Նաբէոթի քոյրը՝ Մայելէթը իրեն կին առաւ:

ՅԱԿՈՒԻ ԵՐԱԶԸ ԲԵԹԷԼԻ ՄԷՋ

10 Յակոբ Բերսաբէէն ելաւ ու դէպի Խառան գնաց: 11 Տեղ մը հասաւ եւ հո՛ն գիշերեց, որովհետեւ արեւը մայր մտած էր: Այդ տեղի քարերէն առաւ, իր գլուխին տակ դրաւ իբր սնար, այդ տեղը պառկեցաւ, 12 ու երազ մը տեսաւ: Ահա՛ սանդուխ մը դրուած էր երկրի վրայ, որուն գագաթը երկինք կը հասնէր. եւ ահա՛ Աստուծոյ հրեշտակները անոր վրայէն կ'ելլէին ու կ'իջնէին: 13 Եւ ահա՛ Տէրը անոր վրայ կայնեցաւ ու ըսաւ. «Ե՛ս եմ Եհովան, քու հօրդ՝ Աբրահամի Աստուածը, եւ Իսահակի Աստուածը: Այն երկիրը, որուն վրայ դուն կը պառկիս, քեզի ու քու զարմիդ պիտի տամ: 14 Քու զարմդ երկրի Բհողին չափ շատ պիտի ըլլայ, դէպի արեւմուտք եւ արեւելք, ու դէպի հիւսիս եւ հարաւ պիտի տարածուի, ու երկրագունդի բոլոր գերդաստանները քեզմո՛վ ու քո՛ւ զարմովդ պիտի օրհնուին: 15 Ահա՛ ես քեզի հետ եմ, եւ ամէն տեղ՝ ուր որ երթաս, քեզ պիտի պահեմ ու քեզ այս Գերկիրը պիտի վերադարձնեմ. որովհետեւ քեզ պիտի չթողում, մինչեւ որ քեզի ըսածս չընեմ»: 16 Յակոբ քունէն արթնցաւ ու ըսաւ. «Ի՛րապէս Տէրը այստեղ է, բայց ես չէի գիտեր»: 17 Ուստի վախցաւ եւ ըսաւ. «Ի՛նչ ահաւոր է այս տեղը. այս ուրիշ բան չէ՛՝ այլ միայն Աստուծոյ տունը. այս է երկինքի դուռը»: 18 Յակոբ առտուն՝ կանուխ ելաւ, իբր սնար իր գլուխին տակ դրած քարը առաւ, զայն իբր արծան կանգնեցուց ու անոր գագաթին վրայ իւղ թափեց, 19 եւ այդ տեղին անունը ԲԵԹԷԼ կոչեց. բայց առաջ այդ քաղաքին անունը Լուզ էր: 20 Յակոբ ուխտ ըրաւ՝ ըսելով. «Եթէ Աստուած ինձի հետ ըլլայ, այս գացած ճամբայիս մէջ զիս պահէ, ինձի ուտելու հաց ու հագնելու հագուստ տայ, 21 եւ իմ հօրս տունը խաղաղութեամբ վերադառնամ, Տէ՛րը ինձի Աստուած պիտի ըլլայ. 22 ու այս քարը, որ ես իբր արծան կանգնեցուցի, Աստուծոյ տո՛ւնը պիտի ըլլայ, եւ այն բոլորէն որ ինձի պիտի տաս՝ քեզի տասանորդ պիտի տամ»:

ՅԱԿՈՒ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ԼԱԲԱՆԻ ՏՈՒՆԸ

29

Յակոբ Մմեկնեցաւ եւ Բարեւելքցիներուն երկիրը գնաց: 2 Նայեցաւ, ու ահա՛ դաշտին մէջ հոր մը կար, եւ ահա՛ հոն՝ անոր քով ոչխարներու երեք հօտ պառկած էր, քանի որ այդ հորէն կը խմցնէին հօտերուն, ու հորին բացուածքը մեծ քար մը կար: 3 Բոլոր հօտերը հոն կը հաւաքուէին. հովիւները հորին բացուածքէն քարը մէկդի կը գլորէին, ոչխարներուն կը խմցնէին, ապա քարը դարձեալ իր տեղը՝ հորին բացուածքը կը դնէին: 4 Յակոբ անոնց ըսաւ. «Եղբայրներս, ուրկէ՞ք էք դուք»: Անոնք ըսին. «Մենք Խառանէն ենք»: 5 Անոնց

^ա Եբր.՝ աչքերուն գէշ
^բ Կամ՝ փոշիին
^գ Եբր.՝ հողը
^դ Այսինքն՝ Աստուծոյ տունը
^ա Եբր.՝ ոտքերը վերցուց
^բ Եբր.՝ արեւելքի որդիներուն

ըսաւ. «Նաքովրի որդին՝ Լաբանը կը ճանչնա՞ք»։ Անոնք ըսին. «Կը ճանչնանք»։ **6** Անոնց ըսաւ. «Ողջ առո՞ղջ է»։ Անոնք ըսին. «Ողջ է, եւ ահա՛ անոր աղջիկը՝ Ռաքէլ ոչխարներուն հետ կու գայ»։ **7** Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ տակաւին ֆիրիկուն ըլլալու շատ ժամանակ կայ՝, ու խաշինքին հաւաքուելու ատենը չէ. խմցուցէ՛ք ոչխարներուն, եւ գացէ՛ք արածեցէ՛ք»։ **8** Անոնք ըսին. «Մենք չենք կրնար, մինչեւ որ բոլոր հօտերը չհաւաքուին. **երբ** հորին բացուածքի քարը **մէկդի** գլորեն, այն ատեն ոչխարներուն կը խմցնենք»։ **9** Երբ տակաւին անոնց հետ կը խօսէր, Ռաքէլ իր հօր ոչխարներուն հետ եկաւ, որովհետեւ ինք էր անոնց հովիւը։ **10** Երբ Յակոբ տեսաւ իր մօրեղբօր՝ Լաբանի աղջիկը՝ Ռաքէլը, նաեւ իր մօրեղբօր՝ Լաբանի ոչխարները, Յակոբ մօտեցաւ, քարը հորին բացուածքէն գլորեց, ու իր մօրեղբօր՝ Լաբանի ոչխարներուն խմցուց։ **11** Եւ Յակոբ համբուրեց Ռաքէլը, ու ձայնը բարձրացնելով լացաւ։ **12** Յակոբ Ռաքէլի իմացուց թէ ինք անոր հօր Դագգականը եւ Ռեբեկայի որդին է. ան ալ վազեց ու իր հօր պատմեց։ **13** Երբ Լաբան լսեց իր քրոջ որդիին՝ Յակոբի մասին, վազեց զայն դիմաւորելու. զայն գրկեց ու համբուրեց, եւ իր տունը տարաւ. ան ալ Լաբանի պատմեց այս բոլոր բաները։ **14** Լաբան անոր ըսաւ. «Ի՞րապէս դուն իմ ոսկորս ու միսս ես»։ Եւ անոր հետ լման ամիս մը կեցաւ։

ՅԱԿՈԲ ԿԸ ԾԱՌԱՅԷ ԼԱԲԱՆԻ՝ ՌԱՔԷԼԻ ԵՒ ԼԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

15 Լաբան Յակոբի ըսաւ. «Դուն իմ եղբայրս ըլլալուդ համար՝ ինծի ձրի՞ պիտի ծառայես։ Իմացո՞ւր ինծի, ի՞նչ պիտի ըլլայ քու վարձքդ»։ **16** Լաբան երկու աղջիկ ունէր, մեծին անունը՝ Լիա էր, ու պգտիկին անունը՝ Ռաքէլ։ **17** Լիայի աչքերը փափուկ էին, բայց Ռաքէլ՝ գեղեցիկ կազմ ու գեղեցիկ տեսք ունէր։ **18** Յակոբ Ռաքէլը սիրեց եւ ըսաւ. «Քու պգտիկ աղջիկդ՝ Ռաքէլի համար եօթը տարի քեզի կը ծառայեմ»։ **19** Լաբան ըսաւ. «Ջայն քեզի՛ տալը՝ ուրիշ մարդու մը տալէն լաւ է. բնակէ՛ ինծի հետ»։ **20** Յակոբ Ռաքէլի համար եօթը տարի ծառայեց, ու զայն սիրելուն պատճառով՝ իրեն քանի մը օրուան չափ Եթուեցաւ։

21 Եւ Յակոբ Լաբանի ըսաւ. «Իմ կի՞նս տուր, քանի օրերս լրացած են, որպէսզի անոր մտնեմ»։ **22** Լաբան **այդ** տեղին բոլոր մարդիկը հաւաքեց ու խնճոյք սարքեց։ **23** Սակայն իրիկունը իր աղջիկը՝ Լիան առաւ եւ անոր բերաւ. ան ալ անոր մտաւ։ **24** Լաբան իր ստրկուհին՝ Զեղփան իբր ստրկուհի տուաւ իր աղջիկին՝ Լիայի։ **25** Առտուն՝ ահա՛ անկա Լիան էր։ **Յակոբ** Լաբանի ըսաւ. «Ի՞նչ է այս ինծի ըրածդ. ես քեզի Ռաքէլի համար չծառայեցի՞. ուստի ինչո՞ւ գիս խաբեցիր»։ **26** Լաբան ըսաւ. «Մեր երկրին մէջ այսպիսի բան չ'ըլլար՝ կրտսերը անդրանիկէն առաջ տալ։ **27** Լրացո՞ւր ասոր **հարսանիքին** շաբաթը, ու զայն ալ քեզի պիտի տանք այն ծառայութեան համար՝ որ դարձեալ իմ քովս պիտի ընես ուրիշ եօթը տարի»։ **28** Յակոբ այնպէս ըրաւ, **Լիայի** շաբաթը լրացուց, եւ **Լաբան** իր աղջիկը՝ Ռաքէլը անոր տուաւ իբր կին։ **29** Լաբան իր Բաղղա ստրկուհին իր աղջիկին՝ Ռաքէլի տուաւ իբր ստրկուհի։ **30** **Յակոբ** Ռաքէլի ալ մտաւ, ու Ռաքէլը Լիայէն աւելի սիրեց. եւ դարձեալ ուրիշ եօթը տարի ծառայեց **Լաբանի**։

ՅԱԿՈԲԻ ԶԱԻԱԿՆԵՐ ԿԸ ԾՆԻՆ

⁴ **Երբ.**՝ օրը մեծ է

⁷ **Երբ.**՝ եղբայրը

⁶ **Երբ.**՝ աչքերուն եղաւ

31 Երբ Տէրը տեսաւ Լիայի ատելի ըլլալը, անոր արգանդը բացաւ. բայց Ռաքէլ ամուսնէր: **32** Լիա յղացաւ ու որդի մը ծնաւ, եւ անոր անունը ^ԳՌուբէն կոչեց, քանի որ ըսաւ. «Անպատճառ Տէրը իմ տառապանքս տեսաւ. հիմա անշուշտ ամուսինս զիս պիտի սիրէ»:

33 Դարձեալ յղացաւ ու որդի մը ծնաւ, եւ ըսաւ. «Որովհետեւ Տէրը իմ ատելի ըլլալս լսեց, ատոր համար ինձի այս **որդի**ն ալ տուաւ»:

Անոր անունը ^ԷՇմաւոն կոչեց: **34** Դարձեալ յղացաւ ու որդի մը ծնաւ, եւ ըսաւ. «**Հիմա**՝ այս անգամ՝ ամուսինս ինձի պիտի յարի, քանի որ երեք որդի ծնայ իրեն»:

Ատոր համար անոր անունը ^ԸՂեւի կոչեց: **35** Դարձեալ յղացաւ ու որդի մը ծնաւ, եւ ըսաւ. «Այս անգամ շնորհակալ պիտի ըլլամ Տէրոջմէն»:

Ատոր համար անոր անունը ^ՔՅուդա կոչեց, ու ծնանելէ դադրեցաւ:

30

Ռաքէլ տեսաւ թէ ինք Յակոբի **զաւակներ** չծնաւ: Ուստի Ռաքէլ իր քրոջ նախանձեցաւ ու Յակոբի ըսաւ. «Ինձի որդիներ տուր, թէ ոչ՝ կը մեռնիմ»:

2 Յակոբի բարկութիւնը բորբոքեցաւ Ռաքէլի դէմ, եւ ըսաւ. «Միթէ ես Աստուծոյ տե՞ղն եմ, որ ^Մարգանդի պտուղը մերժեց քեզի **տալ**»:

3 Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ իմ աղախինս՝ Բաղդա, անո՛ր մտիր. ան իմ ծուկերուս վրայ պիտի ծնանի, ու ես ալ ^Բանկէ՛ որդի պիտի ստանամ՝»:

4 Իր Բաղդա ստրկուհին անոր տուաւ իբր կին, եւ Յակոբ անոր մտաւ: **5** Բաղդա յղացաւ ու Յակոբի որդի մը ծնաւ: **6** Ռաքէլ ըսաւ. «Աստուած դատս պաշտպանեց. իմ ձայնս ալ լսեց եւ ինձի որդի մը տուաւ»:

Ատոր համար անոր անունը ^ԳԴան կոչեց: **7** Ռաքէլի ստրկուհին՝ Բաղդա դարձեալ յղացաւ ու Յակոբի երկրորդ որդի մը ծնաւ: **8** Ռաքէլ ըսաւ. «Իմ քրոջս հետ ^Դհօր ըմբշամարտութեամբ մարտնչեցայ եւ յաղթեցի»:

Ուստի անոր անունը ^ԵՆեփթաղիմ կոչեց:

9 Երբ Լիա տեսաւ թէ ինք ծնանելէ դադրեցաւ, իր ստրկուհին՝ Զեղփան առաւ, ու զայն Յակոբի տուաւ՝ իբր կին: **10** Լիայի ստրկուհին՝ Զեղփա Յակոբի որդի մը ծնաւ: **11** Լիա ըսաւ. «Բախտս յաջողեցաւ», եւ անոր անունը ^ԳԳադ կոչեց: **12** Լիայի ստրկուհին՝ Զեղփա երկրորդ որդի մը ծնաւ Յակոբի: **13** Լիա ըսաւ. «Երանելի՛ եմ, քանի որ աղջիկները երանելի պիտի կոչեն զիս».

ու անոր անունը ^ԷԱսեր կոչեց:

^Գ Այսինքն՝ տեսէ՛ք, որդի մը

^Է Այսինքն՝ լսելը

^Ը Այսինքն՝ միացում

^Ք Այսինքն՝ գոհութիւն

^Մ Եբր.՝ փորի

^Բ Եբր.՝ անո՛վ **տուն** պիտի կառուցանեմ

^Գ Այսինքն՝ դատող

^Դ Եբր.՝ Աստուծոյ

^Ե Այսինքն՝ ըմբշամարտութիւնս

^Զ Այսինքն՝ բախտ

^Է Այսինքն՝ երանելի

14 Ռուբէն գնաց ցորենի հունձքի օրերը, արտին մէջ մանրագորներ գտաւ եւ իր մօր՝ Լիայի բերաւ: Ռաքէլ Լիայի ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, տո՛ւր ինձի որդիիդ մանրագորներէն»: 15 Ան ալ անոր ըսաւ. «Իմ ամուսինս առնելդ քի՞չ բաց է, որ որդիիս մանրագորներն ալ պիտի առնես»: Ռաքէլ ըսաւ. «Ուստի՝ որդիիդ մանրագորներուն համար՝ այս գիշեր քեզի հետ պիտի պառկի»: 16 Իրիկունը, երբ Յակոբ դաշտէն կու գար, Լիա դուրս ելաւ՝ զայն դիմաւորելու, եւ ըսաւ. «Ինձի՛ պիտի մտնես, քանի որ ի՛րապէս վարձեցի քեզ՝ իմ որդիիս մանրագորներով»: Այդ գիշերը անոր հետ պառկեցաւ: 17 Աստուած Լիայի մտիկ ըրաւ. ան ալ յղացաւ եւ Յակոբի հինգերորդ որդի մը ծնաւ: 18 Լիա ըսաւ. «Աստուած թգիս վարձատրեց՝, որովհետեւ ստրկուհիս իմ ամուսինիս տուի»: ու անոր անունը Պիսաքար կոչեց: 19 Լիա դարձեալ յղացաւ եւ Յակոբի վեցերորդ որդի մը ծնաւ: 20 Լիա ըսաւ. «Աստուած ինձի լաւ պարգեւ մը շնորհեց. այս անգամ ամուսինս ինձի հետ պիտի բնակի, որովհետեւ իրեն վեց որդի ծնայ»: ու անոր անունը Չաբուղոն կոչեց: 21 Անկէ ետք աղջիկ մը ծնաւ, եւ անոր անունը Ինիմա կոչեց:

22 Աստուած յիշեց Ռաքէլը. Աստուած անոր մտիկ ըրաւ ու անոր արգանդը բացաւ. 23 ուստի յղացաւ եւ որդի մը ծնաւ, ու ըսաւ. «Աստուած իմ նախատիքս Վերցուց»: 24 Անոր անունը Յովսէփ կոչեց եւ ըսաւ. «Տէրը ինձի ուրիշ որդի մըն ալ պիտի աւելցնէ»:

ՅԱԿՈԲ ԿԸ ՍԱԿԱՐԿԷ ԼԱԲԱՆԻ ՇԵՏ

25 Երբ Ռաքէլ Յովսէփը ծնաւ, Յակոբ Լաբանի ըսաւ. «Ուղարկէ՛ զիս՝ որ իմ տեղս ու երկիրս երթամ: 26 Տո՛ւր ինձի իմ կիներս՝ որոնց համար քեզի ծառայեցի, եւ զաւակներս, որպէսզի երթամ. քանի որ քեզի ըրած ծառայութիւնս դո՛ւն գիտես»: 27 Լաբան անոր ըսաւ. «Եթէ քու անոջելոջ շնորհք գտայ, կ'աղերսե՛մ, կեցի՛ր. քանի՛ նկատեցի թէ Տէրը քու պատճառովդ զիս օրհնեց»: 28 Եւ ըսաւ. «Իմացո՛ւր ինձի քու վարձքդ, ու պիտի վճարեմ»: 29 Ան ալ անոր ըսաւ. «Դուն գիտես թէ ի՛նչպէս ծառայեցի քեզի, եւ քու խաշիներդ ի՛նչպէս էր իմ քովս. 30 որովհետեւ իմ գալէս առաջ քիչ էր քու ունեցածդ, ու յոյժ շատցաւ եւ Տէրը քեզ օրհնեց իմ գալովս: Հիմա ես ալ ի՛մ տանս համար ե՞րբ պիտի աշխատիմ»: 31 Ան ալ ըսաւ. «Քեզի ի՞նչ տամ»: Յակոբ ըսաւ. «Ինձի ոչի՛նչ տուր: Եթէ սա՛ բանը ինձի ընես, դարձեալ քու հօտերդ կ'արածեմ ու կը պահեմ: 32 Այսօր քու բոլոր հօտերուդ մէջէն անցնիմ, անկէ բոլոր պիսակաւոր ու խայտաբղէտ ոչխարները, բոլոր սեւ ոչխարները, եւ խայտաբղէտ ու պիսակաւոր այծերը գատեմ. իմ վարձքս անո՛նք ըլլան: 33 Եւ իմ

---

² Երբ.՝ ինձի վարձքս տուաւ
³ Այսինքն՝ վարձք
⁴ Այսինքն՝ բնակութիւն
⁵ Այսինքն՝ դատաստան
⁶ Երբ.՝ հաւաքեց
⁷ Այսինքն՝ պիտի աւելցնէ
⁸ Երբ.՝ աչքերուդ
⁹ Երբ.՝ հմայեցի

արդարութիւնս քու առջեւ **սապէս** պիտի ⁶յայտնուի ձասկէ ետք⁶, երբ վարձքս ստուգես: Իմ քովս **գտնուող** ամէն պիսակաւոր ու խայտաբղէտ չեղող այծ, եւ սեւ չեղող ոչխար՝ **թող** գողցուած սեպուի»: **34** Լաբան ըսաւ. «Քու ըսածիդ համաձայն թող ըլլայ»: **35** Եւ այդ օրը ⁷զատեց բոլորախայտ ու խայտաբղէտ նոխազները, բոլոր պիսակաւոր եւ խայտաբղէտ այծերը, ամէն ճերմակ ունեցողը, ու բոլոր սեւ ոչխարները, եւ իր որդիներուն ձեռքը տուաւ. **36** ու երեք օրուան ճամբայի միջոց մը դրաւ իր եւ Յակոբի միջեւ: Յակոբ Լաբանի մնացեալ հօտերը կ'արածէր:

37 Յակոբ իրեն կաղամախիի, նշենիի ու սօսիի դալար ճպոտներ առաւ, եւ անոնց կեղեւները տեղ-տեղ հանեց, այնպէս որ ճպոտներուն մէջ եղած ճերմակը կ'երեւնար: **38** Իր կեղուած ճպոտները գուռերուն՝ **այսինքն**՝ ջրարբներուն մէջ դրաւ, խմելու եկող հօտերուն առջեւ. որպէսզի ոչխարները տաքնան, երբ խմելու գան: **39** Ոչխարները ճպոտներուն առջեւ կը տաքնային, ու բոլորախայտ, պիսակաւոր եւ խայտաբղէտ ⁸գառներ կը ծնանէին: **40** Յակոբ կը զատէր գառները, ու հօտերուն երեսը կը ⁹դարձնէր դէպի Լաբանի հօտերուն մէջ եղած բոլորախայտ եւ բոլոր սեւ **ոչխարներուն**. իր հօտերը գատ դրաւ, ու գանոնք Լաբանի ոչխարներուն քով չդրաւ: **41** Երբ գօրաւոր ոչխարները կը տաքնային, Յակոբ **այդ** ճպոտները ոչխարներուն աջքերուն առջեւ՝ գուռերուն մէջ կը դնէր, որպէսզի ճպոտներուն առջեւ տաքնան. **42** բայց թալկացած ոչխարներուն **համար** չէր դնէր: Այսպէս՝ թալկացածները Լաբանի, ու գօրաւորները՝ Յակոբի կ'ըլլային: **43** Եւ մարդը չափազանց բարգաւաճեցաւ, ու շատ ոչխարներ, ստրկուհիներ եւ ստրուկներ, ուղտեր ու էջեր ունեցաւ:

ՅԱԿՈԲ ԿԸ ՓԱԽՉԻ ԼԱԲԱՆԷՆ

31

Յակոբ լսեց Լաբանի որդիներուն խօսածները, որոնք կ'ըսէին. «Յակոբ մեր հօր ամբողջ ունեցածը առաւ, ու այս ամբողջ փառքը մեր հօր ¹⁰ստացուածքէն վաստկեցաւ»: **2** Յակոբ Լաբանի երեսին նայեցաւ, եւ ահա՛ իրեն **հանդէպ** ¹¹բառաջուան պէս չէր: **3** Տէրը Յակոբի ըսաւ. «Վերադարձի՛ր հայրերուդ երկիրը եւ ազգականներուդ, ու ես քեզի հետ պիտի ըլլամ»:

4 Յակոբ **մէկը** դրկեց, Ռաքէլն ու Լիան դաշտը՝ իր ոչխարներուն քով կանչել տուաւ, **5** եւ անոնց ըսաւ. «Ես կը տեսնեմ թէ ձեր հօր երեսը առաջուան պէս չէ ինծի **հանդէպ**. բայց իմ հօրս Աստուածը ինծի հետ եղաւ: **6** Դուք գիտէ՛ք թէ իմ ամբողջ ոյժովս ձեր հօր

⁶ Եբր.՝ պատասխանուի

⁸ Եբր.՝ վաղը

⁷ Եբր.՝ վերցուց

⁶ Եբր.՝ ջուրի ջրարբներուն

⁸ Եբր.՝ ոչխարներ

⁹ Եբր.՝ դնէր

¹⁰ Եբր.՝ ունեցածէն

¹¹ Եբր.՝ երէկուան ու նախորդ օրուան

ծառայեցի. **7** իսկ ձեր հայրը զիս խաբեց, եւ վարձքս տա՛ւր անգամ փոխեց. բայց Աստուած իրեն չթողատրեց՝ որ ինծի չարիք ընէ: **8 Որովհետեւ** եթէ ան սա՛ ըսէր. «Զու վարձքդ պիսակաւորները պիտի ըլլան», բոլոր ոչխարները պիսակաւոր կը ծնանէին, ու եթէ սա՛ ըսէր. «Զու վարձքդ բոլորախայտները պիտի ըլլան», բոլոր ոչխարները բոլորախայտ կը ծնանէին: **9** Ա՛յսպէս՝ Աստուած ձեր հօր խաշինքը կորզեց եւ ինծի տուաւ: **10** Ոչխարներուն տաքցած ատենը՝ աչքերս վերցուցի ու երագի մէջ տեսայ, եւ ահա՛ ոչխարներուն հետ զուգաւորող նոխազներն **ու խոյերը՝** բոլորն ալ բոլորախայտ, պիսակաւոր եւ գորշախայտ էին: **11** Աստուծոյ հրեշտակը երագի մէջ ինծի ըսաւ. «Յակոբ՞, ու ես ըսի. «Ահա՛ **հոս** եմ: **12** Եւ ըսաւ. «Այժմ՝ աչքերդ վերցո՛ւր, ու նայէ՛ ոչխարներուն հետ զուգաւորող նոխազներուն. բոլորը բոլորախայտ, պիսակաւոր եւ գորշախայտ են, քանի որ Լաբանի բոլոր քեզի ըրածները տեսայ: **13** Ե՛ս եմ Բեթէլի Աստուածը, ուր արձան օծեցիր ու հոն ինծի ուխտ ըրիր: Հիմա կանգնէ՛, գնա՛ այս երկրէն եւ ազգականներուդ երկիրը վերադարձիր»:

14 Ռաբէլ ու Լիա անոր պատասխանեցին. «Տակաւին մեր հօր տունը՝ մեզի համար բաժին եւ ժառանգութիւն կա՞յ: **15** Մենք օտարազգիներ չսեպուեցա՞նք անոր, քանի որ մեզ ծախեց ու մեր դրամն ալ **ամբողջովին** կերաւ: **16** Որովհետեւ ամբողջ հարստութիւնը՝ որ Աստուած մեր հօրմէն կորզեց, մե՛րն է եւ մեր որդիներո՛ւնն է. ու հիմա՛ ի՛նչ որ Աստուած քեզի ըսաւ, ըրէ՛»:

17 Ուստի Յակոբ կանգնեցաւ, իր որդիներն ու կիները ուղտերու վրայ հեծցուց, **18** եւ իր ամբողջ խաշինքն ու իր ամբողջ ինչքը՝ որ վաստկած էր – իր ստացած խաշինքը՝ որ վաստկած էր Միջագետքի մէջ – տարաւ դէպի Զանանի երկիրը, իր հօր՝ Իսահակի երթալու համար: **19** Լաբան իր ոչխարները խուզելու գացած էր, եւ Ռաբէլ իր հօր «ընտանեկան կուռքերը» գողցաւ: **20** Յակոբ ասորի «Լաբանէն գաղտնի փախաւ», քանի իր փախչիլը չիմացուց անոր: **21** Ա՛յսպէս՝ ան իր ամբողջ ունեցածով փախաւ. կանգնեցաւ, **Եփրատ** գետէն անցաւ, եւ իր երեսը դէպի Գաղաադ լեռը ուղղեց:

22 Երրորդ օրը՝ Յակոբի փախչիլը Լաբանի պատմուեցաւ: **23** Ուստի ինք՝ իր եղբայրները հետը առնելով՝ զայն հետապնդեց եօթը օրուան ճամբայ, ու անոր **եսեւէն** հասաւ Գաղաադ լեռը: **24** Գիշերը՝ երագի մէջ՝ Աստուած ասորի Լաբանի եկաւ, եւ անոր ըսաւ. «Զգուշացի՛ր՝ որ Յակոբի լաւ կամ գէշ չխօսիս»: **25** Յետոյ Լաբան հասաւ Յակոբի: Յակոբ իր վրանը լեռը լարած էր. Լաբան ալ իր եղբայրներուն հետ Գաղաադ լեռը լարեց **իր վրանը:**

26 Լաբան Յակոբի ըսաւ. «Ի՞նչ է այս ըրածդ, որ «ինձմէ գաղտնի փախար», եւ իմ աղջիկներս՝ սուրով առնուած գերիներու պէս վարեցիր: **27** Ինչո՞ւ փախչիլդ գաղտնի պահեցիր եւ ինձմէ՛ «փախար առանց ինծի իմացնելու, որ քեզ ուրախութեամբ, երգերով, թմբուկներով եւ քնարներով ուղարկէի: **28** Չձգեցիր ինծի՝ որ որդիներս ու աղջիկներս համբուրէի. հիմա այս բանը անմտութեամբ ըրիր: **29** Ձեզի չարիք ընելու զօրութիւնը ունիմ ձեռքիս մէջ. բայց ձեր հօր Աստուածը՝ երէկ գիշեր ինծի խօսեցաւ՝ ըսելով.

⁶ Եբբ.՝ թերափիմները

⁷ Եբբ.՝ Լաբանի սիրտը գողցաւ

⁸ Եբբ.՝ գարկած

⁹ Եբբ.՝ սիրտս գողցար

¹⁰ Եբբ.՝ գողցուեցար

“Զգուշացի՛ր՝ որ Յակոբի լաւ կամ գէշ չխօսիս[□]: **30** Հիմա որ գացեր ես՝ քու հօրդ տունը շատ կարօտցած ըլլալուդ համար, ինչո՞ւ իմ աստուածներս գողցած ես»։ **31** Յակոբ Լաբանի պատասխանեց. «**Գաղտնի երթալուս պատճառը այն էր՝** որ վախցայ, քանի որ ըսի. “Թերեւս քու աղջիկներդ ինձմէ առեւանգես[□]: **32** **Բայց** քու աստուածներդ որո՛ւն քով որ գտնես, աճիկա թող ողջ չմնայ։ Մեր եղբայրներուն առջեւ ճանչցի՛ր ինչ որ քուկդ է իմ քովս, եւ ա՛ռ»։ քանի Յակոբ չէր գիտեր թէ Ռաբէլ զանոնք գողցեր էր։ **33** Լաբան մտաւ Յակոբի վրանը, Լիայի վրանը, ու երկու աղախիկներուն վրանը, բայց չգտաւ. յետոյ Լիայի վրանէն ելաւ եւ Ռաբէլի վրանը մտաւ։ **34** Ռաբէլ առաւ ընտանեկան կուռքերը, զանոնք ուղտի պատատին մէջ դրաւ, ու վրան նստաւ։ Լաբան ամբողջ վրանը զննեց, բայց չգտաւ։ **35** Ան ալ իր հօր ըսաւ. «Իմ տիրոջս աչքերուն ծանր չերեւնայ՝ որ քու առջեւ չեմ կրնար ոտքի ելլել, քանի որ կիներու սովորութեան մէջ եմ»։ Այսպէս խուզարկեց, բայց ընտանեկան կուռքերը չգտաւ։

36 Յակոբ բորբոքեցաւ, եւ Լաբանի հետ կը վիճէր։ Յակոբ Լաբանի պատասխանեց. «Ի՞նչ է յանցանքս, ի՞նչ է մեղքս, որ խանդով գիս հալածեցիր։ **37** Զանի իմ բոլոր առարկաներս խառնեցիր, քու տանդ բոլոր առարկաներէն ի՛նչ որ գտար՝ հո՛ս դիր, իմ եղբայրներուս ու քու եղբայրներուդ առջեւ, որպէսզի երկուքիս միջեւ վճիռ տան։ **38** Լման քսան տարի է որ քեզի հետ եմ. մաքիներդ եւ այծերդ չվիժեցան, ու հօտիդ խոյերը չկերայ։ **39** **Գազաններէն** բզբտուածը չբերի քեզի, վնասը ե՛ս կը կրէի. ցերեկը գողցուածը եւ գիշերը գողցուածը ի՛մ ձեռքէս կը պահանջէիր։ **40** **Ա՛յսպէս էի.** ցերեկը՝^բտաքութիւնը գիս կը սպառէր, ու գիշերը՝ սառնամանիքը. աչքերէս քունս կը փախչէր։ **41** Ա՛յսպէս եղայ քսան տարի՝ քու տանդ մէջ. երկու աղջիկներուդ համար՝ տասնչորս տարի ծառայեցի քեզի, իսկ ոչխարներուդ համար՝ վեց տարի **ծառայեցի**. եւ վարձքս տա՛սը անգամ փոխեցիր։ **42** Եթէ իմ հօրս Աստուածը, Աբրահամի Աստուածն ու Իսահակի Երկիւղը ինձի հետ չըլլար, ի՛րապէս գիս հիմա պարապ **ձեռքով** կ’ուղարկէիր։ Աստուած իմ տառապանքս եւ ձեռքիս յոգնութիւնը տեսաւ, ու երէկ գիշեր **քեզ** կշտամբեց»։

ՀԱՍՏԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱԿՈԲԻ ԵՒ ԼԱԲԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

43 Լաբան Յակոբի պատասխանեց. «Այս աղջիկները ի՛մ աղջիկներս են, այս որդիները ի՛մ որդիներս են, այս ոչխարները ի՛մ ոչխարներս են, եւ ամէն ինչ որ կը տեսնես՝ ի՛մս են։ Ի՞նչ ընեմ այսօր՝ այս աղջիկներուս, կամ իրենց ծնած որդիներուն։ **44** Ուստի հիմա եկո՛ւր, ես ու դուն ուկտ մը կնքենք, որ իմ եւ քու միջեւ վկայութեան համար ըլլայ»։ **45** Յակոբ քար մը առաւ, ու զայն իբր արծան կանգնեցուց։ **46** Յակոբ իր եղբայրներուն ըսաւ. «Քարեր՝ ժողվեցէք»։ Անոնք ալ քարեր առին եւ կուտակեցին, ու հոն՝ կոյտին վրայ՝ **հաց** կերան։

47 Լաբան զայն ^բԵկար-Սահատութա կոչեց, բայց Յակոբ զայն ^ժԳաղաադ կոչեց։ **48** Լաբան ըսաւ. «Այս կոյտը իմ ու քու միջեւ վկայ մըն է այսօր»։ ատոր համար անոր անունը Գաղաադ կոչուեցաւ։ **49** ^ԻՄասփա ալ **կոչուեցաւ**, քանի որ ըսաւ. «Երբ իրարմէ

^բ Երբ.՝ չորութիւնը

^բ Այսինքն՝ վկայութեան կոյտ (քաղդէարէն)

^ժ Այսինքն՝ վկայութեան կոյտ (եբրայերէն)

^Ի Այսինքն՝ դիտանոց

‘գատուած ըլլանք՝ Տէ՛րը թող հսկէ՝՝ իմ ու քու միջեւ: 50 Եթէ աղջիկներս տառապեցնես, կամ եթէ աղջիկներէս գատ ուրիշ կիներ առնես, մեզի հետ ո՛չ մէկ մարդ կայ, բայց ահա՛ իմ ու քու միջեւ Աստուած վկայ է»: 51 Նաեւ Լաբան Յակոբի ըսաւ. «Ահա՛ այս կոյտը, եւ ահա՛ իմ ու քու միջեւ իմ կանգնեցուցած արծանս: 52 Այս կոյտը վկայ ըլլայ, եւ այս արծանը վկայ ըլլայ, որ այս կոյտէն պիտի չանցնիմ քեզի գալու, ու դուն այս կոյտէն եւ այս արծանէն պիտի չանցնիս ինծի գալու, չարիք ընելու համար: 53 Աբրահամի Աստուածը ու Նաքովրի Աստուածը, անոնց հօր Աստուածը թող դատէ մեր միջեւ»: Յակոբ իր հօր՝ Իսահակի Երկիւղով երդում ըրաւ:

54 Յակոբ զոհեր մատուցանեց լեռան վրայ, եւ իր եղբայրները հաց ուտելու հրաւիրեց. հաց կերան ու լեռը գիշերեցին: 55 Լաբան առտուն՝ կանուխ ելաւ, իր որդիները եւ իր աղջիկները համբուրեց, ու օրհնեց զանոնք: Ապա Լաբան գնաց եւ իր տեղը վերադարձաւ:

ՅԱԿՈԲ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ ԵՍԱԻ ԶԱՆԴԻՊԵԼՈՒ

32

Յակոբ իր ճամբան գնաց, ու Աստուծոյ հրեշտակները անոր հանդիպեցան: 2 Երբ Յակոբ զանոնք տեսաւ՝ ըսաւ. «Ասիկա Աստուծոյ բանակն է», եւ այդ տեղին անունը՝ Մանայիմ կոչեց:

3 Յակոբ իր առջեւէն պատգամաւորներ ղրկեց իր եղբօր Եսաւի՝ դէպի Սէիրի երկիրը, Եդովմի դաշտավայրը, 4 եւ անոնց պատուիրեց. «Իմ տիրոջս՝ Եսաւի սա՛ ըսէք. “Զու ծառայ Յակոբ սա՛ կ’ըսէ. “Լաբանի քով պանդխտացայ ու մինչեւ հիմա հոն կեցայ: 5 Ես ունիմ եզներ, էշեր, ոչխարներ, ստրուկներ եւ ստրկուհիներ, ու ղրկեցի իմ տիրոջս իմացնելու, որպէսզի քու առջեւ շնորհք գտնեմ”»: 6 Պատգամաւորները վերադարձան Յակոբի եւ ըսին. «Զու եղբօրդ Եսաւի գացինք, ան ալ չորս հարիւր մարդով կու գայ քեզ դիմաւորելու»:

7 Յակոբ չափազանց վախցաւ ու տագնապեցաւ: Իրեն հետ եղող ժողովուրդը, ոչխարները, արջառները եւ ուղտերը երկու խումբի բաժնեց, 8 ու ըսաւ. «Եթէ Եսաւ մէկ խումբին հասնի եւ զայն զարնէ, մնացեալ խումբը կ’ազատի»: 9 Ու Յակոբ ըսաւ. «Ո՛վ իմ հօրս՝ Աբրահամի Աստուածը, եւ իմ հօրս՝ Իսահակի Աստուածը, Տէ՛ր, որ ըսիր ինծի. “Վերադարձի՛ր երկիրդ ու ազգականներուդ, եւ քեզի բարիք պիտի ընեմ”»: 10 Բարձանի չեմ՝ այն բոլոր կարեկցութիւններուն եւ ամբողջ ճշմարտութեան, որոնցմով դուն ծառայիդ հետ վարուեցար. քանի որ իմ գաւազանովս անցայ այս Յորդանանէն, ու հիմա երկու խումբի տէր եղայ: 11 Կ’աղերսեմ, ազատէ՛ զիս եղբօրս՝ Եսաւի ձեռքէն. որովհետեւ ես անկէ կը վախնամ, որ թերեւս գայ եւ զարնէ զիս, ու մայրը՝ որդիներով: 12 Դո՛ւն ըսիր թէ “անշո՛ւշտ քեզի բարիք պիտի ընեմ, եւ քու զարմդ ծովու աւազին չափ պիտի ընեմ, որ շատութենէն չի հաշուուիր”»:

13 Այդ գիշերը հոն իջեւանեցաւ, ու իր ձեռքը եղածէն ընծաներ պատրաստեց իր եղբօր՝ Եսաւի համար.– 14 երկու հարիւր այծ եւ քսան նոխազ, երկու հարիւր մաքի ու քսան խոյ, 15 երեսուն ծիծ տուող ուղտ՝ իրենց ձագերով, քառասուն կով եւ տասը ցուլ, քսան մատակ էշ ու տասը աւանակ: 16 Ամէն մէկ հօտը՝ զատ–զատ իր ծառաներուն ձեռքը յանձնեց, եւ

Ի Երբ.՝ ծածկուած ըլլանք՝ Տէ՛րը թող դիտէ
Մ Այսինքն՝ երկու բանակներ
Բ Երբ.՝ Ծատ պգտիկ եմ

իր ծառաներուն ըսաւ. «Առջե՛ս անցէք, ու Գօտերը իրարմէ քի՛չ մը հեռու թողուցէք՝»։ **17** Առջեւէն գացողին պատուիրեց. «Երբ եղբայրս՝ Եսաւ քեզի հանդիպի եւ քեզի հարցնէ. “Դուն որո՞ւնն ես, ո՞ւր կ’երթաս, ու այս առջեւդ եղողները որո՞ւնն են”, **18** ըսէ՛. “Զու ծառայիդ՝ Յակոբինն է. իմ տիրոջս՝ Եսաւի դրկած ընծան է, եւ ահա՛ ինք ալ մեր ետեւն է□»։ **19** Նոյնպէս երկրորդին, երրորդին ու հօտերուն բոլոր հետեւողներուն պատուիրեց. «Ա՛յս խօսքին համաձայն ըսէք Եսաւի՝ երբ գինք գտնէք, **20** նաեւ ըսէ՛ք. “Ահա՛ քու ծառայ՝ Յակոբ ալ մեր ետեւն է□»։ Արդարեւ ըսաւ. «Առջեւէս գացող ընծաներով գինք կը խաղաղեցնեմ, եւ անկէ ետք իր երեսը կը տեսնեմ. թերեւս Դգիս ընդունի՝»։ **21** Ա՛յսպէս՝ ընծաները անոր առջեւէն գացին, իսկ ինք այդ գիշերը **հոն** իջեւանեցաւ՝ բանակավայրին մէջ։ **22** Այդ գիշերը ելաւ, իր երկու կիները, իր երկու ստրկուհիներն ու իր տասնմէկ զաւակները առաւ, եւ Յաբոկի անցքէն անցաւ։ **23** Զանոնք առաւ ու վտակէն անցուց. իր **ամբողջ** ունեցածն ալ անցուց։

ՅԱԿՈԲ ԿԸ ԳՕՏԵՄԱՐՏԻ ՓԱՆՈՒԷԼԻ ՄԷՋ

24 Յակոբ մինակ մնաց, եւ մարդ մը կը գօտեմարտէր իրեն հետ՝ մինչեւ արշալոյսին ծագիլը։ **25** Երբ **մարդը** տեսաւ թէ անոր չյաղթեց, անոր գիստին ամուլաջիղին դպաւ, ու Յակոբի գիստին ամուլաջիղը Դխախտեցաւ՝ անոր հետ գօտեմարտած ատեն։ **26** Եւ անհկա ըսաւ. «Արձակէ՛ գիս, քանի որ արշալոյսը ծագեցաւ»։ **Յակոբ** ըսաւ. «Չեմ արձակեր քեզ՝ մինչեւ որ գիս չօրհնես»։ **27** Անհկա իրեն ըսաւ. «Ի՞նչ է անունդ»։ Ան ալ ըսաւ. «Յակոբ է»։ **28** Անհկա ըսաւ. «Ա՛լ քու անունդ Յակոբ է՛չկոչուի, հապա՛՜ Իսրայէլ. որովհետեւ Աստուծոյ հետ ու մարդոց հետ Գօտեմարտեցար, եւ յաղթեցիր»։ **29** Յակոբ հարցուց. «Կ’աղերսե՛մ, անո՛ւնդ իմացուր **ինձի**»։ Անհկա ըսաւ. «Ինչո՞ւ անունս կը հարցնես», եւ հոն օրհնեց գինք։ **30** Յակոբ **այդ** տեղին անունը Գփանուէլ կոչեց, քանի որ **ըսաւ**. «Աստուած երես առ երես տեսայ, բայց իմ անձս ողջ մնաց»։

31 Երբ Փանուէլէն անցաւ, արեւը անոր վրայ ծագեցաւ, ու իր գիստին վրայ կը կադար։ **32** Ատոր համար Իսրայէլի որդիները՝ գիստին վրայի Իթմրած ջիղը՝ չեն ուտեր մինչեւ այսօր, որովհետեւ Յակոբի գիստին Իթմրած ջիղին՝ դպաւ։

---

^Գ Եբբ.՝ միջոց դրէք հօտի եւ հօտի միջեւ
^Դ Եբբ.՝ երեսս բարձրացնէ
^Ե Եբբ.՝ ելլելը
^Զ Կամ՝ թմրեցաւ
^Է Եբբ.՝ չըսուի
^Ը Այսինքն՝ Աստուծոյ հետ մարտնչող
^Թ Եբբ.՝ իշխեցիր
^Ժ Այսինքն՝ Աստուծոյ երեսը
^Ի Կամ՝ ամուլաջիղը
^Լ Կամ՝ ամուլաջիղին

33

Յակոբ իր աչքերը վերցուց ու նայեցաւ, եւ ահա՛ Եսաւ կու գար, ու անոր հետ՝ չորս հարիւր մարդ: Ուստի **իր** զաւակները Լիայի, Ռաքէլի եւ երկու ստրկուհիներուն բաժնեց: **2** Ստրկուհիները առջեւը դրաւ՝ իրենց զաւակներով, Լիան իր զաւակներով՝ ետեւը, ու Ռաքէլը եւ Յովսէփը՝ **բոլորին** ետեւը: **3** Իսկ ինք անոնց առջեւ անցաւ, ու եօթը անգամ մինչեւ գետին **խոնարհելով** երկրպագեց՝ մինչեւ որ իր եղբօր մօտեցաւ: **4** Եսաւ վազեց զայն դիմաւորելու. զայն գրկեց, անոր վիզին վրայ ինկաւ, զայն համբուրեց, եւ լացին: **5** **Եսաւ** իր աչքերը վերցուց, կիներն ու զաւակները տեսաւ, եւ ըսաւ. «Ասոնք քու ի՞նչդ են»: Ան ալ ըսաւ. «Աստուծոյ քու ծառայիդ՝ պարգեւած զաւակներն են»: **6** Այն ատեն ստրկուհիներն ու անոնց զաւակները մօտեցան եւ երկրպագեցին: **7** Լիա ալ մօտեցաւ իր զաւակներով, ու երկրպագեցին: Յետոյ Յովսէփ եւ Ռաքէլ մօտեցան ու երկրպագեցին: **8** **Եսաւ** ըսաւ. «Ի՞նչ է այս ամբողջ խումբդ, որուն հանդիպեցայ»: **Յակոբ** ըսաւ. «Իմ տիրոջս Բառջեւ շնորհք գտնելու համար է»: **9** Եսաւ ըսաւ. «Ես շատ ունիմ, եղբայրս. քուկդ՝ քեզի՛ ըլլայ»: **10** Յակոբ ըսաւ. «Ո՛չ, կ'աղերսե՛մ: Եթէ այժմ առջեւդ շնորհք գտայ, իմ ձեռքէս ընդունէ՛ ընծաս. քանի որ քու երեսդ՝ Աստուծոյ երեսը տեսնելու պէս տեսայ, եւ ինծի հաճեցար: **11** Կ'աղերսե՛մ, ա՛ն քեզի բերուած Պնծաս. որովհետեւ Աստուած ողորմեցաւ ինծի, ու ես ամէն բան ունիմ»: Եւ ստիպեց զայն. ան ալ ընդունեց: **12** Ապա ըսաւ. «Մեկնի՛նք, երթա՛նք, ու ես քու առջեւդ կը քայլեմ»: **13** **Յակոբ** անոր ըսաւ. «Իմ տէրս գիտէ թէ զաւակները փափուկ են, եւ ինծի հետ եղող ոչխարներն ու արջառները կաթնտու են. եթէ մէ՛կ օր Դռնութեամբ վարեն զանոնք՝, բոլոր ոչխարները պիտի մեռնին: **14** Կ'աղերսե՛մ, իմ տէրս թող անցնի իր ծառային առջեւ. ու ես՝ կամաց-կամաց՝ երթամ, առջեւս եղող Պանասուններուն ոտքով եւ զաւակներուն ոտքով, մինչեւ որ տիրոջս՝ Սէիր հասնիմ»: **15** Եսաւ ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, ինծի հետ եղող ժողովուրդէն մաս մը քու քովդ ձգեմ»: Ան ալ ըսաւ. «Ի՞նչ պէտք կայ. թող շնորհք գտնեմ տիրոջս առջեւ»: **16** Այսպէս Եսաւ այդ օրը իր ճամբան վերադարձաւ՝ դէպի Սէիր:

17 Յակոբ Սոկքովթ մեկնեցաւ, ու իրեն տուն մը կառուցանեց, եւ իր խաշիմքին տաղաւարներ շինեց. ատոր համար այդ տեղին անունը՝ Սոկքովթ կոչուեցաւ:

18 Յակոբ՝ Միջագետքէն եկած ատեն՝ Սիւքեմացիներուն Սաղէմ քաղաքը հասաւ, որ Քանանի երկրին մէջ է, ու քաղաքին առջեւ բանակեցաւ: **19** Արտին բաժինը, ուր իր վրանը լարած էր, Սիւքեմի հօր՝ Եմովրի որդիներէն գնեց հարիւր կտոր Բարձաթի: **20** Եւ հոն

^ա Եբր.՝ ողորմած

^բ Եբր.՝ աչքերուն

^գ Եբր.՝ օրհնութիւնս

^դ Եբր.՝ ճնշուիմ

^ե Եբր.՝ տանիմ

^զ Եբր.՝ ստացուածքիմ

^է Այսինքն՝ տաղաւարներ

^ը Կամ՝ ոսկիի

գոհասեղան մը կանգնեցուց, ու անունը ^բԷլէլօհէ-Իսրայէլ^ւ կոչեց:

ԴԻՆԱ ԿԸ ԲՈՆԱԲԱՐՈՒԻ

34

Դինա, Լիայի Յակոբի ծնած աղջիկը, դուրս ելաւ՝ **այդ** երկրին աղջիկները տեսնելու: **2 Այդ** երկրին իշխանը՝ Խեւացի Եմովրի որդին Սիւքէմ, տեսաւ զայն, եւ առաւ ու պառկեցաւ անոր հետ, եւ լլկեց զայն: **3** Անոր անձը Յակոբի Դինա աղջիկին յարեցաւ. սիրեց երիտասարդուհին, ու երիտասարդուհին ^աքաղցրութեամբ խօսեցաւ: **4** Սիւքէմ իր հօր՝ Եմովրի ըսաւ. «Այս աղջիկը կի՛ն առ ինձի»: **5** Յակոբ լսեց թէ ան իր աղջիկը՝ Դինան պղծեց. բայց իր որդիները իր խաշիքին հետ դաշտն էին, եւ մինչեւ անոնց գալը՝ Յակոբ լռեց:

6 Սիւքէմի հայրը՝ Եմովր՝ Յակոբի գնաց, որպէսզի անոր հետ խօսի: **7** Յակոբի որդիները դաշտէն եկան՝ երբ լսեցին: Մարդիկը վշտացած ու շատ բորբոքած էին, քանի որ Յակոբի աղջիկին հետ պառկելով՝ **ան** Իսրայէլի մէջ անգգամութիւն գործած էր, որ այդպէս ըլլալու չէր: **8** Եմովր անոնց հետ խօսեցաւ՝ ըսելով. «Իմ Սիւքէմ որդիիս անձը ձեր աղջիկին սիրահարեցաւ. կ'աղերսեմ, զայն տուէ՛ք անոր իբր կին, **9** եւ մեզի խնամի՛ եղէք. ձեր աղջիկները մեզի՛ տուէք, մեր աղջիկները ձեզի՛ առէք, **10** ու մեզի՛ հետ բնակեցէք, եւ այս երկիրը ձե՛ր առջեւ պիտի ըլլայ. անոր մէջ բնակեցէ՛ք, առուտո՛ւր ըրէք, ու անոր մէջ կալուածներ ստացէք»: **11** Սիւքէմ աղջիկին հօր եւ անոր եղբայրներուն ըսաւ. «Թող շնորհք գտնեմ ձեր ^բառջեւ, ու ի՛նչ որ ինձի ըսէք՝ կու տամ: **12** Խնդրեցէ՛ք ինձմէ յոյժ շատ օժիտ եւ պարգեւ, ու պիտի տամ ի՛նչպէս որ ինձի ըսէք. միայն թէ երիտասարդուհին ինձի տուէք՝ իբր կին»: **13** Յակոբի որդիները խաբէութեամբ պատասխանեցին Սիւքէմի եւ անոր հօր՝ Եմովրի, (քանի որ ան իրենց Դինա քոյրը պղծած էր,) **14** ու անոնց ըսին. «Մենք այս բանը չենք կրնար ընել, **այսինքն** մեր քոյրը անթլփատ մարդու մը տալ, որովհետեւ ատիկա մեզի նախատինք է: **15** Միայն սա՛ պայմանով կը համաձայնինք ձեզի հետ, եթէ ձեզմէ ամէն արու թլփատուելով՝ մեզի պէս ըլլաք: **16** Այն ատեն մեր աղջիկները ձեզի կու տանք եւ ձեր աղջիկները մեզի կ'առնենք, ձեզի հետ կը բնակինք ու **ձեզի հետ** մէկ ժողովուրդ կ'ըլլանք: **17** Բայց եթէ մեզի մտիկ չընելով՝ չթլփատուիք, մենք մեր աղջիկը կ'առնենք եւ կ'երթանք: **18** Անոնց խօսքը Եմովրի ու Եմովրի որդիին՝ Սիւքէմի ^գհաճելի եղաւ: **19** **Այդ** երիտասարդը չուշացուց **այս** բանը ընելը, որովհետեւ Յակոբի ^դաղջիկէն կ'ախորժէր՝, եւ իր հօր տան մէջ եղողներուն ամենէն պատուաւորն էր:

20 Եմովր ու անոր որդին՝ Սիւքէմ իրենց քաղաքին դուռը գացին, եւ իրենց քաղաքին մարդոց հետ խօսելով՝ ըսին. **21** «Այս մարդիկը խաղաղութեամբ կը վարուին մեզի հետ. ուստի **այս** երկրին մէջ թող բնակին ու անոր մէջ առուտուր ընեն, քանի ահա՛ երկիրը ընդարձակ է անոնց առջեւ: **Եկէ՛ք**, անոնց աղջիկները մեզի առնենք իբր կին, եւ մեր աղջիկները անոնց տանք: **22** Բայց **այդ** մարդիկը՝ մեզի հետ բնակելու, մէկ ժողովուրդ

^բ Այսինքն՝ Աստուած՝ Իսրայէլի Աստուածը

^ա Եբր.՝ սիրտին

^բ Եբր.՝ աչքերուն

^գ Եբր.՝ աչքերուն լաւ

^դ Կամ՝ աղջիկին կը բաղձար

ըլլալու համար՝ միայն սա՛ պայմանով կը համաձայնին մեզի հետ, եթէ իրենց թլփատուելուն պէս՝ մեր մէջէն ամէն արու թլփատուի: **23** Անոնց խաշիւքը, ինչքն ու բոլոր անասունները մերը չե՞ն ըլլար. միայն թէ համաձայնինք անոնց հետ՝ որ մեզի հետ բնակին»: **24** Եմովրի եւ անոր որդիին՝ Սիւքէմի մտիկ ըրին բոլոր անոնք՝ որ անոր քաղաքին դռնէն դուրս կ'ելլէին. ու ամէն արու՝ որ անոր քաղաքին դռնէն դուրս կ'ելլէր, թլփատուեցաւ:

25 Երրորդ օրը, երբ անոնք կոտտանքի մէջ էին, Յակոբի երկու որդիները՝ Ծմաւոն եւ Ղեւի, Դինայի եղբայրները, իւրաքանչիւրը իր սուրը առաւ, համարձակ քաղաքը մտան ու բոլոր արունները սպաննեցին: **26** Եմովրը եւ անոր որդին՝ Սիւքէմը սուրի բերանէ անցուցին, Սիւքէմի տունէն Դինան առին ու դուրս ելան: **27** Յակոբի որդիները սպաննուածներուն վրայ գացին եւ քաղաքը կողոպտեցին, քանի որ իրենց քոյրը պղծուած էր: **28** Անոնց ոչխարները, արջառներն ու էջերը, քաղաքին մէջ եղածը եւ դաշտին մէջ եղածը, **29** ու անոնց ամբողջ գոյքերը առին: Բոլոր մանուկներն ու կիները գերեվարեցին, եւ տուններուն մէջ եղած ամէն ինչ կողոպտեցին: **30** Յակոբ Ծմաւոնի ու Ղեւիի ըսաւ. «Զիս այս երկրին բնակիչներուն, Զանանացիներուն եւ Փերեզացիներուն մէջ Եստելի ընելով՝ զիս դժբախտացուցիք. իմ՝ մարդիկս սակաւաթիւ ըլլալով՝ անոնք ինծի դէմ պիտի հաւաքուին, զիս պիտի զարնեն, ու ես եւ իմ տունս պիտի բնաջնջուինք»: **31** Իսկ անոնք ըսին. «Հապա ան պոռնիկի՞ պէս վարուելու էր մեր քրոջ հետ»:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿՕՐՆԷ ՅԱԿՈԲԸ

35

Աստուած Յակոբի ըսաւ. «Կանգնէ՛, բարձրացի՛ր դէպի Բեթէլ, հո՛ն բնակէ ու հո՛ն գոհասեղան մը շինէ Աստուծոյ, որ քեզի երեւցաւ երբ կը փախչէիր եղբօրդ՝ Եսաւի առջեւէն»: **2** Յակոբ իր ընտանիքին եւ բոլոր իրեն հետ եղողներուն ըսաւ. «Ձեր մէջ եղող օտար աստուածները հանեցէ՛ք, մաքրուեցէ՛ք ու ձեր հանդերձները փոխեցէ՛ք: **3** Կանգնի՛նք, դէպի Բեթէլ բարձրանանք, եւ հոն գոհասեղան մը պիտի շինեմ Աստուծոյ, որ իմ տագնապիս օրը զիս լսեց, ու գացած ճամբայիս մէջ ինծի հետ էր»: **4** Անոնք ալ իրենց ձեռքը եղած բոլոր օտար աստուածները, եւ իրենց ականջները եղած օղերը Յակոբի տուին: Յակոբ զանոնք թաղեց Սիւքէմի մօտ եղող բեւեկնիին տակ. **5** ապա մեկնեցան: Իրենց շրջակայ քաղաքներուն վրայ Աստուծոյ երկիւղը ինկաւ, ուստի Յակոբի որդիները չհետապնդեցին: **6** Յակոբ Զանանի երկրին մէջ եղող Լուզ՝ այսինքն Բեթէլ հասաւ, ինք ու իրեն հետ եղող ամբողջ ժողովուրդը: **7** Հոն գոհասեղան մը կառուցանեց, եւ այդ տեղին անունը Բէլ-Բեթէլ կոչեց, քանի որ իր եղբօր առջեւէն փախած ատեն՝ Աստուած հո՛ն երեւցեր էր իրեն:

8 Ռեբեկայի սնուցիչը՝ Դեբորա մեռաւ, ու Բեթէլի ներքեւը՝ կաղնիի մը տակ թաղուեցաւ: Անոր անունը՝ Ալոն-Պախութ կոչուեցաւ:

9 Աստուած դարձեալ երեւցաւ Յակոբի, երբ ան Միջագետքէն եկած էր, եւ օրհնեց

---

^ե Եբր.՝ գարշահոտ
^գ Եբր.՝ այր մարդիկս
^ա Կամ՝ օտարագգիներու
^բ Այսինքն՝ Բեթէլի Աստուածը
^գ Այսինքն՝ սուգի կաղնի

ԾՆՈՒՆԴԵՐՈՒ ԳԻՐԸԸ

զայն: **10** Աստուած անոր ըսաւ. «Քու անունդ Յակոբ է. ա՛յ անունդ Յակոբ պիտի չկոչուի, հապա Իսրայէ՛լ պիտի ըլլայ անունդ». ու անոր անունը Իսրայէլ կոչեց: **11** Աստուած անոր ըսաւ. «Ես Ամենակարող Աստուածն եմ. աճէ՛ ու բազմացի՛ր. ազգ մը, եւ ազգերու համախմբում մը պիտի ելլեն քեզմէ, ու մէջքէդ թագաւորներ պիտի ելլեն: **12** Այն երկիրը՝ որ Աբրահամի եւ Իսահակի տուի, քեզի՛ պիտի տամ. ու քեզմէ ետք՝ քու գարմի՛դ պիտի տամ **այդ** երկիրը»: **13** Եւ Աստուած անոր քովէն բարձրացաւ, այն ՚տեղէն՝ ուր անոր հետ խօսեցաւ: **14** Յակոբ քարէ արձան մը կանգնեցուց այն տեղը՝ ուր **Աստուած** իրեն հետ խօսեցաւ. անոր վրայ թափելիք նուէր ^բընծայեց, ու անոր վրայ իւղ թափեց: **15** Եւ Յակոբ Բեթէլ կոչեց **այդ** տեղին անունը, ուր Աստուած իրեն հետ խօսեցաւ:

ՌԱՔԷԼԻ ՄԱՆԸ

16 Բեթէլէն մեկնեցան, ու տակաւին քիչ մը ճամբայ մնացած էր Եփրաթա հասնելու՝ երբ Ռաքէլ ծնաւ, բայց տաժանելի ծննդաբերութիւն մը ունեցաւ: **17** Մինչ ծննդաբերութեան տաժանքին մէջ էր, մանկաբարձը իրեն ըսաւ. «Մի՛ վախնար, որովհետեւ ա՛յս ալ քու որդիդ է»: **18** Երբ իր հոգին կ'ելլէր, (քանի որ մեռաւ,) անոր անունը ^գԲենոնի կոչեց. բայց անոր հայրը ^էԲենիամին կոչեց զայն: **19** Ռաքէլ մեռաւ, ու թաղուեցաւ Եփրաթայի ճամբան, որ Բեթլեհէմն է: **20** Յակոբ անոր գերեզմանին վրայ արձան մը կանգնեցուց, որ մինչեւ այսօր Ռաքէլի գերեզմանին արձանն է:

21 Իսրայէլ մեկնեցաւ, եւ իր վրանը ^բՄիկտալ-Եդերէ անդին լարեց: **22** Երբ Իսրայէլ այդ երկրին մէջ կը բնակէր, Ռուբէն գնաց ու իր հօր Բաղղա հարճին հետ պառկեցաւ. եւ Իսրայէլ լսեց **ասիկա**:

ՅԱԿՈՐԻ ԶԱԻԱԿՆԵՐԸ

(Ա. Մնաց. 2. 1-2)

Յակոբի որդիները տասներկու էին.— **23** Լիայի որդիները՝ Յակոբի անդրանիկը Ռուբէն, Շմաւոն, Ղեւի, Յուդա, Իսաքար ու Զաբուլոն. **24** Ռաքէլի որդիները՝ Յովսէփ եւ Բենիամին. **25** Ռաքէլի Բաղղա ստրկուհիին որդիները՝ Դան ու Նեփթաղիմ. **26** Եւ Լիայի Զեղփա ստրկուհիին որդիները՝ Գադ ու Ասեր: Ասոնք են Յակոբի որդիները, որ Միջագետքի մէջ ծնան անոր:

ԻՍԱՀԱԿԻ ՄԱՆԸ

27 Յակոբ հասաւ իր հօր՝ Իսահակի քով, Մամբրէ՝ Արբայի քաղաքը, այսինքն Զեբրոն, ուր Աբրահամ ու Իսահակ պանդխտացան: **28** Իսահակի օրերը հարիւր ութսուն տարի եղան: **29** Իսահակ, ծերացած եւ **իր** օրերէն կշտացած, շունչը տալով՝ մեռաւ ու իր

---

^դ Եբր.՝ տեղը

^ե Եբր.՝ թափեց

^գ Այսինքն՝ նեղութեանս որդին

^է Այսինքն՝ աջ ձեռքիս որդին

^բ Այսինքն՝ հօտի աշտարակ

ժողովուրդին մէջ ամփոփուեցաւ. անոր որդիները՝ Եսաւ եւ Յակոբ՝ թաղեցին զայն:

ԵՍԱԻ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 34-37)

36

Ահա՛ւասիկ Եսաւի ծնունդները, որ Եղովմն է: **2** Եսաւ իրեն կիներ առաւ Զանանի աղջիկներէն.— Զետացի Ելոնի աղջիկը՝ Ադդան, Խելացի Սեբեգոնի աղջիկին Անայի աղջիկը՝ Ողիբաման, **3** եւ Իսմայէլի աղջիկը՝ Նաբէոթի քոյրը՝ Բասեմաթը: **4** Ադդա Եսաւի ծնաւ Եղիփազը, ու Բասեմաթ ծնաւ Ռագուէլը: **5** Ողիբամա ծնաւ Յեուսը, Յեգղոմը եւ Կորխը: Ասոնք են Եսաւի որդիները, որ ծնան իրեն Զանանի երկրին մէջ:

6 Եսաւ առաւ իր կիները, որդիներն ու աղջիկները եւ իր տան բոլոր անձերը, իր խաշինքը, իր բոլոր անասուններն ու իր ամբողջ ինչքը՝ որ վաստկած էր Զանանի երկրին մէջ, եւ իր եղբոր՝ Յակոբի առջեւէն **հեռաւոր** երկիր մը գնաց. **7** արդարեւ՝ իրենց ինչքին շատ ըլլալուն համար՝ չէին կրնար միասին բնակիլ, ու իրենց խաշինքին պատճառով այն երկիրը՝ որուն մէջ գաղթական էին՝ «բաւական չէր իրենց»: **8** Ուստի Եսաւ Սէիրի լեռը բնակեցաւ: Եսաւ Եղովմն է:

9 Ահա՛ւասիկ Սէիրի լեռը եղող Եղովմայեցիներու հօր՝ Եսաւի ծնունդները: **10** Ահա՛ւասիկ Եսաւի որդիներուն անունները.— Եսաւի կնոջ՝ Ադդայի որդին՝ Եղիփազ, ու Եսաւի կնոջ՝ Բասեմաթի որդին՝ Ռագուէլ. **11** Եղիփազի որդիներն էին՝ Թեման, Օմար, Սեփոյ, Գոթամ ու Կենեգ: **12** Թամնա՝ Եսաւի որդիին՝ Եղիփազի հարճն էր, որ Եղիփազի ծնաւ Ամադէկը. Եսաւի կնոջ՝ Ադդայի որդիները ասոնք էին: **13** Ահա՛ւասիկ Ռագուէլի որդիները.— Նահաթ, Զարա, Սամմա ու Մեգա: Ասոնք էին Եսաւի կնոջ՝ Բասեմաթի որդիները: **14** Ահա՛ւասիկ Եսաւի կնոջ՝ Սեբեգոնի աղջիկին Անայի աղջիկին Ողիբամայի որդիները. Եսաւի ծնաւ՝ Յեուսը, Յեգղոմը եւ Կորխը:

15 Ահա՛ւասիկ Եսաւի որդիներէն եղող պետերը.— Եսաւի անդրանիկին՝ Եղիփազի որդիները՝ Թեման պետ, Օմար պետ, Սեփով պետ, Կենեգ պետ, **16** Կորխ պետ, Գոթամ պետ, Ամադէկ պետ: Եղովմի երկրին մէջ՝ Եղիփազէ եղող պետերը ասոնք են. ասոնք Ադդայի որդիներն էին: **17** Ահա՛ւասիկ Եսաւի որդիին՝ Ռագուէլի որդիները.— Նահաթ պետ, Զարա պետ, Սամմա պետ, Մեգա պետ: Եղովմի երկրին մէջ՝ Ռագուէլէ եղող պետերը ասոնք են: Եսաւի կնոջ՝ Բասեմաթի որդիները ասոնք էին: **18** Ահա՛ւասիկ Եսաւի կնոջ՝ Ողիբամայի որդիները.— Յեուս պետ, Յեգղոմ պետ, Կորխ պետ: Եսաւի կնոջ՝ Անայի աղջիկը եղող Ողիբամայէ **ծնած** պետերը ասոնք էին: **19** Ասոնք են Եսաւի՝ այսինքն Եղովմի որդիները. ասոնք են անոնց պետերը:

ՍԷԻՐԻ ԶԱՐՄԸ
(Ա. Մնաց. 1. 38-42)

20 Ահա՛ւասիկ այդ երկրին մէջ բնակող Զոռեցի Սէիրի որդիները.— Ղոտան, Սոբադ, Սեբեգոն, Անա, **21** Դիսոն, Եսեր եւ Դիսան: Ասոնք էին Զոռեցիներուն պետերը՝ Սէիրի որդիները, Եղովմի երկրին մէջ: **22** Ղոտանի որդիներն էին՝ Զոռի ու Հեմամ, եւ Ղոտանի քոյրը՝ Թամնա: **23** Ահա՛ւասիկ Սոբադի որդիները.— Գաղուան, Մանաքաթ, Գեբադ, Սեփով ու Օնամ: **24** Ահա՛ւասիկ Սեբեգոնի որդիները.— Այիա եւ Անա: Ասիկա այն Անան է, որ իր հօր՝ Սեբեգոնի էջերը արածած ատեն՝ անապատին մէջ ջերմուկները գտաւ: **25** Ահա՛ւասիկ Անայի որդիները.— Դիսոն, ու Անայի աղջիկը՝ Ողիբամա: **26** Ահա՛ւասիկ Դիսոնի

[»] Եբր.՝ չէր կրնար կրել զիրենց

որդիները.— Ամադան, Եսբան, Յեթրան եւ Զառան: **27** Ահա՛ւասիկ Եսերի որդիները.— Բաղդան, Զաաւան ու Ական: **28** Ահա՛ւասիկ Դիսանի որդիները.— Հուս եւ Առան: **29** Ահա՛ւասիկ Զոռեցիներուն պետերը.— Ղոտան պետ, Սոբաղ պետ, Սեբեգոն պետ, Անա պետ, **30** Դիսոն պետ, Եսեր պետ, Դիսան պետ. ասոնք են Զոռեցիներուն պետերը Սէիրի երկրին մէջ՝ իրենց պետերուն **գաւառներուն** համեմատ:

ԵՂՈՎՄԻ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԸ

(Ա. ՄՃաց. 1. 43-54)

31 Ահա՛ւասիկ այն թագաւորները՝ որ Եղովմի երկրին մէջ թագաւորեցին, Իսրայէլի որդիներուն վրայ թագաւորի մը թագաւորելէն առաջ: **32** Բէոլփրի որդին՝ Բաղա թագաւորեց Եղովմի մէջ. անոր քաղաքին անունը Դեննաբա էր: **33** Բաղա մեռաւ, ու անոր տեղ Բոսրացի Զարայի որդին՝ Յոբաբ թագաւորեց: **34** Յոբաբ մեռաւ, եւ անոր տեղ՝ Թեմանացիներու երկրէն Հուսամ թագաւորեց: **35** Հուսամ մեռաւ, ու անոր տեղ Բաղադի որդին՝ Ադադ թագաւորեց, որ Սովաբի դաշտին մէջ Մադիանացիները զարկաւ. անոր քաղաքին անունը Աւիթ էր: **36** Ադադ մեռաւ, եւ անոր տեղ Մասրեկացի Սամաղա թագաւորեց: **37** Սամաղա մեռաւ, ու անոր տեղ՝ Գետին քովի Ռոբովթէն եղող Սաւուղը թագաւորեց: **38** Սաւուղ մեռաւ, եւ անոր տեղ Աքոբորի որդին՝ Բահաղ-Անան թագաւորեց: **39** Աքոբորի որդին՝ Բահաղ-Անան մեռաւ, ու անոր տեղ Ադադ թագաւորեց: Անոր քաղաքին անունը Փոքով էր, եւ անոր կնոջ անունը՝ Սետաբէլ, որ Մեգահաբի աղջիկին՝ Մատրէթի աղջիկն էր:

40 Ահա՛ւասիկ՝ իրենց գերդաստաններուն ու տեղերուն համեմատ, իրենց անուններով՝ Եսաւէ եղող պետերուն անունները.— Թամնա պետ, Գաղուա պետ, Յեթաթ պետ, Ողիբամա պետ, **41** Էլա պետ, Փինոն պետ, Կենեգ պետ, Թեման պետ, **42** Մաբգար պետ, Մագեդիէլ պետ, Իրամ պետ: **43** Ասոնք են Եղովմի պետերը՝ իրենց բնակութեան համեմատ, իրենց կալուածը եղող երկրին մէջ. ա՛յս է Եսաւը՝ Եղովմայեցիներուն հայրը:

ՅՈՎՍԷՓ ԵՒ ԻՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

37

Յակոբ իր հօր գաղթական եղած երկրին՝ Զանանի մէջ ապրեցաւ. **2** ահա՛ւասիկ Յակոբի ծնունդները: Յովսէփ տասնեօթը տարեկան էր՝ երբ իր եղբայրներուն հետ ոչխարները կ'արածէր, ու պատանի ըլլալով՝ իր հօր կիներուն՝ Բաղդայի որդիներուն եւ Զեղփայի որդիներուն հետ էր: Յովսէփ անոնց չարախօսութիւնը իրենց հօր կը Խաղորդէր: **3** Իսրայէլ իր բոլոր որդիներէն աւելի կը սիրէր Յովսէփը, քանի որ իր ծերութեան որդին էր ան, ու բազմագոյն պատմուճան մը շինեց անոր: **4** Երբ անոր եղբայրները տեսան թէ իրենց հայրը զայն իր բոլոր եղբայրներէն աւելի կը սիրէր՝ ատեցին զայն, եւ խաղաղութեամբ չէին կրնար խօսիլ անոր հետ:

5 Յովսէփ երազ մը տեսաւ ու իր եղբայրներուն պատմեց. եւ անոնք ա՛լ աւելի ատեցին զայն: **6** Անոնց ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, մտի՛կ ըրէք այս տեսած երազս: **7** Ահա՛՛ մենք դաշտին մէջ որաներ կը կապէինք, եւ ահա՛ իմ որաս ելաւ, ուղիղ կայնեցաւ, ու ձեր որաները զայն շրջապատեցին եւ իմ որայիս երկրպագեցին»: **8** Անոր եղբայրները ըսին անոր. «Ի՞րապէս մեր վրայ պիտի թագաւորես, կամ ի՞րապէս մեր վրայ պիտի տիրես». եւ անոր երազներուն ու խօսքերուն համար՝ ա՛լ աւելի ատեցին զայն: **9** Ուրիշ երազ մըն ալ տեսաւ, եւ զայն իր եղբայրներուն պատմեց՝ ըսելով. «Ահա՛՛ երազ մըն ալ տեսայ. ահա՛՛ արեւը,

[»] Երբ.՝ բերէր

լուսինը եւ տասնմէկ աստղեր ինծի երկրպագեցին»։ **10** Երբ իր հօր ու իր եղբայրներուն պատմեց, հայրը զինք սաստեց, եւ իրեն ըսաւ. «Ի՞նչ է այս տեսած երագդ. միթէ ես, մայրդ ու եղբայրներդ ի՞րապէս պիտի գանք քեզի երկրպագելու՝ մինչեւ գետին **խոնարհելով**»։ **11** Ուստի եղբայրները անոր նախանձեցան, բայց հայրը **իր միտքը** պահեց այս խօսքը։

ՅՈՎԱԷՓ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԵՒ ԿԸ ՏԱՐՈՒԻ ԵԳԻՊՏՈՍ

12 Անոր եղբայրները գացին՝ որ իրենց հօր ոչխարները Սիւքէմի մէջ արածեն։ **13** Իսրայէլ Յովսէփի ըսաւ. «Զու եղբայրներդ Սիւքէմի մէջ չե՞ն արածեր **ոչխարները**. եկո՛ւր, քեզ անոնց դրկեմ»։ Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ **հոս** եմ»։ **14** **Հայրը** անոր ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, գնա՛, նայէ՛ թէ քու եղբայրներդ ողջ առո՞ղջ են, եւ ոչխարները ո՞ղջ են, ու ինծի լո՛ւր մը բեր»։ Այսպէս դրկեց զայն Զեբրոնի հովիտէն. ան ալ Սիւքէմ գնաց։ **15** Մարդ մը գտաւ զայն, որ դաշտին մէջ կը դեգերէր. եւ **այդ** մարդը հարցուց անոր. «Ի՞նչ կը փնտռես»։ **16** Ան ալ ըսաւ. «Իմ եղբայրներս կը փնտռեմ. կ'աղերսե՛մ, իմացո՛ւր ինծի, անոնք ո՞ւր կ'արածեն»։ **17** **Այդ** մարդը ըսաւ. «Ասկէ մեկնեցան, քանի որ լսեցի թէ կ'ըսէին. “Դոթայիմ երթանք□»։ Ուստի Յովսէփ իր եղբայրներուն ետեւէն գնաց, ու Դոթայիմի մէջ գտաւ զանոնք։ **18** Երբ զայն հեռուէն տեսան, դեռ ինք անոնց չմօտեցած՝ անոր դաւաճանեցին, որպէսզի զայն մեռցնեն։ **19** Իրարու ըսին. «Ահա՛ այդ Բերագ տեսնողը՝ կու գայ. **20** ուստի հիմա եկէ՛ք, սպաննենք զայն, գուրի մը մէջ նետենք, ու ըսենք թէ “չար գազան մը լափեց զայն□. եւ տեսնենք թէ անոր երագները ի՞նչ պիտի ըլլան»։ **21** Երբ Ռուբէն լսեց, անոնց ձեռքէն զայն ազատեց՝ ըսելով. «⁹Չսպաննենք զինք»։ **22** Ու Ռուբէն անոնց ըսաւ. «Արիւն մի՛ թափէք, **բայց** զինք այս գո՛ւրը նետեցէք՝ որ անապատին մէջ է, եւ անոր վրայ ձեռք մի՛ դնէք»։ **Ասիկա կ'ըսէր**, որպէսզի կարենայ ազատել զայն անոնց ձեռքէն՝ իր հօր վերադարձնելու համար։

23 Երբ Յովսէփ իր եղբայրներուն քով հասաւ, մերկացուցին Յովսէփը իր պատմութեանէն, **այսինքն** իր վրայի բազմագոյն պատմութեանէն, **24** առին զայն ու գուրը նետեցին. գուրը պարապ էր, մէջը ջուր չկար։ **25** Յետոյ նստան՝ հաց ուտելու։ Երբ իրենց աչքերը վերցուցին ու նայեցան, ահա՛ Իսմայելացիներու կարաւան մը կու գար Գաղաադէն. իրենց ուղտերը համեմներ, բալասան եւ զմուռս կը կրէին, ու կ'երթային **զանոնք** Եգիպտոս իջեցնելու։ **26** Յուդա իր եղբայրներուն ըսաւ. «Ի՞նչ շահ պիտի ունենանք, եթէ մեր եղբայրը սպաննենք եւ անոր արիւնը ծածկենք։ **27** Եկէ՛ք զինք Իսմայելացիներո՛ւն ծախենք եւ մեր ձեռքը անոր չդպչի, քանի որ ան մեր եղբայրն ու միսն է»։ Անոր եղբայրները հաւանեցան։ **28** Երբ մադիանացի վաճառականները կ'անցնէին, **իր եղբայրները** Յովսէփը գուրէն վեր քաշեցին, դուրս հանեցին, եւ Իսմայելացիներուն ծախեցին Յովսէփը՝ քսան **կտոր** արծաթի. անոնք ալ Յովսէփը Եգիպտոս տարին։ **29** Ռուբէն դէպի գուրը վերադարձաւ, ու ահա՛ Յովսէփ գուրին մէջ չէր։ Ուստի իր հագուստները պատռեց, **30** իր եղբայրներուն վերադարձաւ եւ ըսաւ. «Զաւակը չկայ, ու ես ո՞ւր երթամ»։

31 **Եղբայրները** առին Յովսէփի պատմութեանը, այծերէն նոխազ մը մորթեցին եւ պատմութեանը **անոր** արիւնին մէջ թաթխեցին։ **32** Ապա բազմագոյն պատմութեանը դրկեցին, իրենց հօր հասցուցին ու ըսին. «Ասիկա՛ գտանք. այժմ ճանչցի՛ր թէ ասիկա քու որդիիդ պատմութեանն է՝ թէ ոչ»։ **33** Ինք ալ զայն ճանչցաւ եւ ըսաւ. «Իմ որդիիս

⁹ Երբ.՝ երագներու տէրը

⁹ Երբ.՝ Չզարնէնք

պատմութեանն է, չար գազան մը զայն լափած է: Յովսէփ անշուշտ բզքտուեցաւ»: 34 Յակոբ պատռեց իր հանդերձները, քուրձ ⁷հագաւ մէջքին վրայ, եւ որդիին համար երկար ժամանակ սգաց: 35 Իր բոլոր որդիներն ու բոլոր աղջիկները կանգնեցան՝ որ զինք մխիթարեն. բայց ինք մերժեց մխիթարուիլ եւ ըսաւ. «Ես սուգով ⁶դժոխք պիտի իջնեմ՝ իմ որդիիս քով»: Այսպէս անոր հայրը լացաւ անոր համար: 36 Մադիանացիները ծախեցին զայն Եգիպտոսի մէջ, Փարաւոնի պալատականին՝ Պետափրէս թիկնապահապետին:

ՅՈՒԴԱ ԵՒ ԹԱՄԱՐ

38

Այն ատեն Յուդա իր եղբայրներուն քովէն իջաւ ու Ողոռոմացիի մը քով ¹գնաց, որուն անունը Իրաս էր: 2 Յուդա Շաւա անունով Զանանացիի մը աղջիկը տեսաւ, առաւ զայն եւ անոր մտաւ: 3 Ան ալ յղացաւ, որդի մը ծնաւ ու անոր անունը էր կոչեց: 4 Դարձեալ յղացաւ, որդի մը ծնաւ եւ անոր անունը Օնան կոչեց: 5 Վերստին որդի մըն ալ ծնաւ, ու անոր անունը Սելոմ կոչեց: Երբ զայն ծնաւ՝ Յուդա Զեզիբի մէջ էր:

6 Յուդա իր անդրանիկ որդիին՝ Էրի կին մը առաւ, որուն անունը Թամար էր: 7 Յուդայի անդրանիկը՝ Էր չար էր Տէրոջ ⁸բառքեւ. ուստի Տէրը մեռցուց զայն: 8 Յուդա Օնանի ըսաւ. «Մտի՛ր քու եղբորդ կնոջ, տագրութեան իրաւունքը գործադրէ՛ անոր, եւ եղբորդ զարմ հանէ»: 9 Օնան գիտցաւ թէ զարմը իրը պիտի չըլլար. ատոր համար երբ իր եղբոր կնոջ կը մտնէր՝ սերմը գետին կը թափէր, որպէսզի իր եղբոր զարմ չտայ: 10 Այս ըրած բանը Տէրոջ ⁹անհաճոյ եղաւ. ուստի զինք ալ մեռցուց: 11 Յուդա իր Թամար հարսին ըսաւ. «Այրի՛ կեցիր քու հօրդ տունը, մինչեւ որ իմ Սելոմ որդիս մեծնայ». որովհետեւ ըսաւ. «Ասիկա ալ թող չմեռնի իր եղբայրներուն պէս»: Թամար գնաց եւ իր հօր տունը բնակեցաւ:

12 Ժամանակէ մը ետք, Շաւայի աղջիկը՝ Յուդայի կինը մեռաւ: Երբ Յուդա մխիթարուեցաւ, Թամնա բարձրացաւ՝ իր հօտերը խուզողներուն քով, ինք ու իր բարեկամը՝ Ողոռոմացի Իրաս: 13 Թամարի պատմութեանը՝ ըսելով. «Ահա՛ քու կեսրայրդ Թամնա կը բարձրանայ՝ իր ոչխարները խուզելու»: 14 Ան ալ իր այրիութեան հագուստները հանեց իր վրայէն, քօղով մը ծածկուեցաւ ու փաթթուեցաւ, եւ Թամնայի ճամբային մէջ եղող Ենայիմի մուտքը նստաւ. քանի տեսաւ թէ Սելոմ մեծցաւ, բայց ինք անոր չտրուեցաւ՝ իբր կին: 15 Երբ Յուդա տեսաւ զայն՝ պոռնիկ կարծեց, որովհետեւ իր երեսը ծածկած էր: 16 Ուստի ճամբան անոր ¹⁰գնաց ու ըսաւ. «Կ'աղերսեմ, քեզի մտնեմ», քանի չէր գիտեր թէ ան իր հարսն է: Ան ալ ըսաւ. «Ինձի մտնելու համար՝ ի՞նչ կու տաս ինձի»: 17 Ինք ալ ըսաւ. «Հօտերէն այծի ուկ մը կը դրկեմ քեզի»: Կինը ըսաւ. «Գրաւ մը կու տա՞մ մինչեւ դրկելդ»: 18 Յուդա ըսաւ. «Ի՞նչ գրաւ տամ քեզի»: Ան ալ ըսաւ. «Զու կնիքդ, երիզդ եւ ձեռքիդ գաւազանը տո՛ւր»: Ինք ալ տուաւ անոր ու մտաւ անոր. Թամար անկէ յղացաւ: 19

¹ Եբբ.՝ դրաւ

² Այսինքն՝ մեռած անձերու կայանը

³ Եբբ.՝ շեղեցաւ

⁴ Եբբ.՝ աչքերուն

⁵ Եբբ.՝ աչքերուն գէշ

⁶ Եբբ.՝ շեղեցաւ

Ան կանգնեցաւ եւ գնաց, վրայէն քօղը հանեց ու իր այրիութեան հագուստները հագաւ: **20** Իսկ Յուդա իր բարեկամին՝ Ոդոդոմացիին ձեռքով այծի ուլը դրկեց, որպէսզի կնոջ ձեռքէն գրաւը առնէ. բայց չգտաւ զայն: **21** Այդ տեղի մարդոց հարցուց. «Ճամբային վրայ՝ ենայիմի մէջ եղած ^բբողոք ո՞ր է»: Անոնք ըսին. «Հոս բող չկար»: **22 Բարեկամը** Յուդայի վերադարձաւ եւ ըսաւ. «Չգտայ զայն, եւ այդ տեղի մարդիկն ալ ըսին թէ “Հոս բող չկար”»: **23** Յուդա ըսաւ. «Իրե՛ն թող ըլլայ, որպէսզի խայտառակ չըլլանք. ահա՛ ես այս ուլը դրկեցի, բայց դուն չգտար զայն»: **24** Մօտ երեք ամիս ետք Յուդայի պատմուեցաւ՝ ըսելով. «Քու հարսդ՝ Թամար պոռնկեցաւ. նաեւ ահա՛ յղի մնաց պոռնկութեան»: Յուդա ըսաւ. «Դո՛ւրս հանեցէք զայն, ու թող այրուի»: **25** Երբ գինք դուրս կը հանէին, **գրաւները** իր կեսրայրին դրկեց՝ ըսելով. «Ես այս բաներուն տիրոջմէն յղի եմ»: Նաեւ ըսաւ. «Կ’աղերսե՛մ, ճանչցի՛ր թէ այս կնիքը, երիզն ու գաւազանը որո՞ւ կը պատկանին»: **26** Յուդա ճանչցաւ եւ ըսաւ. «Ան ինձմէ արդար է, որովհետեւ զայն իմ Սելոմ որդիիս չտուի»: Յետոյ անգամ մըն ալ չգիտցաւ զայն:

27 Անոր ծննդաբերութեան ատենը՝ ահա՛ անոր ^գարգանդին մէջ երկուորեակ էին: **28** Երբ կը ծնանէր, **մէկը** ձեռքը երկարեց: Մանկաբարձը առաւ ու անոր ձեռքին վրայ կրկնակի կարմիր **դերձան** մը կապեց՝ ըսելով. «Առաջ ասիկա՛ ելաւ»: **29** Բայց երբ ան իր ձեռքը ետ քաշեց՝ ահա՛ անոր եղբայրը ելաւ: **Մանկաբարձը** ըսաւ. «Ինչո՞ւ սաղմընկերը պատռեցիր. այս պատռուածքը վրա՛դ ըլլայ»: Ուստի անոր անունը ^էՓարէս կոչուեցաւ: **30** Յետոյ ձեռքին վրայ կրկնակի կարմիր **դերձանը** ունեցող եղբայրը ելաւ, եւ անոր անունը **Ջարա** կոչուեցաւ:

ՅՈՎԱԷՓ ԵՒ ՊԵՏԱՓՐԷՍԻ ԿԻՆԸ

39

Յովսէփը Եգիպտոս իջեցուցին, ու Փարաւոնի պալատականը՝ Եգիպտացի Պետափրէս թիկնապահապետը գնեց զայն իսմայելացիներուն ձեռքէն, որոնք զայն հոն իջեցուցին: **2** Տէրը Յովսէփի հետ էր, եւ ան յաջողակ մարդ մըն էր, ու իր Եգիպտացի տիրոջ տունն էր: **3** Անոր տէրը տեսաւ թէ Տէրը անոր հետ էր, եւ թէ ինչ որ ըներ՝ Տէրը կը յաջողցներ անոր ձեռքով: **4** Յովսէփ անոր ^աառջեւ շնորհք գտաւ ու անոր կը սպասարկէր. ան իր տան վրայ **վերատեսուչ** նշանակեց զայն եւ իր ամբողջ ունեցածը անոր ձեռքը յանձնեց: **5** Այն ժամանակէն ի վեր՝ որ զայն իր տան ու իր ամբողջ ունեցածին վրայ **վերատեսուչ** նշանակեց, Տէրը օրհնեց Եգիպտացիին տունը՝ Յովսէփի պատճառով. թէ՛ տան մէջ եւ թէ դաշտին մէջ՝ անոր ամբողջ ունեցածին վրայ Տէրոջ օրհնութիւնը եղաւ: **6** Իր ամբողջ ունեցածը Յովսէփի ձեռքը թողուց, ու ի՛նչ որ կար անոր քով՝ չէր գիտեր, իր կերած հացէն զատ: Յովսէփ գեղեցիկ դէմք եւ գեղեցիկ տեսք ունէր:

7 Այս բաներէն ետք՝ անոր տիրոջ կինը աչքերը վերցուց Յովսէփի վրայ ու ըսաւ. «Պառկէ՛ ինծի հետ»: **8** Բայց ան մերժեց եւ իր տիրոջ կնոջ ըսաւ. «Ահա՛ իմ տէրս չի գիտեր ի՛նչ որ կայ քովս՝ տան մէջ, ու իր ամբողջ ունեցածը ձեռքս յանձնեց: **9** Այս տան մէջ ինձմէ մեծը չկայ, եւ ինծի որեւէ բան չարգիլեց՝ քեզմէ զատ, որովհետեւ դուն իր կինն

^բ Երբ.՝ վերապահուած կինը (այսինքն՝ կռապաշտական պոռնկութեան վերապահուած)

^գ Երբ.՝ փորին

^է Այսինքն՝ պատռուածք

^ա Երբ.՝ աչքերուն

ես: Ուրեմն ես ի՞նչպէս այս մեծ չարիքը ընեմ ու Աստուծոյ դէմ մեղանչեմ»: **10 Թէպէտ** ան Բամէն օր՝ Յովսէփի կը խօսէր, բայց ինք անոր մտիկ չէր ըներ՝ որ հետը պառկի կամ հետը ըլլայ: **11** Օր մը՝ իր գործը կատարելու համար՝ տուն մտաւ, եւ հոն՝ տան մէջ՝ տան մարդոցմէն ո՛չ մէկը կար: **12** Ուստի տիրուհին իր հագուստէն բռնեց՝ ըսելով. «Պառկե՛ ինծի հետ»: **Յովսէփ** իր հագուստը անոր ձեռքը թողուց ու փախաւ, դուրս ելաւ: **13** Երբ տեսաւ թէ ան հագուստը իր ձեռքը թողուց եւ դուրս փախաւ, **14** իր տան մարդիկը կանչեց ու անոնց ըսաւ. «Նայեցէ՛ք, մեզի Եբրայեցի մը բերաւ՝ Գմեզ խայտառակելու՝ համար: Ան ինծի եկաւ՝ ինծի հետ պառկելու համար, բայց ես բարձր ձայնով պոռացի: **15** Երբ լսեց բարձր ձայնով պոռալս, իր հագուստը քովս թողուց եւ փախաւ, դուրս ելաւ»: **16** Ու մինչեւ որ անոր տէրը տուն եկաւ, անոր հագուստը իր քով պահեց: **17** Ապա սա՛ խօսքերուն համաձայն անոր ըսաւ. «Այն Եբրայեցի ստրուկը՝ որ դուն մեզի բերիր, զիս խայտառակելու համար ինծի եկաւ: **18** Իսկ երբ իմ ձայնս բարձրացուցի եւ պոռացի, իր հագուստը քովս թողուց ու դուրս փախաւ»:

19 Երբ անոր տէրը լսեց իր կնոջ խօսքերը որ իրեն ըսաւ. «Քու ստրուկդ ինծի սա՛ բանը ըրաւ», իր բարկութիւնը բորբոքեցաւ: **20** Յովսէփի տէրը զայն առաւ եւ բանտը դրաւ, այն տեղը՝ ուր թագաւորին բանտարկեալները կապուած էին. ու հոն՝ բանտին մէջ մնաց: **21** Բայց Տէրը Յովսէփի հետ էր. կարեկցեցաւ անոր, եւ բանտապետին առջեւ շնորհք գտնել տուաւ անոր: **22** Բանտապետը Յովսէփի ձեռքը յանձնեց բանտին մէջ եղած բոլոր բանտարկեալները, ու հոն ամբողջ գործը կատարողը ա՛ն էր: **23** Բանտապետը անոր ձեռքը եղած որեւէ՛ բանին չէր նայեր, որովհետեւ Տէրը անոր հետ էր. ինչ որ ըներ՝ Տէրը կը յաջողցներ:

ՅՈՎՍԷՓ ԿԸ ՄԵԿՆԷ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԵՐԱԶՆԵՐԸ

40

Այս բաներէն ետք, Եգիպտոսի թագաւորին մատուակն ու հացագործը մեղանչեցին իրենց տիրոջ՝ Եգիպտոսի թագաւորին դէմ: **2** Փարաւոն զայրացաւ իր երկու պալատականներուն՝ մատուակապետին եւ հացագործապետին դէմ, **3** ու զանոնք բանտարկեց թիկնապահապետին տան բանտին մէջ, այն տեղը՝ ուր Յովսէփ բանտարկուած էր: **4** Թիկնապահապետը Յովսէփի հրահանգեց անոնց համար, եւ ան կը սպասարկէր անոնց: Անոնք ժամանակ մը բանտը մնացին:

5 Եգիպտոսի թագաւորին մատուակն ու հացագործը, որ բանտին մէջ կապուած էին, երկուքն ալ մէկ գիշերուան մէջ մէկական երազ տեսան, իւրաքանչիւրին երազին նշանակութեան համաձայն: **6** Երբ Յովսէփ առտուն եկաւ անոնց, տեսաւ զանոնք՝ որ տխուր էին: **7** Ուստի իր տիրոջ տունը իրեն հետ բանտարկուած Փարաւոնի պալատականներուն հարցուց. «Ինչո՞ւ ձեր երեսները տրտում են այսօր»: **8** Անոնք ալ իրեն պատասխանեցին. «Երազ տեսանք, ու զայն մեկնող չկայ»: Յովսէփ անոնց ըսաւ. «Միթէ մեկնութիւնները Աստուծո՛յ չե՞ն պատկանիր. կ’աղերսե՛մ, պատմեցէ՛ք ինծի»:

9 Մատուակապետը իր երազը Յովսէփի պատմեց եւ անոր ըսաւ. «Երազիս մէջ Բտեսայ թէ՛՛ առջեւս որթատունկ մը կար, **10** ու որթատունկին վրայ՝ երեք ուռ: Ան

^բ Եբր.՝ օրէ օր

^գ Եբր.՝ մեր վրայ խնդալու

^ւ Եբր.՝ գէշ

^բ Եբր.՝ եւ ահա՛

բողբոջելէ ետք «ծաղիկ բացաւ», ու անոր ողկոյզները խաղող հասցուցին: **11** Փարաւոնի բաժակը ձեռքս էր. խաղողները առի եւ Փարաւոնի բաժակին մէջ ճմլեցի, ու բաժակը Փարաւոնի ասիւր տուի»: **12** Յովսէփ անոր ըսաւ. «Ատոր մեկնութիւնը սա՛ է: Երեք ուռը՝ երեք օր է. **13** երեք օր ետք՝ Փարաւոն գլուխդ պիտի բարձրացնէ եւ քեզ պաշտօնիդ պիտի վերադարձնէ, ու Փարաւոնի բաժակը անոր ձեռքը պիտի յանձնես՝ նախկին սովորութեան համաձայն, երբ անոր մատռուակն էիր: **14** Բայց երբ քեզի բարիք ըլլայ՝ յիշէ՛ գիս. կ'աղերսեմ, կարեկցութեամբ վարուէ ինձի հետ, եւ զիս Փարաւոնի առջեւ յիշատակելով՝ զիս այս տունէն դուրս հանէ. **15** քանի որ իրապէս գողցուեցայ Եբրայեցիներու երկրէն, ու հո՛ս ալ ոչինչ ըրի՝ որ զիս այս գուրը նետեն»:

16 Երբ հացագործապետը տեսաւ թէ լաւ մեկնութիւն տուաւ, Յովսէփի ըսաւ. «Ես ալ երագիս մէջ տեսայ թէ գլուխիս վրայ երեք Պճերմակ սակառ ունէի: **17** Ամենէն վրայի սակառին մէջ՝ Փարաւոնի համար հացագործի շինած ամէն տեսակ ուտելիքներէն կար, եւ թռչունները կ'ուտէին զանոնք՝ գլուխիս վրայի սակառէն»:
18 Յովսէփ պատասխանեց. «Ատոր մեկնութիւնը սա՛ է: **19** Երեք սակառը՝ երեք օր է. երեք օր ետք՝ Փարաւոն վրայէդ պիտի վերցնէ գլուխդ ու քեզ ծառէ մը պիտի կախէ, եւ թռչունները վրայէդ միսդ պիտի ուտեն»:

20 Երրորդ օրը՝ Փարաւոնի ծնունդին օրն էր. ուստի իր բոլոր ծառաներուն խնճոյք սարքեց, եւ իր ծառաներուն մէջ՝ մատռուակապետին ու հացագործապետին գլուխները բարձրացուց: **21** Մատռուակապետը վերադարձուց իր պաշտօնին, եւ ան բաժակը Փարաւոնի ասիւր տուաւ. **22** իսկ հացագործապետը կախել տուաւ, ինչպէս Յովսէփ մեկնէր էր անոնց: **23** Սակայն մատռուակապետը չյիշեց Յովսէփը, այլ մոռցաւ զայն:

ՅՈՎՍԷՓ ԿԸ ՄԵԿՆԷ ՓԱՐԱՒՈՆԻ ԵՐԱՋԸ

41

Լման երկու տարի ետք, Փարաւոն երագին մէջ տեսաւ թէ «գետին եգերքը կայնած էր: **2** Եւ ահա՛ գետէն գեղեցիկ տեսքով ու գէր մարմինով եօթը երինջներ բարձրացան, եւ ըմարգագետինին վրայ՝ կ'արածէին: **3** Ահա՛ անոնց ետեւէն՝ գետէն ուրիշ եօթը երինջներ բարձրացան, վատ տեսքով ու նիհար մարմինով, եւ միւս երինջներուն քով՝ գետին եգերքը կայնեցան: **4** Վատ տեսքով ու նիհար մարմինով երինջները՝ լափեցին եօթը գեղեցիկ տեսքով եւ գէր երինջները: Յետոյ Փարաւոն արթնցաւ: **5** Ապա քնացաւ, ու երկրորդ անգամ երագին մէջ տեսաւ թէ մէկ ծղօտի վրայ եօթը պարարտ եւ լաւ հասկեր կը բարձրանային: **6** Ահա՛ անոնց ետեւէն եօթը նիհար ու խորշակահար հասկեր կը բուսնէին: **7** Այս նիհար հասկերը կլլեցին եօթը պարարտ եւ լեցուն հասկերը: Փարաւոն արթնցաւ, ու ահա՛ երագ էր: **8** Առտուն անոր հոգին խռովեցաւ, եւ կանչել տուաւ Եգիպտոսի բոլոր մոգերն ու անոր բոլոր իմաստունները. Փարաւոն պատմեց անոնց իր երագները, բայց ո՛չ մէկը կար՝ որ զանոնք Փարաւոնի մեկնէր:

9 Այն ատեն մատռուակապետը Փարաւոնի խօսեցաւ՝ ըսելով. «Այսօր ես իմ

^q Եբր.՝ ընծիւղը աճեցաւ

^r Կամ՝ վանդակագործ, եւ կամ՝ նաշիհի

^u Կամ՝ Նեղոսի

^p Եբր.՝ կնիւններուն մէջ

յանցանքներս կը յիշեմ: **10** Փարաւոն զայրացաւ իր ծառաներուն դէմ, եւ զիս բանտարկեց թիկնապահապետին տունը, զիս ու հացագործապետը. **11** Մէկ գիշերուան մէջ՝ ես եւ ան երազ տեսանք. իւրաքանչիւրս իր երազին նշանակութեան համաձայն՝ երազ տեսանք: **12** Հոն մեզի հետ թիկնապահապետին ստրուկը կար, երիտասարդ եբրայեցի մը. անոր պատմեցինք, ու ան մեզի մեկնեց մեր երազները. իւրաքանչիւրիս՝ իր երազին համաձայն մեկնեց: **13** Եւ ինչպէս ան մեզի մեկնեց՝ ա՛յնպէս եղաւ. **Փարաւոն** զիս իմ պաշտօնիս վերադարձուց, ու զայն կախեց»:

14 Այն ատեն Փարաւոն **մարդ** դրկեց եւ Յովսէփը կանչեց: «Շուտով բանտէն հանեցին՝ զայն, ածիլուեցաւ, իր հանդերձները փոխեց ու Փարաւոնի եկաւ: **15** Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Երազ տեսայ, եւ զայն մեկնո՛ղ մը չկայ. լսեցի թէ կ'ըսեն քու մասիդ, **թէ կրնա՛ս** երազ մը հասկնալ՝ զայն մեկնելու համար»: **16** Յովսէփ Փարաւոնի պատասխանեց. «Ո՛չ թէ ես, **այլ** Աստուած Փարաւոնի պիտի տայ ⁷նպաստաւոր պատասխան մը»:

17 Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Երազիս մէջ տեսայ թէ գետին եզերքը կայնած էի: **18** Եւ ահա՛ գետէն եօթը երինջներ բարձրացան՝ գէր մարմինով ու գեղեցիկ տեսքով, եւ մարգագետինին վրայ կ'արածէին: **19** Ահա՛ անոնց ետեւէն ուրիշ եօթը երինջներ բարձրացան՝ վտիտ, շատ վատ տեսքով ու նիհար մարմինով. անոնց պէս վատ՝ բնա՛ւ տեսած չեմ Եգիպտոսի ամբողջ երկրին մէջ: **20** Նիհար եւ վատ երինջները՝ լափեցին առաջին եօթը գէր երինջները: **21** Անոնց փորը մտնելէն ետք՝ չէր գիտցուեր թէ անոնք անոնց փորը մտան. հապա անոնց տեսքը նախկինին պէս վատ էր: Յետոյ արթնցայ: **22** Ու **դարձեալ** երազիս մէջ տեսայ թէ ահա՛ մէկ ծղօտի վրայ եօթը լեցուն եւ լաւ հասկեր կը բարձրանային: **23** Ահա՛ անոնց ետեւէն եօթը չոր, նիհար ու խորշակահար հասկեր կը բուսնէին: **24** Նիհար հասկերը կլլեցին **այդ** եօթը լաւ հասկերը: Եւ պատմեցի մոգերուն, բայց ո՛չ մէկը կայ՝ որ ինծի բացատրէ»:

25 Յովսէփ Փարաւոնի ըսաւ. «Մէկ է Փարաւոնի երազը. Աստուած իր ընելիքը յայտնեց Փարաւոնի: **26** Եօթը լաւ երինջները՝ եօթը տարի են, ու եօթը լաւ հասկերը՝ եօթը տարի են. երազը մէկ է: **27** Եւ անոնց ետեւէն բարձրացած եօթը նիհար ու վատ երինջները՝ եօթը տարի են, եւ եօթը պարապ ու խորշակահար հասկերը՝ եօթը տարուան սով է: **28** Փարաւոնի ըսած խօսքս ա՛յս է. Աստուած իր ընելիքը Փարաւոնի ցոյց տուեր է: **29** Ահա՛ Եգիպտոսի ամբողջ երկրին մէջ եօթը տարի մեծ առատութիւն պիտի գայ, **30** իսկ անոնց ետեւէն՝ եօթը տարի սով պիտի ⁸գայ. Եգիպտոսի երկրին մէջ՝ ամբողջ առատութիւնը պիտի մոռցուի, եւ սովը պիտի սպառէ երկիրը: **31** Երկրին մէջ առատութիւնը պիտի չգիտցուի՝ այդ յետագայ սովին պատճառով, որովհետեւ յոյժ սաստիկ պիտի ըլլայ: **32** Երազը երկու անգամ Փարաւոնի կրկնուելուն պատճառը սա՛ է, որ այս բանը Աստուծմէ հաստատուեցաւ, ու Աստուած շուտով պիտի իրագործէ զայն: **33** Ուստի հիմա Փարաւոն թող գտնէ խելացի եւ իմաստուն մարդ մը, ու զայն Եգիպտոսի երկրին վրայ դնէ: **34** Փարաւոն **սա՛** թող ընէ. երկրին վրայ վերատեսուչներ նշանակէ, եւ Եգիպտոսի երկրին **արմտիքներէն՝** առատութեան եօթը տարիներուն մէջ հինգէն մէկը առնէ: **35** Այդ գալիք լաւ տարիներուն ամբողջ պարէնը ժողովեն, Փարաւոնի ձեռքին տակ ցորեն դիզեն ու քաղաքներուն մէջ պարէն պահեն: **36** Եգիպտոսի երկրին մէջ ըլլալիք եօթը տարուան սովին դէմ՝ այս պարէնը երկրին համար թող ամբարուի, որպէսզի երկիրը սովէն չկործանի»:

⁴ Եբր.՝ Գուրէն վագցուցին
⁷ Եբր.՝ լաւ
⁸ Եբր.՝ հաստատուի

ՅՈՎԱԷՓ ԿՐԼԼԱՅ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ

37 Այս խօսքը Փարաւոնի աչքերուն եւ անոր բոլոր ծառաներուն աչքերուն լաւ երեւցաւ:

38 Փարաւոն իր ծառաներուն ըսաւ. «Կրնա՞նք գտնել ասոր պէս մէկը, որուն մէջ Աստուծոյ Հոգին կայ»: 39 Ու Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Որովհետեւ Աստուած այս բոլորը քեզի գիտցուց, քեզի պէս խելացի եւ իմաստուն ո՛չ մէկը կայ: 40 Իմ տանս վրայ կեցիր, ու ամբողջ ժողովուրդս քու «հրամաններուդ թող հնազանդի»: Ես միայն գահով քեզմէ աւելի մեծ ըլլամ»: 41 Եւ Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Ահա՛ քեզ Եգիպտոսի ամբողջ երկրին վրայ կարգեցի»: 42 Փարաւոն իր ձեռքէն մատանին հանեց ու Յովսէփի ձեռքը դրաւ. անոր բարակ քթանէ հագուստներ հագցուց եւ անոր վիզը ոսկի մանեակ անցուց: 43 Ապա՛ զայն իր երկրորդ կտորը նստեցուց, ու կը պռնային անոր առջեւէն. «Ծնրադրեցէ՛ք»: Եգիպտոսի ամբողջ երկրին վրայ կարգեց զայն: 44 Եւ Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Ե՛ս եմ Փարաւոնը. առանց քեզի՝ ո՛չ մէկը իր ձեռքը կամ իր ոտքը պիտի վերցնէ Եգիպտոսի ամբողջ երկրին մէջ»: 45 Փարաւոն Յովսէփի անունը ^ԷՓսոմփթոմփանէ կոչեց, եւ ^ԸԱրեգ քաղաքին՝ Պետափրա քուրմին աղջիկը՝ Ասանէթը անոր տուաւ՝ իբր կին: Յովսէփ դուրս ելաւ՝ Եգիպտոսի երկիրը շրջելու:

46 Յովսէփ Եգիպտոսի Փարաւոն թագաւորին ներկայացած ատենը երեսուն տարեկան էր: Յովսէփ Փարաւոնի առջեւէն դուրս ելաւ, ու Եգիպտոսի ամբողջ երկիրը շրջագայեցաւ:

47 Առատութեան եօթը տարիներուն մէջ՝ երկիրը ^Քյոյժ շատ՝ բերք տուաւ: 48 Եգիպտոսի երկրին մէջ եղած եօթը տարիներուն ամբողջ պարէնը ժողովեց, եւ քաղաքներու մէջ դրաւ պարէնը. ամէն քաղաքի շրջակայ արտերուն պարէնը՝ նոյն քաղաքին մէջ դրաւ: 49 Յովսէփ ծովու աւազին չափ յոյժ շատ ցորեն դիզեց. այնպէս որ հաշուելէ հրաժարեցաւ՝ անթիւ ըլլալուն համար:

50 Սովի տարիներուն գալէն առաջ՝ Յովսէփի երկու որդիներ ծնան, որ Արեգ քաղաքին Պետափրա քուրմին աղջիկը՝ Ասանէթ ծնաւ անոր: 51 Յովսէփ անդրանիկին անունը ^ՄՄանասէ կոչեց, քանի որ ըսաւ. «Աստուած ինծի մոռցնել տուաւ իմ ամբողջ տաժանքս ու հօրս ամբողջ տունը»: 52 Իսկ երկրորդին անունը ^ԻԵփրեմ կոչեց, որովհետեւ ըսաւ. «Աստուած իմ տառապանքիս երկրին մէջ անեցուց զիս»:

53 Եգիպտոսի երկրին մէջ եղած առատութեան եօթը տարիները վերջացան, 54 եւ Յովսէփի ըսածին համաձայն՝ սովի եօթը տարիները սկսան գալ: Բոլոր երկիրներուն մէջ սով եղաւ, բայց Եգիպտոսի ամբողջ երկրին մէջ հաց կար: 55 Երբ Եգիպտոսի ամբողջ երկիրը անօթեցաւ, ժողովուրդը հացի համար Փարաւոնի աղաղակեց: Փարաւոն բոլոր Եգիպտացիներուն ըսաւ. «Յովսէփի՛ գացէք. ի՛նչ որ ձեզի ըսէ՝ ըրէ՛ք»: 56 Երկրի ամբողջ մակերեսին վրայ սով եղաւ. Յովսէփ բացաւ բոլոր շտեմարանները, ու Եգիպտացիներուն հացահատիկ ծախեց: Սովը սաստկացաւ Եգիպտոսի երկրին մէջ, 57 եւ բոլոր երկիրներէն

^Գ Եբր.՝ բերանիդ թող նայի

^Է Այսինքն՝ երկրին փրկիչը

^Ը Եբր.՝ Օն քաղաքին

^Ք Եբր.՝ բուռերով

^Մ Այսինքն՝ մոռցնող

^Ի Այսինքն՝ պտղաբեր

Եգիպտոս կու գային՝ Յովսէփէ հացահատիկ գնելու, որովհետեւ ամէն երկրի մէջ սովը սաստկացաւ:

ՅՈՎՍԷՓԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ Կ'ԵՐԹԱՆ ԵԳԻՊՏՈՍ

42

Երբ Յակոբ տեսաւ թէ Եգիպտոսի մէջ հացահատիկ կար, Յակոբ իր որդիներուն ըսաւ. «Ինչո՞ւ իրարու կը նայիք»: 2 Եւ ըսաւ. «Ահա՛ լսեցի թէ Եգիպտոսի մէջ հացահատիկ կայ. հո՞ն իջէք ու անկէ մեզի համար գնեցէ՛ք, որպէսզի ողջ մնանք եւ չմեռնինք»: 3 Յովսէփի տասը եղբայրները իջան՝ Եգիպտոսէն ցորեն գնելու. 4 բայց Յակոբ Յովսէփի եղբայրը՝ Բենիամինը՝ անոր եղբայրներուն հետ չղրկեց, քանի որ ըսաւ. «Անոր փորձանք մը թող չպատահի»:

5 Իսրայէլի որդիները հոն գացողներուն հետ հացահատիկ գնելու եկան, որովհետեւ Բանանի երկրին մէջ ալ սով կար: 6 Յովսէփ այդ երկրին կառավարիչն էր, եւ ի՛նք երկրին ամբողջ ժողովուրդին հացահատիկ կը ծախէր: Յովսէփի եղբայրները եկան, ու իրենց դէմքը մինչեւ գետին խոնարհեցնելով՝ անոր երկրպագեցին: 7 Երբ Յովսէփ իր եղբայրները տեսաւ՝ զանոնք ճանչցաւ, բայց ինքզինք անոնց օտար ձեւացուց, եւ անոնց հետ խստութեամբ խօսելով՝ իրենց ըսաւ. «Ուրկէ՞ եկաք»: Անոնք ըսին. «Բանանի երկրէն՝ կերակուր գնելու եկանք»: 8 Յովսէփ իր եղբայրները ճանչցաւ, բայց անոնք զինք չճանչցան: 9 Յովսէփ անոնց մասին իր տեսած երազները յիշեց, ու անոնց ըսաւ. «Դուք լրտեսներ էք. երկրին տկարութիւնը տեսնելու եկած էք»: 10 Ըսին անոր. «Ո՛չ, իմ տէ՛րս. հապա քու ծառաներդ կերակուր գնելու եկան: 11 Մենք բոլորս մէ՛կ մարդու որդիներ ենք: Մենք ուղիղ մարդիկ ենք. ծառաներդ լրտեսներ չենք»: 12 Իսկ ինք անոնց ըսաւ. «Ո՛չ, հապա երկրին տկարութիւնը տեսնելու եկած էք»: 13 Անոնք ըսին. «Մենք՝ քու ծառաներդ, Բանանի երկրին մէջ մէկ մարդու որդիներն ըլլալով՝ տասներկու եղբայր էինք: Ահա՛ ամենէն պզտիկը այսօր մեր հօր քով է, իսկ միւսը չկայ»: 14 Յովսէփ անոնց ըսաւ. «Ա՛յդ է որ ձեզի խօսելով՝ ըսի թէ “դուք լրտեսներ էք”»: 15 Սա՛պէս պիտի փորձարկուիք: Փարաւոնի կեանքին համար՝ դուք ասկէ պիտի չելլէք, եթէ ձեր պզտիկ եղբայրը հոս չգայ: 16 Ձեզմէ մէկը դրկեցէ՛ք՝ ձեր եղբայրը բերելու. իսկ դուք պիտի բանտարկուիք, որպէսզի ձեր խօսքերը փորձարկուին, թէ արդեօք ձեր մէջ ճշմարտութիւն կա՛յ. թէ ոչ՝ Փարաւոնի կեանքին համար՝ դուք լրտեսներ էք»: 17 Ու երեք օր զանոնք միասին բանտարկեց:

18 Երրորդ օրը՝ Յովսէփ անոնց ըսաւ. «Սա՛ ըրէք՝ որպէսզի ողջ մնաք, որովհետեւ ես Աստուծմէ կը վախնամ: 19 Եթէ դուք ուղիղ մարդիկ էք, ձեր եղբայրներէն մէկը թող կապուի ձեր բանտարկուած տան մէջ. իսկ դուք գացէ՛ք, ձեր տան անօթութեան համար հացահատիկ տարէք: 20 Բայց ձեր պզտիկ եղբայրը ինծի՛ բերէք, որպէսզի ձեր խօսքերը հաստատուին, ու չմեռնիք»: Եւ ա՛յդպէս ըրին: 21 Իրարու ըսին. «Անկասկած մեր եղբօր հանդէպ յանցաւոր ենք. որովհետեւ մենք տեսանք անոր անձին տագնապը՝ երբ ինք մեզի աղաչեց, բայց մտիկ չըրինք. ատո՛ր համար այս տագնապը մեր վրայ եկաւ:» 22 Ռուբէն անոնց պատասխանեց. «Ես ձեզի խօսելով՝ չըսի՞. “Չաւակին դէմ մի՛ մեղանչէք”»: Բայց դուք մտիկ չըրիք, եւ ահա՛ անոր արիւնն ալ մեզմէ կը պահանջուի»: 23 Անոնք չէին գիտեր թէ Յովսէփ կը հասկնար, որովհետեւ թարգմանով կը խօսէր իրենց հետ: 24 Ինք անոնցմէ՝ մեկուսացաւ ու լացաւ: Ապա անոնց վերադարձաւ, խօսեցաւ անոնց հետ, եւ

^u Եբր.՝ մերկութիւնը

^p Եբր.՝ պահպանուած

^q Եբր.՝ դարձաւ

իրենցմէ Ծմաւոնը առնելով՝ իրենց աչքերուն առջեւ կապեց զայն:

25 Յետոյ Յովսէփ պատուիրեց որ անոնց տոպրակները ցորենով լեցնեն, իւրաքանչիւրին դրամը իր քուրծին մէջ վերադարձնեն, ու անոնց ճամբայի պաշար տան: **26** Այսպէս ըրաւ անոնց: Անոնք ալ իրենց էշերուն վրայ բեռցուցին իրենց հացահատիկը, եւ անկէ գացին: **27** Անոնցմէ մէկը՝ իջեւանին մէջ իր իշուն ճարակ տալու համար իր քուրծը բացած ատեն՝ իր դրամը տեսաւ, որ ահա՛ իր պարկին բերանն էր: **28** Իր եղբայրներուն ըսաւ. «Իմ դրամս վերադարձուած է, ու ահա՛ հոս՝ պարկիս մէջ է»: Անոնց սիրտերը նուաղեցան, եւ դողալով իրարու ըսին. «Ի՞նչ է այս, որ Աստուած մեզի ըրաւ»:

ՅՈՎՍԷՓԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆ ԶԱՆԱՆ

29 Երբ Զանանի երկիրը հասան, իրենց հօր՝ Յակոբի քով, իրենց բոլոր պատահածները անոր պատմեցին՝ ըսելով. **30** «Այդ երկրին տէրը եղող մարդը՝ խստութեամբ խօսեցաւ մեզի, ու մեզ երկիրը լրտեսողներու տեղ դրաւ: **31** Անոր ըսինք. “Մենք ուղիղ մարդիկ ենք, լրտեսներ չենք: **32** Մենք՝ մեր հօր որդիները՝ տասներկու եղբայր ենք. մէկը չկայ, իսկ ամենէն պզտիկը՝ Զանանի երկրին մէջ մեր հօր քով է այսօր: **33** Այդ երկրին տէրը եղող մարդը մեզի ըսաւ. “Ձեր ուղիղ մարդիկ ըլլալը սա՛յէս պիտի գիտնամ. ձեր եղբայրներէն մէկը իմ քովս ձգեցէ՛ք, ձեր ընտանիքին անօթութեան համար պաշա՛ր առէք եւ գացէ՛ք, **34** ու ձեր պզտիկ եղբայրը ինծի՛ բերէք, որպէսզի գիտնամ թէ դուք լրտեսներ չէք, հապա ուղիղ մարդիկ էք. այսպէս ձեր եղբայրը ձեզի կը յանձնեմ, եւ այս երկրին մէջ առուտուր կ’ընէք: **35** Մինչ իրենց քուրծերը կը պարպէին, ահա՛ իւրաքանչիւրին դրամին ծրարը իր քուրծին մէջ էր: Երբ իրենք ու իրենց հայրն ալ դրամին ծրարները տեսան՝ վախցան: **36** Իրենց հայրը՝ Յակոբ անոնց ըսաւ. «Զիս գաւակներէ գրկեցիք: Յովսէփ չկայ, Ծմաւոն չկայ, Բենիամինն ալ պիտի առնէք: Այս բոլորը ինծի՛ հանդիպեցան»: **37** Ռուբէն իր հօր խօսեցաւ՝ ըսելով. «Եթէ ես զինք քեզի չբերեմ, իմ երկու որդիներս մեռցո՛ւր: Զինք ձե՛ռքս յանձնէ, ու ես քեզի պիտի վերադարձնեմ զինք»: **38** Բայց Յակոբ ըսաւ. «Իմ որդիս ձեզի հետ պիտի չիջնէ, որովհետեւ անոր եղբայրը մեռած է եւ ան մինակ մնացած է: Եթէ ձեր գացած ճամբային մէջ անոր փորձանք մը պատահի, ճերմակ մազերս տրտմութեամբ ՚դժոխք պիտի իջեցնէք»:

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԿԸ ՏԱՐՈՒԻ ԵԳԻՊՏՈՍ

43

Սովը սաստկացաւ երկրին մէջ, **2** ու երբ Եգիպտոսէն իրենց բերած հացահատիկը կերան եւ հատցուցին, իրենց հայրը անոնց ըսաւ. «Վերադարձէ՛ք ու մեզի քիչ մը կերակո՛ւր գնեցէք»: **3** Յուդա անոր պատասխանեց. «Այդ մարդը մեզ յստա՛կօրէն ազդարարեց՝ ըսելով. “Եթէ ձեր եղբայրը ձեզի հետ չըլլայ, իմ երեսս պիտի չտեսնէք: **4** Եթէ մեր եղբայրը մեզի հետ ղրկես, կ’իջնենք ու քեզի կերակուր կը գնենք: **5** Բայց եթէ չըրկես՝ չենք իջներ, որովհետեւ այդ մարդը մեզի ըսաւ. “Եթէ ձեր եղբայրը ձեզի հետ չըլլայ, իմ երեսս պիտի չտեսնէք: **6** Իսրայէլ ըսաւ. «Ինչո՞ւ չարիք ըրիք ինծի՛ այդ մարդուն իմացնելով թէ եղբայր մըն ալ ունիք»: **7** Անոնք պատասխանեցին. «Այդ մարդը ուղղակի հարցուց մեր մասին ու մեր ազգականներուն մասին՝ ըսելով. “Ձեր հայրը տակաւին ո՞նչ է, ուրիշ եղբայր ունի՞ք: Մենք ալ այս խօսքերուն համաձայն պատմեցինք անոր. արդեօք մենք կրնայի՞նք գիտնալ թէ ան պիտի ըսէ. “Ձեր եղբայրը իջեցուցէ՛ք»: **8**

⁷ Այսինքն՝ մեռած անձերու կայանը

Յուդա իր հօր՝ Իսրայելի ըսաւ. «Պատանին ինծի՛ հետ դրկէ, կանգնի՛նք ու երթանք՝ որպէսզի ողջ մնանք եւ չմեռնինք, մե՛նք ալ, դո՛ւն ալ, մեր մանուկներն ալ: **9** Ես երաշխաւոր կ'ըլլամ անոր համար: Զինք ի՛մ ձեռքէս պահանջէ. եթէ զինք քեզի չբերեմ ու քու առջեւ չներկայացնեմ, **կեանքիս** բոլոր օրերը քեզի հանդէպ յանցաւոր ըլլամ: **10** Արդարեւ եթէ չտնտնայինք, ի՛րապէս հիմա երկրորդ անգամ վերադարձած կ'ըլլայինք»: **11** Իրենց հայրը՝ Իսրայել անոնց ըսաւ. «Եթէ այդպէս է, հիմա սա՛ ըրէք: Ձեր անօթներուն մէջ՝ երկրիս ամենէն լաւ պտուղներէ՛ն առէք եւ մարդուն ընծայ՝ տարէք, քիչ մը բալասան ու քիչ մը մեղր, համեմներ եւ գմուռս, պիստակ ու նուշ: **12** Ձեր ձեռքը կրկնապատիկ դրամ առէք, եւ ձեր պարկերուն բերանը եղած դրամն ալ՝ որ վերադարձուեցաւ՝ ձեր ձեռքով վերադարձուցէք. թերեւս սխալ եղած էր: **13** Ձեր եղբայրն ալ առէք, կանգնեցէ՛ք եւ այդ մարդո՛ւն վերադարձէք: **14** Եւ Ամենակարող Աստուածը ձեզի գթութիւն գտնել տայ այդ մարդուն առջեւ, որպէսզի ձեր միւս եղբայրն ու Բենիամինը ձեզի հետ ուղարկէ: Իսկ եթէ **զաւակներէ** զրկուիմ, թող զրկուիմ»:

15 Ուստի մարդիկը առին այդ ընծաները, եւ իրենց ձեռքը կրկնապատիկ դրամ առին, նաեւ Բենիամինը, ու կանգնեցան, Եգիպտոս իջան, եւ Յովսէփի ներկայացան: **16** Երբ Յովսէփ Բենիամինը տեսաւ անոնց հետ, իր տան վերակացուն ըսաւ. «Տո՛ւն տար այս մարդիկը, ու ^բգէր անասուններ՝ մորթէ՛ եւ պատրաստէ՛. որովհետեւ այս մարդիկը կէսօրին ինծի հետ պիտի ճաշեն»: **17** Այդ մարդը Յովսէփի հրամայածին համաձայն ըրաւ, ու մարդիկը Յովսէփի տունը տարաւ: **18** Մարդիկը վախցան՝ քանի որ Յովսէփի տունը տարուեցան, եւ ըսին. «Առաջին անգամ մեր պարկերուն մէջ վերադարձած դրամին համար է որ կը տարուինք, որպէսզի մեր վրայ ^գյարձակի, մեր վրայ իյնայ ու մեզ իբր ստրուկ առնէ, նաեւ մեր էշերը»: **19** Ուստի Յովսէփի տան վերակացուն եղող մարդուն մօտեցան, տան մուտքը խօսեցան անոր **20** եւ ըսին. «Ո՛հ, տէ՛ր, ասկէ առաջ կերակուր գնելու իջանք: **21** Երբ իջեաւնը հասանք, մեր պարկերը բացինք, ու ահա՛ իւրաքանչիւրիս դրամը իր պարկին բերանն էր, մեր դրամը՝ լման կշիռով, եւ զայն մեր ձեռքով վերադարձուցինք: **22** Մեր ձեռքին մէջ ուրիշ դրամ ալ ^դբերինք՝ կերակուր գնելու համար: Չենք գիտեր թէ ո՛վ դրամ մեր դրամը մեր պարկերուն մէջ»: **23** Ան ալ ըսաւ. «Խաղաղութիւն ձեզի, մի՛ վախճաք: Ձեր Աստուածը եւ ձեր հօր Աստուածը ձեզի պահուած գանձ տուաւ ձեր պարկերուն մէջ. ^եե՛ս առի ձեր դրամը"»: **24** Ու Շմաւոնը դուրս հանեց անոնց:

24 Այդ մարդը Յովսէփի տունը տարաւ մարդիկը, ջուր տուաւ **անոնց** ու իրենց ոտքերը լուացին, եւ անոնց էշերուն ճարակ տուաւ: **25** Անոնք ալ ընծաները պատրաստեցին՝ մինչեւ Յովսէփի գալուստը կէսօրին, քանի որ լսեցին թէ իրենք հոն հաց պիտի ուտեն: **26** Երբ Յովսէփ տուն եկաւ, իրենց ձեռքը եղած ընծաները անոր մատուցանեցին՝ տան մէջ, ու մինչեւ գետին **խոնարհելով՝** անոր երկրպագեցին: **27** Յովսէփ անոնց ^զորպիսութիւնը հարցուց՝ ըսելով. «Ձեր ծեր հայրը, որուն մասին խօսեցաք **ինծի**, լա՞ւ է, տակաւին ո՞ղջ

^ա Եբր.՝ իջեցուցէք

^բ Եբր.՝ մորթելիք

^գ Եբր.՝ գլորի

^դ Եբր.՝ իջեցուցինք

^ե Եբր.՝ ձեր դրամը ինծի եկաւ

^զ Եբր.՝ խաղաղութիւնը

է»: **28** Անոնք ալ պատասխանեցին. «Քու ծառադ՝ մեր հայրը լաւ է, տակաւին ողջ է», եւ խոնարհեցան ու երկրպագեցին: **29** **Յովսէփ** իր աչքերը վերցուց եւ իր մօր որդին, իր եղբայրը՝ **Բենիամինը** տեսաւ, ու ըսաւ. «Ա՞յս է ձեր պզտիկ եղբայրը, որուն մասին ինծի խօսեցաք»: Եւ **Բենիամինի** ըսաւ. «Աստուած ողորմի՛ քեզի, որդեա՛կս»: **30** **Յովսէփ** շտապեց, քանի որ իր ընդերքը բռնկեցաւ եղբօր հանդէպ, ու լալու **տեղ** կը փնտռէր. ներքին սենեակը մտաւ եւ հոն լացաւ: **31** Ապա իր երեսը լուաց, դուրս ելաւ, ինքզինք զսպեց եւ ըսաւ. «Հա՛ց դրէք»: **32** Իրեն՝ զատ, անոնց՝ զատ, ու իրեն հետ ուտող Եգիպտացիներուն՝ զատ դրին. քանի Եգիպտացիները Եբրայեցիներուն հետ չէին կրնար հաց ուտել, որովհետեւ Եգիպտացիներուն գարշելի էր: **33** Անոր առջեւ նստան, անդրանիկը՝ իր անդրանկութեան իրաւունքին համեմատ, իսկ կրտսերը՝ իր կրտսերութեան համեմատ. եւ մարդիկը իրարու **նայելով** կը զարմանային: **34** **Յովսէփ** իր առջեւէն բաժիններ էրկեց անոնց, բայց **Բենիամինի** բաժինը՝ միւսներուն բաժինին հինգ անգամն էր. ու խմեցին եւ անոր հետ ^բզուարթացան:

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ՍԿԱՀԱԿԸ

44

Յովսէփ իր տան վերակացուին պատուիրեց. «Այս մարդոց պարկերը կերակուրո՛վ լեցուր, ա՛յնչափ որ կրնան կրել, ու իւրաքանչիւրին դրամը իր պարկին բերանը դիր: **2** Եւ **ամենէն** պզտիկին պարկին բերանը՝ իմ սկահակս, արծաթէ սկահակը, ու իր հացահատիկին դրամը դիր»: Ան ալ **Յովսէփի** ըսած խօսքին համաձայն ըրաւ:

3 Երբ առտուն լուսցաւ՝ անմիջապէս մարդիկը ղրկուեցան, իրենք եւ իրենց էշերը: **4** Անոնք քաղաքէն ելլելով դեռ հեռացած չէին՝ երբ **Յովսէփ** իր տան վերակացուին ըսաւ. «Կանգնէ՛, հետապնդէ՛ այդ մարդիկը, հասի՛ր անոնց եւ ըսէ՛ իրենց “Ինչո՞ւ բարիքի փոխարէն չարիք հատուցանեցիք: **5** Այս այն **սկահակը** չէ՞, որուն մէջէն իմ տէրս կը խմէ ու անով կը հմայէ. այսպէս ընելով՝ չարիք ըրիք»: **6** **Վերակացուն** անոնց հասաւ, եւ իրենց ըսաւ այդ նոյն խօսքերը: **7** Անոնք իրեն ըսին. «Ինչո՞ւ իմ տէրս այսպիսի խօսքեր կ'ըսէ. հեռո՛ւ մեզմէ, որ քու ծառաներդ այսպիսի բան մը ընեն: **8** Ահա՛ մեր պարկերուն բերանը գտած մեր դրամը՝ Քանանի երկրէն քեզի վերադարձուցինք. ուրեմն ի՞նչպէս տիրոջդ տունէն արծաթ կամ ոսկի պիտի գողնանք: **9** Քու ծառաներէդ որո՛ւն քով որ գտնուի, անիկա՛ թող մեռնի, ու մենք ալ իմ տիրոջս ստրուկներ ըլլանք»: **10** Ան ալ ըսաւ. «Հի՛մա ճիշդ ձեր ըսածին համաձայն թող ըլլայ. որո՛ւն քով որ գտնուի՝ անիկա՛ իմ ծառաս պիտի ըլլայ, եւ դուք անպարտ պիտի ըլլաք»: **11** Ուստի իւրաքանչիւրը արտորալով իր պարկը գետին իջեցուց, իւրաքանչիւրը իր պարկը բացաւ, **12** ան ալ խուզարկեց՝ մեծէն սկսելով մինչեւ պզտիկը. եւ սկահակը **Բենիամինի** պարկին մէջ գտնուեցաւ:

13 Այն ատեն իրենց հանդերձները պատռեցին, իւրաքանչիւրը իր էշը բեռցուց, եւ քաղաքը վերադարձան: **14** **Յուդա** ու անոր եղբայրները **Յովսէփի** տունը եկան. ան ալ տակաւին հոն էր, եւ անոր առջեւ գետին ինկան: **15** **Յովսէփ** անոնց ըսաւ. «Այս ի՞նչ գործ է՝ որ կատարեցիք. չէ՞ք գիտեր թէ ինծի պէս մարդ մը անշուշտ կը հմայէ»: **16** **Յուդա** պատասխանեց. «Իմ տիրոջս ի՞նչ ըսենք, ի՞նչ խօսինք, կամ ի՞նչպէս մենք մեզ արդարացնենք: Աստուած քու ծառաներուդ անօրէնութիւնը գտաւ: Ահա՛ մենք մեր տիրոջ ծառաներ ենք, մե՛նք ալ, ա՛ն ալ՝ որուն քով սկահակը գտնուեցաւ»: **17** Ան ալ ըսաւ. «Հեռո՛ւ ինձմէ, որ այդպէս ընեմ. **հապա** այն մարդը, որուն քով սկահակը գտնուեցաւ, **միայն**

^Է Եբր.՝ կրել տուաւ
^Բ Եբր.՝ գինովցան

անհկա՛ ինծի ծառայ պիտի ըլլայ, իսկ դուք խաղաղութեամբ ձեր հօր քով բարձրացէք»:

ՅՈՒԴԱ Կ՛ԱՂԱԶԷ ԲԵՆԻԱՄԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

18 Այն ատեն Յուդա անոր մօտեցաւ եւ ըսաւ. «Ո՛հ, իմ տէ՛րս, կ'աղերսե՛մ, քու ծառայ թող խօսք մը ըսէ տիրոջս ականջներուն, ու ծառայիդ դէմ քու բարկութիւնդ չբորբոքի. որովհետեւ դուն Փարաւոնի պէս ես: 19 Իմ տէրս իր ծառաներուն հարցուց. “Հայր կամ եղբայր ունի՞ք: 20 Եւ մենք ըսինք մեր տիրոջ թէ “Ժեր հայր մը ունինք, եւ թէ **ան իր ծերութեան ատեն ծնած** զաւակ մը **ունի, տակաւին** պատիկ. անոր եղբայրը մեռած է, ու միայն անհկա՛ իր մօրմէն մնացած է, եւ անոր հայրը կը սիրէ զայն: 21 Զու ծառաներուդ ըսիր. “Ինծի՛ իջեցուցէք զայն՝ որ “տեսնեմ: 22 Իմ տիրոջս ըսինք. “Պատանին իր հայրը չի կրնար թողուլ. քանի որ եթէ իր հայրը թողու, ան պիտի մեռնի: 23 Զու ծառաներուդ ըսիր. “Եթէ ձեր պատիկ եղբայրը ձեզի հետ չիջնէ, իմ երեսս անգամ մըն ալ պիտի չտեսնէք: 24 Ու երբ քու ծառայիդ՝ իմ հօրս քով բարձրացանք, տիրոջս խօսքերը հաղորդեցինք անոր: 25 Երբ մեր հայրը կրկին ըսաւ. “Վերադարձէ՛ք **եւ** մեզի քիչ մը կերակուր գնեցէք, 26 մենք ըսինք. “Չենք կրնար իջնել: Եթէ մեր պատիկ եղբայրը մեզի հետ ըլլայ, ա՛յն ատեն կ'իջնենք. որովհետեւ պիտի չկարենանք տեսնել այն մարդուն երեսը՝ եթէ մեր պատիկ եղբայրը մեզի հետ չըլլայ: 27 Զու ծառայ՝ իմ հայրս՝ մեզի ըսաւ. “Դուք գիտէ՞ք թէ կինս երկու **որդի** ծնաւ ինծի, 28 ու մէկը քովէս ելաւ: Ես ըսի. “Անտարակոյս **գագանէ մը** բզբտուած է”, եւ մինչեւ հիմա գինք չտեսայ: 29 Եթէ ասիկա՛ ալ քովէս առնէք ու անոր փորձանք մը պատահի, իմ ճերմակ մազերս չարիքով Բոժոխք պիտի իջեցնէք: 30 Ուստի հիմա, երբ քու ծառայիդ՝ իմ հօրս երթամ, ու պատանին մեզի հետ չըլլայ, անոր անձը՝ պատանիին անձին հետ կապուած ըլլալով, 31 երբ տեսնէ թէ պատանին **մեզի հետ** չէ՛ պիտի մեռնի, եւ ծառաներդ քու ծառայիդ՝ մեր հօր ճերմակ մազերը տրտմութեամբ Դոժոխք պիտի իջեցնենք: 32 Որովհետեւ ծառայ՝ իմ հօրս երաշխաւոր եղաւ պատանիին համար՝ ըսելով. “Եթէ ես զայն քեզի չբերեմ, իմ հօրս հանդէպ **կեանքիս** բոլոր օրերը յանցաւոր ըլլամ: 33 Ուստի հիմա կ'աղերսե՛մ, պատանիին տեղը ծառայ՝ իմ տիրոջս ստրուկ թող մնայ, իսկ պատանին իր եղբայրներուն հետ թող բարձրանայ: 34 Արդարեւ եթէ պատանին ինծի հետ չըլլայ, ի՞նչպէս պիտի բարձրանամ իմ հօրս քով. հօրս գալիք չարիքը չտեսնեմ»:

ՅՈՎԱԷՓ ԻՆՔՁԻՆՔ ԿԸ ՅԱՅՏԵ

45

Յովսէփ չկրցաւ ինքզինք զսպել բոլոր իր քով կայնողներուն առջեւ, ու պոռաց. «Զովէս դո՛ւրս հանեցէք բոլոր մարդիկը»: Երբ Յովսէփ ինքզինք իր եղբայրներուն ճանչցուց, քովը ո՛չ մէկը կեցած էր: 2 Չայնը բարձրացնելով լացաւ. Եգիպտացիները լսեցին, ու Փարաւոնի տունն ալ լսեց: 3 Յովսէփ իր եղբայրներուն ըսաւ. «Ես Յովսէփն եմ. իմ հայրս տակաւին ո՞ղջ է»: Եղբայրները չէին կրնար անոր պատասխանել, որովհետեւ անոր առջեւ շփոթած էին: 4 Յովսէփ իր եղբայրներուն ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, մօտեցէ՛ք ինծի»: Անոնք ալ մօտեցան, եւ ըսաւ. «Ես ձեր եղբայրը՝ Յովսէփն եմ, որ Եգիպտոս **տարուելու** ծախեցիք: 5 Ուստի հիմա մի՛ վշտանաք ու դուք ձեզի դէմ մի՛ բորբոքիք՝ որ զիս հոս ծախեցիք, որովհետեւ Աստուած՝ զիս ձեր առջեւէն՝ **ձեզ** ողջ պահելու համար. 6 արդարեւ

^u Երբ.՝ աչքերս անոր վրայ դնեմ
^p Այսինքն՝ մեռած անձերու կայանը

ասիկա սովին երկրորդ տարին է երկրի վրայ, եւ տակաւին հինգ տարի կայ՝ որ ո՛չ վարուցան պիտի ըլլայ, ո՛չ ալ հունձք: **7** Աստուած զիս ձեր առջեւէն ղրկեց, որպէսզի երկրի վրայ ձեզի պահեստ դնէ ու մեծ ազատումով ձեզ ողջ պահէ: **8** Ուրեմն հիմա զիս հոս ղրկողը դո՛ւք չէք, հապա Աստուած է. ան զիս Փարաւոնի հայր նշանակեց, իր ամբողջ տան՝ տէր, ու Եգիպտոսի ամբողջ երկրին՝ կառավարիչ: **9** Շտապելով բարձրացէք իմ հօրս քով, եւ ըսէ՛ք անոր. «Սա՛ կ'ըսէ քու Յովսէփ որդիդ. "Աստուած ամբողջ Եգիպտոսի տէր ըրաւ զիս: Մի՛ ուշանար, իջի՛ր իմ քովս: **10** Գեսէմի երկրին մէջ պիտի բնակիս ու իմ մօտս պիտի ըլլաս, դուն, քու որդիներդ եւ որդիներուդ որդիները, ոչխարներդ ու արջառներդ, եւ ամբողջ ունեցածդ: **11** Հոն քեզ պիտի կերակրեմ, որովհետեւ տակաւին հինգ տարի սով կայ. որպէսզի դուն, քու ընտանիքդ ու ամբողջ ունեցածդ չթշուառանաք"^ա: **12** Ահա՛ ձեր աչքերը, եւ իմ եղբօրս՝ Բենիամինի աչքերը կը տեսնեն թէ ձեզի խօսողը իմ բերանս է: **13** Եգիպտոսի մէջ իմ ունեցած ամբողջ փառքս, ու ձեր ամբողջ տեսածը պատմեցէ՛ք իմ հօրս, եւ շտապելով հայրս հոս իջեցուցէք»: **14** Ու իր եղբօր՝ Բենիամինի վիզին վրայ ինկաւ եւ լացաւ: Բենիամինն ալ անոր վիզին վրայ լացաւ: **15** Իր բոլոր եղբայրները համբուրեց ու անոնց վրայ լացաւ. եւ անկէ ետք՝ իր եղբայրները խօսեցան իրեն հետ:

16 Այս լուրը Փարաւոնի տան մէջ լսուեցաւ, թէ Յովսէփի եղբայրները եկած են. ու Փարաւոնի եւ անոր ծառաներուն «հաճելի եղաւ: **17** Փարաւոն Յովսէփի ըսաւ. «Զու եղբայրներուդ ըսէ՛. "Սա՛ ըրէք. ձեր անասունները բեռցուցէ՛ք ու գացէ՛ք, Բանանի երկիրը մտէ՛ք, **18** ձեր հայրն ու ընտանիքները առէ՛ք եւ ինծի՛ եկէք. Եգիպտոսի երկրին բարիքը ձեզի պիտի տամ, ու երկրին ^բպարարտութենէն պիտի ուտէք"^ա: **19** Զեզի պատուիրուեցաւ որ անոնց ըսես. "Սա՛ ըրէք: Ձեր մանուկներուն եւ կիներուն համար՝ Եգիպտոսի երկրէն սայլե՛ր առէք ձեզի, ձեր հայրը փոխադրեցէ՛ք ու եկէ՛ք: **20** Ձեր առարկաներուն ^գմի՛ նայիք", որովհետեւ ամբողջ Եգիպտոսի երկրին բարիքը ձե՛րն է"^ա»:

21 Իսրայէլի որդիները ա՛յդպէս ըրին: Յովսէփ անոնց սայլեր տուաւ՝ Փարաւոնի հրամանին համաձայն, եւ ճամբորդութեան համար անոնց պաշար տուաւ: **22** Անոնցմէ իւրաքանչիւրին՝ զատ-զատ փոխելիք հանդերձներ տուաւ, բայց Բենիամինի՝ երեք հարիւր **կտոր** արծաթ ու հինգ փոխելիք հանդերձ տուաւ: **23** Իսկ իր հօր հետեւեալը ղրկեց.– տասը էջ՝ Եգիպտոսի բարիքներով բեռցուած, ու տասը մատակ էջ՝ ցորենով, հացով եւ ուտելիքներով բեռցուած, իր հօր ճամբորդութեան համար: **24** Ա՛յսպէս ուղարկեց իր եղբայրները, ու գացին. եւ անոնց ըսաւ. «Ճամբան մի՛ կռուիք»:

25 Անոնք Եգիպտոսէն բարձրացան ու դէպի Բանանի երկիրը, իրենց հօր՝ Յակոբի գացին **26** եւ անոր պատմեցին՝ ըսելով. «Յովսէփ տակաւին ողջ է, ու Եգիպտոսի ամբողջ երկրին կառավարիչը անիկա՛ է»: **Յակոբի** սիրտը նուաղեցաւ, քանի որ անոնց չհաւատաց: **27** Անոր հաղորդեցին Յովսէփի բոլոր խօսքերը՝ որ իրենց ըսեր էր: Երբ տեսաւ Յովսէփի ղրկած սայլերը՝ զինք փոխադրելու համար, անոնց հօր՝ Յակոբի հոգին վերապրեցաւ: **28** Եւ Իսրայէլ ըսաւ. «Բաւական է. իմ որդիս՝ Յովսէփ տակաւին ողջ է: Երթա՛մ ու տեսնե՛մ զայն՝ մեռնելէս առաջ»:

ՅԱԿՈԲ ԸՆՏԱՆԻՔՈՎ Կ'ԵՐԹԱՅ ԵԳԻՊՏՈՍ

^ա Եբր.՝ աչքերուն լաւ
^բ Եբր.՝ ճարպը
^գ Եբր.՝ ձեր աչքերը թող չխնայեն

46

Իսրայել իր ամբողջ ունեցածով մեկնեցաւ, Բերսաբէ հասաւ, եւ իր հօր՝ Իսահակի Աստուծոյն զոհեր մատուցանեց: **2** Աստուած գիշերը՝ տեսիլքի մէջ Իսրայելի երեւցաւ ու ըսաւ. «Յակոբ, Յակոբ»: **3** Ան ալ ըսաւ. «Ահա՛ հոս եմ»: **Անոր** ըսաւ. «Ես Աստուած եմ, քու հօրդ Աստուածը: Եգիպտոս իջնելու մի՛ վախճար, որովհետեւ հոն մեծ ազգ մը պիտի ընեմ քեզ: **4** Ե՛ս քեզի հետ Եգիպտոս պիտի իջնեմ, նաեւ ե՛ս քեզ **անշուշտ** պիտի հանեմ, ու Յովսէփ քու աչքերուդ վրայ պիտի դնէ իր ձեռքը»: **5** Յակոբ Բերսաբէէն ^ամեկնեցաւ. Իսրայելի որդիները փոխադրեցին իրենց հայրը՝ Յակոբը, իրենց մանուկներն ու կիները այն սայլերով՝ որ Փարաւոն ղրկեց զայն փոխադրելու համար: **6** Առին իրենց խաշիները եւ ինչքը, որ վաստկած էին Զանանի երկրին մէջ, ու Եգիպտոս եկան՝ Յակոբ եւ իր ամբողջ զարմը իրեն հետ. **7** իր որդիներն ու որդիներուն որդիները իրեն հետ, իր աղջիկներն ու որդիներուն աղջիկները, եւ իր ամբողջ զարմը իրեն հետ Եգիպտոս բերաւ:

8 Ահա՛ւասիկ անունները Իսրայելի որդիներուն՝ որ Եգիպտոս եկան, Յակոբ եւ իր որդիները: Յակոբի անդրանիկը՝ Ռուբէն, **9** ու Ռուբէնի որդիները՝ Ենովք, Փաղղուս, Եսրոն եւ Զարմի: **10** Շմաւոնի որդիները՝ Յամուէլ, Յամին, Ոհադ, Յաքին ու Սահառ, եւ քանանացի կնոջ որդին՝ Սաւուդ: **11** Ղեւի որդիները՝ Գերսոն, Կահաթ ու Մերարի: **12** Յուդայի որդիները՝ Էր, Օնան, Սելում, Փարէս եւ Զարա. բայց Էր ու Օնան Զանանի երկրին մէջ մեռան: Փարէսի որդիները՝ Եսրոն եւ Համուլ: **13** Իսաքարի որդիները՝ Թովղա, Փուա, ԲՅոբ ու Սամրոն: **14** Զաբուլոնի որդիները՝ Սարեդ, Ելոն եւ Յաղէլ: **15** Ասոնք Լիայի որդիներն են, որ Միջագետքի մէջ ծնաւ Յակոբի, ու անոր աղջիկը՝ Դինան: Անոր բոլոր որդիները եւ աղջիկները՝ երեսուներեք անձ էին: **16** Գադի որդիները՝ Սափոն ու Անգի, Սունի եւ Եսբոն, Էրի, Արոդի ու Արելի: **17** Ասերի որդիները՝ Յեմնա, Յեսուա, Յեսուի, Բարիա, եւ անոնց քոյրը՝ Սարա. Բարիայի որդիները՝ Զաբեր ու Մեղքիէլ: **18** Ասոնք Զեղփայի որդիներն են՝ որ Լաբան իր Լիա աղջիկին տուաւ, ու ան ծնաւ ասոնք Յակոբի՝ տասնվեց անձ: **19** Յակոբի կնոջ՝ Ռաքէլի որդիները՝ Յովսէփ եւ Բենիամին: **20** Եգիպտոսի երկրին մէջ՝ Մանասէ ու Եփրեմ ծնան Յովսէփի, որ Արեգ քաղաքի քուրմին՝ Պետափրայի աղջիկը՝ Ասանէթ ծնաւ անոր: **21** Բենիամինի որդիները՝ Բաղա, Բոքոր եւ Ասբէլ, Գերա ու Նէեման, Էհի եւ Ռովս, Մուփիմ, Ոփիմ ու Արեդ: **22** Ասոնք Ռաքէլի որդիներն են՝ որ ծնան Յակոբի, բոլորը՝ տասնչորս անձ: **23** Դանի որդին՝ Հուսիմ: **24** Նեփթաղիմի որդիները՝ Յասիէլ, Գունի, Յասեր եւ Սիլլեմ: **25** Ասոնք Բաղդայի որդիներն են՝ որ Լաբան իր Ռաքէլ աղջիկին տուաւ, ու ան ծնաւ ասոնք Յակոբի. բոլորը եօթը անձ էին: **26** Յակոբի հետ Եգիպտոս եկող բոլոր անձերը, որ անոր երանքէն ելած էին, Յակոբի որդիներուն կիներէն զատ՝ բոլորը վաթսունվեց անձ էին: **27** Եւ Յովսէփի որդիները՝ որ Եգիպտոսի մէջ անոր ծնան, երկու անձ էին: Եգիպտոս գացող Յակոբի ամբողջ տունը՝ եօթանասուն անձ էին:

ՅԱԿՈԲ ԸՆՏԱՆԻՔՈՎ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

28 Ան իր առջեւէն Յուդան ղրկեց Յովսէփի՝ որ ^բԳեսէմը ցուցնէ իրեն՝, եւ անոնք Գեսէմի երկիրը հասան: **29** Յովսէփ իր կառքը լծեց, ու իր հայրը՝ Իսրայելը դիմաւորելու համար Գեսէմ բարձրացաւ: Երբ զայն տեսաւ, անոր վիզին վրայ ինկաւ, ու երկար ատեն

^ա Եբր.՝ կանգնեցաւ

^բ Կամ՝ Յասուր

^գ Եբր.՝ իր երեսը նետէ դէպի Գեսէմ

անոր վիզին վրայ լացաւ: **30** Իսրայէլ Յովսէփի ըսաւ. «⁷Այժմ՝ քու երեսդ տեսնելէս ետք՝ թող մեռնիմ, որովհետեւ տակաւին ողջ ես»: **31** Յովսէփ իր եղբայրներուն եւ հօր տան ըսաւ. «Պիտի բարձրանամ, Փարաւոնի իմացնեմ, եւ անոր ըսեմ. “Իմ եղբայրներս ու հօրս ընտանիքը, որ Զանանի երկրին մէջ էին, ինծի եկան: **32** Այս մարդիկը հովիւներ են, որովհետեւ խաշիմքի տէր են, եւ իրենց ոչխարները, արջառներն ու ամբողջ ունեցածը բերին⁸: **33** Երբ Փարաւոն ձեզ կանչէ եւ ըսէ. “Ի՞նչ է ձեր արհեստը⁹, **34** ըսէ՛ք. “Քու ծառաներդ՝ մեր մանկութենէն մինչեւ հիմա, մե՛նք ալ, մեր հայրե՛րն ալ, խաշնարած ենք¹⁰. որպէսզի Գեսէմի երկրին մէջ բնակիք, որովհետեւ ամէն հովիւ՝ Եգիպտացիներուն առջեւ գարշելի է»:

47

Յովսէփ եկաւ, Փարաւոնի պատմեց եւ ըսաւ. «Իմ հայրս ու եղբայրներս, անոնց ոչխարներն ու արջառները, եւ անոնց ամբողջ ունեցածը՝ Զանանի երկրէն եկան, եւ ահա՛ Գեսէմի երկիրն են»:² Իր եղբայրներէն հինգ մարդ առաւ ու զանոնք Փարաւոնի ներկայացուց: **3** Փարաւոն անոր եղբայրներուն ըսաւ. «Ի՞նչ է ձեր արհեստը»: Անոնք Փարաւոնի ըսին. «Քու ծառաներդ՝ հովիւներ ենք, մե՛նք ալ, մեր հայրե՛րն ալ»:⁴ Նաեւ ըսին Փարաւոնի. «Այս երկրին մէջ պանդխտանալու եկանք, որովհետեւ Զանանի երկրին մէջ՝ սովին սաստկանալուն համար՝ քու ծառաներուդ ոչխարներուն արօտ չկայ: Ուստի հիմա կ'աղերսե՛նք, ծառաներդ Գեսէմի երկրին մէջ թող բնակին»:⁵ Փարաւոն Յովսէփի խօսեցաւ՝ ըսելով. «Քու հայրդ ու եղբայրներդ քեզի եկան: **6** Եգիպտոսի երկիրը առջեւդ է. քու հայրդ եւ եղբայրներդ երկրին լաւագոյն տեղը բնակեցո՛ւր: Գեսէմի երկրին մէջ թող բնակին, ու եթէ գիտես թէ անոնց մէջ ^աճարպիկ մարդիկ կան, վերահսկի՛չ նշանակէ զանոնք իմ խաշիմքիս վրայ»:

7 Յովսէփ իր հայրը՝ Յակոբը բերաւ, եւ Փարաւոնի ներկայացուց, ու Յակոբ օրհնեց Փարաւոնը: **8** Փարաւոն Յակոբի ըսաւ. «Քու կեանքիդ տարիներուն օրերը ո՞րչափ են»:⁹ Յակոբ Փարաւոնի ըսաւ. «Իմ պանդխտութեան տարիներուն օրերը՝ հարիւր երեսուն տարի են: Իմ կեանքիս տարիներուն օրերը՝ քիչ եւ վատ եղան, ու հայրերուս պանդխտութեան օրերուն մէջ եղած իրենց կեանքի տարիներուն օրերուն չհասան»:¹⁰ Յակոբ օրհնեց Փարաւոնը, եւ դուրս ելաւ Փարաւոնի առջեւէն:

11 Յովսէփ Եգիպտոսի երկրին լաւագոյն կողմը՝ Ռամսէսի երկրին մէջ բնակեցուց իր հայրն ու եղբայրները, եւ անոնց կալուած տուաւ՝ ինչպէս Փարաւոն պատուիրեր էր: **12** Յովսէփ իր հայրն ու եղբայրները, եւ իր հօր ամբողջ ընտանիքը՝ աճոնց երախաներուն համեմատ՝ հացով կը կերակրէր:

13 Ամբողջ երկրին մէջ հաց չկար, որովհետեւ սովը յոյժ սաստկացաւ. Եգիպտոսի երկիրն ու Զանանի երկիրը սովին պատճառով հիւծեցան: **14** Յովսէփ հացահատիկ գնողներէն՝ Եգիպտոսի երկրին մէջ եւ Զանանի երկրին մէջ գտնուած ամբողջ դրամը ժողովեց. ու Յովսէփ դրամը Փարաւոնի տունը տարաւ: **15** Երբ Եգիպտոսի երկրին եւ Զանանի երկրին դրամը լմնցաւ, բոլոր Եգիպտացիները Յովսէփի եկան ու ըսին. «Մեզի հա՛ց տուր. ինչո՞ւ մեռնինք քու առջեւդ, քանի որ դրամը հատաւ»:¹⁶ Յովսէփ ըսաւ. «Ձեր խաշի՛նքը տուէք, եւ եթէ դրամը հատաւ՝ ձեր խաշիմքին փոխարէն տամ ձեզի»:¹⁷ Անոնք իրենց խաշիմքը Յովսէփի բերին, ու Յովսէփ հաց տուաւ անոնց՝ ձիերուն փոխարէն, ոչխարներուն փոխարէն, արջառներուն փոխարէն եւ էջերուն փոխարէն: Այն տարին

⁷ Եբր.՝ Այս անգամ

^ա Եբր.՝ ուժեղ

զանոնք հացով կերակրեց՝ իրենց ամբողջ խաշինքին փոխարէն:

ՍՈՎԸ

18 Երբ այն տարին վերջացաւ, հետեւեալ տարին անոր եկան ու ըսին. «Մեր տիրոջմէն չենք պահեր՝ թէ դրամը հատաւ, եւ մեր անասուններու խաշինքն ալ մեր տիրոջ եղաւ: Այլ բան մը չմնաց մեր տիրոջ առջեւ, բացի մեր մարմիններէն ու հողերէն: 19 Ինչո՞ւ քու աչքերուդ առջեւ մեռնինք՝ մենք եւ մեր հողերը: Մեզ ու մեր հողերը հացով գնէ, եւ մենք մեր հողերով Փարաւոնի ծառաներ ըլլանք: Սե՛րմ տուր մեզի, որպէսզի ողջ մնանք ու չմեռնինք, եւ հողը խոպան չըլլայ»: 20 Յովսէփ Եգիպտոսի բոլոր հողերը Փարաւոնի համար գնեց, որովհետեւ Եգիպտացիներէն իւրաքանչիւրը իր արտը ծախեց՝ սովին սաստկանալուն համար, ու երկիրը Փարաւոնի եղաւ: 21 Իսկ ժողովուրդը՝ քաղաքէ քաղաք՝ փոխադրեց՝ Եգիպտոսի հողամասին մէկ ծայրէն մինչեւ միւս ծայրը: 22 Միայն քուրմերուն հողերը չգնեց. որովհետեւ քուրմերը Փարաւոնէն յատկացուած բաժին ունէին, եւ կ'ուտէին իրենց բաժինը՝ որ Փարաւոն անոնց կու տար. ատոր համար իրենց հողերը չծախեցին: 23 Յովսէփ ժողովուրդին ըսաւ. «Ահա՛ այսօր ձեզ ու ձեր հողերը գնեցի Փարաւոնի համար: Արդ՝ ձեզի սերմ կու տամ. սերմանեցէ՛ք հողը: 24 Գետինի բերքին հինգէն մէկը Փարաւոնի՝ պիտի տաք, ու չորս մասը ձերը պիտի ըլլայ, որպէսզի արտին՝ սերմ, եւ ձեզի, ձեր ընտանիքին մէջ եղողներուն ու ձեր մանուկներուն՝ կերակուր ըլլայ»: 25 Անոնք ըսին. «Մեզ ողջ պահեցիր. թող շնորհք գտնենք մեր տիրոջ՝ առջեւ եւ Փարաւոնի ստրուկներ ըլլանք»: 26 Յովսէփ այս կանոնը հաստատեց Եգիպտոսի հողերուն վրայ մինչեւ այսօր, որ հինգէն մէկը Փարաւոնի ըլլայ. բացի քուրմերուն հողերէն, որոնք Փարաւոնի չեղան:

ՅԱԿՈՒԻ ՎԵՐՋԻՆ ԽՆԴՐԱՆԸԸ

27 Իսրայէլ Եգիպտոսի երկրին մէջ կը բնակէր, Գեսէմի երկիրը. հոն կալուածներ ստացան, աճեցան ու յոյժ բազմացան:

28 Յակոբ Եգիպտոսի երկրին մէջ տասնեօթը տարի ապրեցաւ, եւ Յակոբի կեանքին տարիներուն օրերը՝ հարիւր քառասունեօթը տարի եղան: 29 Երբ Իսրայէլի մեռնելու ժամանակը մօտեցաւ, իր Յովսէփ որդին կանչեց ու անոր ըսաւ. «Եթէ այժմ շնորհք գտայ քու առջեւդ, կ'աղերսե՛մ, դի՛ր ձեռքդ երանքիս տակ, եւ կարեկցութեամբ ու ճշմարտութեամբ վարուէ ինձի հետ: Կ'աղերսե՛մ, զիս Եգիպտոսի մէջ մի՛ թաղեր, 30 հապա իմ հայրերո՛ւս հետ ննջեմ. զիս Եգիպտոսէն փոխադրէ՛ եւ զիս անո՛նց գերեզմանը թաղէ»: Ան ալ ըսաւ. «Քու ըսածիդ համաձայն պիտի ընեմ»: 31 Յակոբ ըսաւ. «Ինձի երդո՛ւմ ըրէ»: Ան ալ երդում ըրաւ անոր, ու Իսրայէլ ՚մահիճին սնարին՝ վրայ երկրպագեց:

ՅԱԿՈՒ Կ՛ՕՐՀՆԷ ԵՓՐԵՄՆ ՈՒ ՄԱՆԱՍԷՆ

48

Այս բաներէն ետք՝ Յովսէփի ըսուեցաւ. «Ահա՛ քու հայրդ հիւանդ է»: Ան ալ իր երկու որդիները՝ Մանասէն ու Եփրեմը՝ իրեն հետ առաւ: 2 Յակոբի իմացուցին եւ ըսին. «Ահա՛

^բ Եբր.՝ քաղաքներու
^գ Եբր.՝ աչքերուն
^դ Կամ՝ գաւազանին գլուխին

քու որդիդ՝ Յովսէփ քեզի կու գայ»։ Իսրայէլ ուժովցաւ ու մահիճին վրայ նստաւ։ **3** Յակոբ Յովսէփի ըսաւ. «Ամենակարող Աստուածը ինձի երեւցաւ Քանանի երկիրը՝ Լուզի մէջ, զիս օրհնեց, **4** եւ ինձի ըսաւ. “Ահա՛ քեզ պիտի աճեցնեմ ու բազմացնեմ, քեզ ժողովուրդներու համախմբում մը պիտի ընեմ, եւ այս երկիրը քեզմէ ետք քու զարմիդ պիտի տամ՝ իբր յաւիտենական կալուած»[□]։ **5** Հիմա քու երկու որդիներդ, որ քեզի ծնան Եգիպտոսի երկրին մէջ՝ Եգիպտոս քեզի գալէս առաջ, ի՛մս են. Եփրեմն ու Մանասէն՝ Ռուբէնի եւ Շմալոնի պէս ի՛մս պիտի ըլլան։ **6** Անոնցմէ ետք քու ծնած “զաւակներդ քո՛ւկդ ըլլան, ու իրենց ժառանգութեան մէջ՝ իրենց եղբայրներուն անուններով կոչուին։ **7** Երբ Միջագետքէն կու գայի, Ռաբէլ ճամբան մեռաւ՝ իմ քովս, Քանանի երկրին մէջ, երբ տակաւին քիչ մը տեղ կար Եփրաթա երթալու. եւ զայն հո՛ւն՝ Եփրաթայի, այսինքն՝ Բեթլեհէմի ճամբային մէջ թաղեցի»։

8 Իսրայէլ Յովսէփի որդիները տեսաւ ու ըսաւ. «Ո՞վ են ասոնք»։ **9** Յովսէփ իր հօր ըսաւ. «Իմ որդիներս են, որ Աստուած հոս ինձի տուաւ»։ Ան ալ ըսաւ. «Կ’աղերսե՛մ, ինձի՛ բեր զանոնք՝ որպէսզի օրհնեմ»։ **10** Իսրայէլի աչքերը ծերութենէն ծանրացած էին, այնպէս որ չէր կրնար տեսնել։ **Յովսէփ** զանոնք մօտեցուց անոր. ան ալ զանոնք համբուրեց ու գրկեց։ **11** Իսրայէլ Յովսէփի ըսաւ. «Ես չէի մտածեր քու երեսդ տեսնել, եւ ահա՛ Աստուած քու զարմդ ալ ցուցուց ինձի»։ **12** Յովսէփ հանեց զանոնք անոր ծունկերէն, ու իր դէմքը մինչեւ գետին **խոնարհեցնելով՝** երկրպագեց։ **13** Յովսէփ առաւ անոնց երկուքն ալ, Եփրեմը իր աջ ձեռքով՝ Իսրայէլի ձախ կողմը, եւ Մանասէն իր ձախ ձեռքով՝ Իսրայէլի աջ կողմը, ու մօտեցուց անոր։ **14** Իսրայէլ իր աջ ձեռքը երկարեց եւ Եփրեմի գլուխին վրայ դրաւ՝ որ կրտսերն էր, ու իր ձախ ձեռքը՝ Մանասէի գլուխին վրայ. ան գիտակցաբար իր ձեռքերը փոխեց, որովհետեւ Մանասէ անդրանիկն էր, **15** եւ Յովսէփը օրհնեց՝ ըսելով. «Այն Աստուածը, որուն առջեւ իմ հայրերս՝ Աբրահամ եւ Իսահակ ընթացան, այն Աստուածը՝ որ ծնած ատենէս մինչեւ այսօր զիս սնուցանեց, **16** այն Հրեշտակը՝ որ զիս ամէն չարիքէ ազատեց, թող օրհնէ այս պատանիները, ու իմ անունս եւ իմ հայրերուս՝ Աբրահամի ու Իսահակի անունը ասոնց վրայ թող կանչուի, ու երկրին մէջ թող յոյժ շատնան»։ **17** Երբ Յովսէփ տեսաւ թէ իր հայրը աջ ձեռքը Եփրեմի՛ գլուխին վրայ դրաւ, ասիկա “իրեն անհաճոյ” եղաւ. ուստի իր հօր ձեռքը բռնեց, որպէսզի զայն Եփրեմի գլուխին վրայէն “փոխադրէ Մանասէի գլուխին վրայ։ **18** Յովսէփ իր հօր ըսաւ. «Ո՛չ այդպէս, իմ հա՛յրս, որովհետեւ ա՛յս է անդրանիկը. քու աջ ձեռքդ ասո՛ր գլուխին վրայ դիր»։ **19** Իսկ հայրը մերժեց եւ ըսաւ. «Գիտե՛մ, որդեա՛կս. գիտե՛մ, ասիկա՛ ալ ժողովուրդ պիտի ըլլայ, ու ասիկա՛ ալ մեծ պիտի ըլլայ. բայց անոր պզտիկ եղբայրը անկէ աւելի՛ մեծ պիտի ըլլայ, եւ անոր զարմը ազգերու “բազմութիւն պիտի ըլլայ»։ **20** Այդ օրը զանոնք օրհնեց ու ըսաւ. «Իսրայէլ քեզմով պիտի օրհնէ՛ ըսելով. “Աստուած քեզ Եփրեմի պէս եւ Մանասէի պէս ընէ»[□]». ու Եփրեմը Մանասէէն առաջ դրաւ։

21 Իսրայէլ Յովսէփի ըսաւ. «Ահա՛ ես կը մեռնիմ. բայց Աստուած ձեզի հետ պիտի ըլլայ, ու ձեզ պիտի վերադարձնէ ձեր հայրերուն երկիրը։ **22** Զու եղբայրներդ մէ՛կ բաժին աւելի տուի քեզի, որ Ամորհացիներուն ձեռքէն իմ սուրովս եւ աղեղովս առի»։

[□] Եբր.՝ ծնունդներդ
^բ Եբր.՝ աչքերուն գէշ
^գ Եբր.՝ վերցնէ ու դնէ
^դ Եբր.՝ լիութիւն

49

Յակոբ իր որդիները կանչեց եւ ըսաւ. «Հաւաքուեցէ՛ք, որպէսզի ձեզի իմացնեմ ի՛նչ որ վերջին օրերը ձեզի պիտի պատահի:

- 2 Հաւաքուեցէ՛ք ու մտի՛կ ըրէք, Յակոբի՛ որդիներ, Ձեր հօր՝ Իսրայէլի մտի՛կ ըրէք:
- 3 Ռուբէ՛ն, դո՛ւն ես իմ անդրանիկս, Իմ ոյժս, եւ իմ կորովիս սկիզբը, Գերազանց՝ վեհութեան մէջ, գերազանց՝ զօրութեան մէջ:
- 4 Ջուրի պէս եռացիր. առաջին պիտի չըլլաս, Որովհետեւ քու հօրդ անկողինը ելար. Այն ատեն պղծեցիր **գայն:** (Իմ անկողի՛նս ելաւ:)
- 5 Ծմաւոն ու Ղեւի եղբայրներ են. Իրենց սուրերը բռնութեան գործիքներ են:
- 6 Իմ անձս անոնց գաղտնիքներուն մէջ թող չմտնէ, Իմ փառքս անոնց համախմբումին թող չմիանայ. Որովհետեւ իրենց բարկութեամբ մարդ սպանցեցին, Եւ իրենց քմահաճոյքին համար ցուլի ջիղ կտրեցին:
- 7 Անիծեա՛լ ըլլայ անոնց բարկութիւնը՝ որովհետեւ սաստիկ էր, Ու անոնց ցասումը՝ քանի որ խիստ էր. Ջանոնք Յակոբի մէջ պիտի բաժնեմ, Եւ զանոնք Իսրայէլի մէջ պիտի ցրուեմ:
- 8 Յուդա՛, քու եղբայրներդ քեզ պիտի գովեն. Զու ձեռքդ քու թշնամիներուդ ծոծրակին վրայ պիտի ըլլայ, Զու հօրդ որդիները քեզի պիտի երկրպագեն:
- 9 Յուդա առիւծի ձագ է. Որդեա՛կս, «կողոպուտէն վերադարձար՝: Առիւծի պէս ծռեցաւ, մատակ առիւծի պէս պառկեցաւ. Զայն ո՞վ պիտի արթնցնէ:
- 10 **Իշխանութեան** գաւազանը Յուդայէ պիտի չհեռանայ, Ո՛չ ալ անոր ոտքերուն մէջտեղէն՝ օրէնսդիրը, Մինչեւ որ ^բՍելովը գայ Ու ժողովուրդները անոր հնազանդին:
- 11 Իր աւանակը որթատունկին պիտի կապէ, Եւ իր մատակ իշուն ձագը՝ ընտիր որթատունկին: Իր պատմութեանը գինիով պիտի լուայ, Ու իր հանդերձը՝ խաղողի արիւնով:
- 12 Իր աչքերը՝ գինիէն կարմիր, Եւ իր ակռաները՝ կաթէն ճերմակ պիտի ըլլան:
- 13 Զաբուղոն ծովուն եզերքը պիտի բնակի. Ան նաւերուն հանգիստը պիտի ըլլայ, Եւ անոր ^գսահմանը մինչեւ Սիդոն **պիտի հասնի:**

---

^ա **Եբր.**՝ որսէն բարձրացար
^բ **Այսինքն՝** խաղաղը, **կամ՝** որուն կը վայլէ

- 14 Իսաքար ուժեղ էջ մըն է՝
Որ գոմերուն մէջտեղ կը պառկի:
- 15 Տեսնելով թէ հանգստութիւնը լաւ էր,
Ու երկիրը հաճելի էր,
Իր ուսը ծռեց՝ **բեռ** կրելու,
Եւ հարկատու հպատակ եղաւ:
- 16 Դան իր ժողովուրդը պիտի դատէ՝
Իսրայէլի տոհմերէն մէկուն պէս:
- 17 Դան ճամբայի վրայ օձ մը պիտի ըլլայ,
Ուղիի վրայ՝ իժ մը,
Որ ձիուն կրունկը կը խածնէ,
Այնպէս որ հեծեալը **Կռնակի վրայ**՝ կ'իյնայ:
- 18 Ո՛վ Տէր, քու փրկութեանդ յուսացի:
- 19 Գաղի վրայ գունդ մը պիտի յարձակի,
Բայց վերջապէս ի՛նք պիտի յարձակի:
- 20 Ասերի հացը պարարտ պիտի ըլլայ,
Եւ ինք թագաւորի համադամ **կերակուրներ** պիտի տայ:
- 21 Նեփթաղիմ գեղեցիկ խօսքեր ^Եարտասանող
Ազատ արձակուած եղնիկ մըն է:
- 22 Յովսէփ պտղատու ^Գոստ մըն է,
Աղբիւրի քով **տնկուած** պտղատու ոստ մը,
Որուն բողբոջները պատի վրայ կ'ելլեն:
- 23 Աղեղնաւորները դառնացուցին զայն,
Նետածիգ եղան **անոր** ու ատեցին զայն.
- 24 Բայց անոր աղեղը տոկուն մնաց,
Եւ իր ^Էձեռքերն ու բազուկները՝ ուժովցան
Յակոբի հզօր **Աստուծոյն** ձեռքերով:
Իսրայէլի վէմը եղող հովիւը անկէ է,
- 25 Զու հօրդ Աստուծմէն է՝ որ քեզ պիտի օգնէ,
Ամենակարողէն՝ որ քեզ պիտի օրհնէ
Վերէն՝ երկինքի օրհնութիւններով,
Վարը պառկող անդունդին օրհնութիւններով,
Ծիծերուն եւ արգանդին օրհնութիւններով:
- 26 Զու հօրդ օրհնութիւնները՝ ^Ըիմ նախնիքներու օրհնութիւններէն բարձրացան
Մինչեւ յաւիտենական բլուրներուն գագաթը՝.

^Գ Եբբ.՝ կողմը

^Դ Եբբ.՝ ետեւ

^Ե Եբբ.՝ տուող

^Զ Եբբ.՝ որդի

^Է Եբբ.՝ ձեռքերուն բազուկները

^Ը Կամ՝ մշտնջենաւոր լեռներուն օրհնութիւններէն, եւ յաւիտենական բլուրներուն վայելչութենէն վեր զօրացան

Յովսէփի գլուխին վրայ պիտի ըլլան,

Անոր գագաթին վրայ՝ որ իր եղբայրներուն մէջէն նուիրաբերուած է:

27 Բենիամին բզքտող գայլ պիտի ըլլայ.

Առտուն որսը պիտի լափէ,

Եւ իրիկունը աւարը պիտի բաժնէ»:

28 Ասոնք բոլորը Իսրայէլի տասներկու տոհմերն են. ա՛յս է՝ որ իրենց հայրը խօսեցաւ անոնց, եւ օրհնեց զանոնք: Իւրաքանչիւրին օրհնութեան համեմատ օրհնեց զանոնք, **29** ու պատուիրեց անոնց. «Ես իմ ժողովուրդիս մէջ պիտի ամփոփուիմ: Իմ հայրերուս հետ ա՛յն քարայրին մէջ թաղեցէք զիս, որ Զետացի Եփրոնի արտին մէջ է. **30** այն քարայրին մէջ, որ Զանանի երկիրը՝ Մամբրէի դիմաց եղող Մաքփելայի արտին մէջ է, որ Աբրահամ արտին հետ Զետացի Եփրոնէ գնեց՝ իբր գերեզմանի կալուած: **31** Աբրահամը եւ անոր կինը՝ Սառան հոն թաղեցին. Իսահակն ու անոր կինը՝ Ռեբեկան հոն թաղեցին. ես ալ Լիան հոն թաղեցի. **32** այդ արտը եւ հոն եղող քարայրը Զետի որդիներէն գնուեցան»:**33** Երբ Յակոբ աւարտեց իր որդիներուն պատուէր տալը, իր ոտքերը մահիճին մէջ ամփոփեց, շունչը տուաւ, եւ իր ժողովուրդին մէջ ամփոփուեցաւ:

50

Յովսէփ իր հօր երեսին վրայ ինկաւ, լացաւ անոր վրայ ու համբուրեց զայն: **2** Յովսէփ իր բժիշկ ծառաներուն պատուիրեց՝ որ իր հայրը զմռսեն. բժիշկները զմռսեցին Իսրայէլը, **3** եւ անոր քառասուն օրերը լրացան. որովհետեւ զմռսուածներուն օրերը ա՛յսպէս կը լրանային: Եգիպտացիները անոր համար եօթանասուն օր լացին: **4** Երբ անոր լացի օրերը անցան, Յովսէփ Փարաւոնի տան խօսեցաւ՝ ըսելով. «Եթէ այժմ շնորհք գտայ ձեր «առջեւ, կ'աղերսե՛մ, խօսեցէ՛ք Փարաւոնի ականջին եւ ըսէ՛ք. **5** «Իմ հայրս ինձի երդում ընել տուաւ՝ ըսելով. "Ահա՛ ես կը մեռնիմ. ի՛մ գերեզմանիս մէջ՝ որ ինձի համար Զանանի երկրին մէջ փորեցի, հո՛ն թաղէ զիս"^ա: Ուստի հիմա կ'աղերսե՛մ, թո՛ղ որ բարձրանամ՝ իմ հայրս թաղելու, ու վերադառնամ»:**6** Փարաւոն ըսաւ. «Բարձրացի՛ր եւ թաղէ՛ հայրդ, ինչպէս ան քեզի երդում ընել տուաւ»:

7 Յովսէփ բարձրացաւ իր հայրը թաղելու, ու Փարաւոնի բոլոր ծառաները, անոր տան երէցները եւ Եգիպտոսի երկրին բոլոր երէցները անոր հետ բարձրացան, **8** նաեւ Յովսէփի ամբողջ տունը, անոր եղբայրներն ու հօր տունը. միայն իրենց մանուկները, ոչխարները եւ արջառները Գեսէմի մէջ թողուցին: **9** Անոր հետ կառքեր ու ձիաւորներ բարձրացան, եւ շատ մեծ բանակ մը եղաւ: **10** Հասան Ատադի կալը՝ որ Յորդանանի միւս կողմն է, հոն մեծ ու յոյժ սաստիկ կոծով մը հեծեծեցին, եւ **Յովսէփ** իր հօր համար եօթը օր սգաց: **11** Երբ **այդ** երկրին մէջ բնակող Զանանացիները տեսան սուգը՝ Ատադի կալին մէջ, ըսին. «Ասիկա մեծ սուգ մը ըլլալու է Եգիպտացիներուն **համար**»:^բ Ատոր համար անոր անունը ^բԱբէլ-Միսրայիմ կոչեցին, որ Յորդանանի միւս կողմն է: **12** ^գՅակոբի որդիները ըրին անոր՝ ինչպէս պատուիրեր էր: **13** Անոր որդիները զայն Զանանի երկիրը փոխադրեցին, ու զայն թաղեցին Մամբրէի դիմաց եղող Մաքփելայի արտին քարայրին մէջ, որ Աբրահամ իբր գերեզմանի կալուած գնեց Զետացի Եփրոնէ՝ արտին հետ: **14** Յովսէփ իր հայրը թաղելէն ետք Եգիպտոս վերադարձաւ, ինք, իր եղբայրները եւ այն բոլորը՝ որ իրեն հետ

^ա Եբր.՝ աչքերուն

^բ Այսինքն՝ սուգ Եգիպտացիներու

^գ Եբր.՝ Անոր

բարձրացեր էին իր հայրը թաղելու:

ՅՈՎՍԷՓ Կ՛ԱՊԱՀՈՎՅՆԷ ԻՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

15 Յովսէփի եղբայրները, տեսնելով թէ իրենց հայրը մեռաւ, **իրենց մէջ** ըսին. «Թերեւս Յովսէփ մեզ ատէ ու մեզի հատուցանէ այն ամբողջ չարիքը՝ որ մենք իրեն ըրինք»: 16 Ուստի Յովսէփի **Դպատգամաւոր դրկեցին**⁷ ըսելով. «Քու հայրդ մեռնելէն առաջ **մեզի պատուիրեց**. “Յովսէփի սա՛ ըսէք. 17 “Այժմ կ’աղերսե՛մ, քու եղբայրներուդ յանցանքը եւ անոնց մեղքը ներէ՛, որովհետեւ քեզի չարիք ըրին”⁸: Ուստի այժմ կ’աղերսե՛նք, ներէ՛ քու հօրդ Աստուծոյն ծառաներուն յանցանքը»: Յովսէփ լացաւ՝ երբ անոնք խօսեցան իրեն: 18 Անոր եղբայրներն ալ գացին, անոր առջեւ ինկան եւ ըսին. «Ահա՛ մենք քու ստրուկներդ ենք»: 19 Յովսէփ անոնց ըսաւ. «Մի՛ վախնաք, միթէ ես Աստուծոյ տե՞ղն եմ: 20 **Թէպէտ** դուք ինծի դէմ չարիք մտածեցիք, Աստուած մտածեց զայն բարիքի ⁹վերածել, որպէսզի շատ ժողովուրդ ողջ պահէ՝ ինչպէս այսօր եղաւ: 21 Հիմա մի՛ վախնաք. ես ձեզ ու ձեր մանուկները պիտի կերակրեմ»: Ա՛յսպէս հանգստացուց զանոնք՝ ⁹քաղցրութեամբ խօսելով:

ՅՈՎՍԷՓԻ ՄԱՀԸ

22 Յովսէփ Եգիպտոս բնակեցաւ, ինք եւ իր հօր տունը: Յովսէփ հարիւր տասը տարի ապրեցաւ: 23 Յովսէփ Եփրեմի որդիները տեսաւ՝ մինչեւ երրորդ **սերունդը**. Մանասէի որդիին՝ Մաքիրի որդիներն ալ Յովսէփի ծունկերուն վրայ ծնան:

24 Յովսէփ իր եղբայրներուն ըսաւ. «**Ահա՛** ես կը մեռնիմ: Աստուած **անշո՛ւշտ** ձեզի պիտի այցելէ, ու ձեզ այս երկրէն պիտի բարձրացնէ դէպի այն երկիրը, որ երդումով **խոստացաւ** Աբրահամի, Իսահակի եւ Յակոբի»: 25 Ապա Յովսէփ Իսրայէլի որդիներուն երդում ընել տուաւ՝ ըսելով. «Աստուած **անշո՛ւշտ** ձեզի պիտի այցելէ. ուստի իմ ոսկորներս հանեցէ՛ք ասկէ»: 26 Յովսէփ մեռաւ՝ հարիւր տասը տարեկան ըլլալով. զմոսեցին զայն, եւ տապանի մը մէջ դրին՝ Եգիպտոսի մէջ:

---

⁷ Եբր.՝ պատուէր տուին
⁸ Եբր.՝ ընել
⁹ Եբր.՝ անոնց սիրտին